

Møte tirsdag den 12. februar 2008 kl. 10

President: Eirin Faldet

Dagsorden (nr. 49):

1. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene May-Helen Molvær Grimstad, Dagrun Eriksen og Ingebrigt S. Sørfonn om tiltak for å unngå omgåelse av åpningstidsbestemmelsene i lov om helligdager og helligdagsfred (Innst. S. nr. 129 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:43 (2006-2007))
2. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Gunnar Kvasheim og Gunvald Ludvigsen om tiltak for å gjøre adopsjonsprosessen enklere (Innst. S. nr. 128 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:93 (2006-2007))
3. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse M. Schmidt om en nasjonal tiltakspakke for å bekjempe uro og disiplinproblemer i den norske skolen (Innst. S. nr. 135 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:113 (2006-2007))
4. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ine Marie Eriksen Søreide og Gunnar Gundersen om en landsomfattende kartlegging av årsakene til og omfanget av tapt undervisningstid i hele grunnopplæringen (Innst. S. nr. 133 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:5 (2007-2008))
5. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ine Marie Eriksen Søreide, Gunnar Gundersen, Elisabeth Aspaker, Kari Lise Holmberg og Øyvind Halleraker om etablering av teknologigymnas (Innst. S. nr. 127 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:20 (2007-2008))
6. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse M. Schmidt om å gjøre skriftleg undervisning og eksamen i sidemål valgfrie (Innst. S. nr. 119 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:29 (2007-2008))
7. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 142/2007 av 26. oktober 2007 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2005/36/EF om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner (Innst. S. nr. 120 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 29 (2007-2008))
8. Interpellasjon fra representanten Ivar Kristiansen til olje- og energiministeren:
  - «Vil Regjeringen innfri sitt valglofte fra valgkam-
- pen 2005 om å tilby industrien elkraft til under markedspris?»
9. Forslag fra stortingsrepresentant Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre oversendt fra Odelstingets møte 7. februar 2007 (jf. Innst. O. nr. 27):
  - «Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å innføre regler slik at bistandsadvokatordningen også omfatter enkelte saker der norske statsborgere blir utsatt for grove lovbrudd i utlandet.»
10. Forslag fra stortingsrepresentant Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre oversendt fra Odelstingets møte 7. februar 2007 (jf. Innst. O. nr. 27):
  - «Stortinget ber Regjeringen fremme en stortingsmelding hvor man utreder og problematiserer en trepartsordning i straffesaker etter modell fra Sverige og Finland.»
11. Forslag fra stortingsrepresentant Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre oversendt fra Odelstingets møte 7. februar 2007 (jf. Innst. O. nr. 27):
  - «Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en ny bestemmelse i straffegjennomføringsloven om at påtalemyndigheten skal underrette fornærmede og etterlatte i prioritert rekkefølge om at det er truffet vedtak om soningsutsettelse og hvilke endringer som er fattet.»
12. Forslag fra stortingsrepresentant Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre oversendt fra Odelstingets møte 7. februar 2007 (jf. Innst. O. nr. 27):
  - «Stortinget ber Regjeringen utrede og fremme forslag til en ordning hvor staten forskutterer de sivile rettskrav i straffesaker, dersom grunnlaget for kravet er en forsettlig straffbar handling.»
13. Forslag fra stortingsrepresentant Elisabeth Aspaker på vegne av Høyre oversendt fra Odelstingets møte 7. februar 2007 (jf. Innst. O. nr. 27):
  - «Stortinget ber Regjeringen i Revidert nasjonalbudsjett sørge for at et tilbud om støttesenter for fornærmede blir landsdekkende.»
14. Forslag fra stortingsrepresentant Elisabeth Aspaker på vegne av Høyre oversendt fra Odelstingets møte 7. februar 2007 (jf. Innst. O. nr. 27):
  - «Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med forslag om utvidet varslingsplikt i tråd med fornærmedeutvalgets forslag.»
15. Referat

Presidenten: Representanten Erling Sande, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

De innkalte vararepresentantene, for Akershus fylke Inge Hallgeir Solli og for Østfold fylke John Thune, har tatt sete.

Det foreligger fire permisjonssøknader:

- Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Hill-Marta Solberg fra og med 12. februar og inntil videre
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Berit Brørby fra og med 12. februar og inntil videre
- fra Høyres stortingsgruppe om sykepermisjon for re-

presentanten Elisabeth Røbekk *Nørve* fra og med 12. februar og inntil videre

- fra representanten Silvia K. *Kosmo* om velferdspemisinjon fra og med 12. februar og til utløpet av Stortingets vårsesjon

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget.

- Det anses vedtatt.

Andre vararepresentant for Oppland fylke, Stein *Knut-sen*, befinner seg for tiden utenlands og er av den grunn forhindret fra å møte i Stortinget under representanten Espen *Johnsens* permisjon.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Møre og Romsdal fylke: Rolf Jarle *Brøske*.
For Nordland fylke: Knut Petter *Torgersen*.
For Oppland fylke: Solveig *Rindhølen*.
For Vestfold fylke: Tom Strømstad *Olsen*.
2. Solveig Rindhølen innvelges i Lagtinget for den tid hun møter for representanten Espen Johnsen.

Presidenten: Rolf Jarle Brøske, Knut Petter Torgersen, Solveig Rindhølen og Tom Strømstad Olsen er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møter i dag og resten av innværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Sigvald Oppebøen Hansen og Gunn Olsen. – Andre forslag foreligger ikke, og Sigvald Oppebøen Hansen og Gunn Olsen anses enstemmig valgt som settepresidenter for Stortingets møter denne uken.

Statsråd Trond Giske overbrakte 2 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:03:16]: På vegne av stortingsrepresentantene Åge Starheim, Ib Thomsen, Jørund Rytman og meg selv har jeg gleden av å fremsette forslag om endringer i kommunevalgordningen.

Presidenten: Representanten Odd Einar Dørum vil framsette et representantforslag.

Odd Einar Dørum (V) [10:03:48]: På vegne av representantene Vera Lysklætt, Anne Margrethe Larsen, André N. Skjelstad og meg selv har jeg den glede å fremme forslag om 3 000 nye stillinger i politiet.

Presidenten: Trine Skei Grande vil framsette et representantforslag.

Trine Skei Grande (V) [10:04:20]: Jeg vil på vegne av Lars Sponheim, Leif Helge Kongshaug og meg sjøl

framsette forslag om å innføre rett til et næringsfradrag for selvstendig næringsdrivende.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene May-Helen Molvær Grimstad, Dagrud Eriksen og Ingebrigt S. Sørfohn om tiltak for å unngå omgåelse av åpningstidsbestemmelsene i lov om helligdager og helligdagsfred (Innst. S. nr. 129 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:43 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker etter innlegg fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre vil det bli foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

May Hansen (SV) [10:05:59] (ordfører for saken): Vi behandler i dag Dokument nr. 8:43 for 2006-2007. Som saksordfører vil jeg understreke at det er uenighet i komiteens innstilling. De ulike partiene vil derfor argumentere for sitt syn, og jeg vil i mitt innlegg holde meg til innstillingen fra komiteens flertall.

I forslaget henvises det til lov av 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred, helligdagsloven, § 5, som sier at faste utsalgssteder som hovedregel skal holde stengt på søndager og andre helligdager og høytidsdager. Fra denne hovedregelen er det en rekke unntak, bl.a. for utsalgssteder «som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler», jf. § 5 annet ledd nr. 9. Bestemmelsen kom inn i helligdagsloven i 2003 og er en direkte videreføring fra åpningstidsloven av 1998. Det aktuelle unntaket er begrunnet i at salg av artikler til hagebruk m.m. ofte foregår på tidspunkt da folk flest har fri og mange gjør hagearbeid. I tidligere åpningstidslov av 1985 var unntaket begrenset til «salg av blomster og planter». Formuleringene «i det vesentlige» og «andre hageartikler» ble føyd til i 1998 for å få en bedre tilpasning til det praktiske behovet og til det faktiske varesortimentet i mange hagesentre.

Siden bestemmelsen ble innført, har det skjedd en betydelig utvikling innen hagesenterbransjen. Dette har i løpet av de siste to årene blitt påpekt overfor Kultur- og kirkedepartementet av bl.a. representanter for jernvarebransjen og av arbeidstakerorganisasjonen Handel og Kontor. Det blir påpekt på at det har blitt etablert hagesentre som er så store at de ligner kjøpesentre, med et bredt vareutvalg utover blomster, planter og andre hageartikler.

Kultur- og kirkedepartementet har gjennomført en un-

dersøkelse blant en del utvalgte aktører innen hagesenterbransjen. Undersøkelsen har bl.a. vist at den prosentvise fordeling mellom de ulike varekategoriene i forhold til årlig omsetningstall varierer fra 52 til 70 pst. når det gjelder blomster og planter. Den prosentvise fordeling i forhold til hageartikler utenom blomster og planter varierer fra 23 til 39 pst. Den prosentvise fordeling i forhold til andre vareartikler varierer fra 7 til 11 pst. Jeg vil understreke at dette er butikkenes egne opplysninger, og de kan være usikre. Departementets syn er at unntaksbestemmelsen ikke skal kunne brukes til en generell uthuling av bestemmelser i loven og utglidning i forhold til dagens situasjon.

Flertallet vil understreke at helligdagsloven gir departementet hjemmel til å gi nærmere forskrifter til utfylling av paragrafen om salg fra faste utsalgssteder. Flertallet ber Regjeringa vurdere å benytte denne hjemmelen dersom det er nødvendig for å hindre en ytterligere utglidning av det aktuelle unntaket i helligdagsloven. Flertallet er helt klar på at vi ikke ønsker en slik utglidning. Det er uklar oppfatning av regelverket, og det er viktig å ta hensyn til arbeidstakere, bransjeglidning og helligdagsfred. Unntaksbestemmelsen tolkes også ulikt av aktørene i markedet. Jeg vil understreke at hvis man mener at dagens praksis er konkurransevridende, er Konkurransetilsynet en mulighet for å få dette vurdert.

Jeg vil til slutt understreke at dokumentet ikke omhandler åpningstidsbestemmelsene generelt, og vi har derfor fra flertallets side ikke gått inn på de ulike sider av åpningstidsreglene slik andre partier i komiteen har gjort. Vi anbefaler derfor at forslaget vedlegges protokollen.

Britt Hildeng (A) [10:10:39]: Forslagsstillerne skal ha ros for å aktualisere spørsmålet om åpningstidene knyttet til salg av artikler til hagebruk. Lovgivningen og reguleringsbestemmelsene på dette feltet tar sikte på å finne en rimelig balanse mellom ulike interesser – forbrukernes interesser på den ene siden og arbeidstakernes på den annen. Nettopp fordi det er en potensiell interessekonflikt mellom forbrukere og arbeidstakere, vil det være ulike krefter som vil forsøke å påvirke denne balansen. Derfor er det viktig å ha en kontinuerlig årvåkenhet overfor utviklingen og praktiseringen av disse bestemmelsene.

De generelle åpningstidsbestemmelsene uttrykkes gjennom § 5 i helligdagsloven, der det heter at utsalgssteder som hovedregel skal holdes stengt på søndager og andre hellig- og høytidsdager. Fra denne hovedregelen er det en rekke unntak, bl.a. for utsalgssteder «som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler». Unntaket har som hensikt å ivareta forbrukernes interesser, i og med at salg av artikler til hagebruk ofte foregår på tidspunkt da folk flest har fri og mange gjør hagearbeid.

De senere års utvikling kan imidlertid synes å undergrave den generelle målsettingen i åpningstidsbestemmelsene. En rekke hagesentre er nå blitt så store at de ligner kjøpesentre, med et bredt vareutvalg, langt utover blomster, planter og andre hageartikler. Det er i denne forbindelse flere organisasjoner, deriblant Handel og Kontor og LO, har påpekt at dagens praksis ikke er i tråd med lovens intensjon, og de mener at en trenger en innstramning

gjennom forskrifter, bl.a. for å styrke vernet for ansatte mot økt arbeidspress på søn- og helligdager.

Arbeiderpartiet er enig med departementet i at unntaksbestemmelsene ikke skal brukes til en generell utglidning og uthuling av intensjonene i loven. Departementet har i dag en hjemmel til å kunne gi nærmere forskrifter om salg fra utsalgssteder, og Arbeiderpartiet og flertallet i komiteen ber derfor Regjeringen vurdere å benytte denne hjemmelen dersom det skulle være nødvendig for å hindre ytterligere utglidning når det gjelder det aktuelle unntaket i helligdagsloven.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [10:14:19]: For oss i Fremskrittspartiet har denne saken en sterkt prinsipiell side. Jeg vil her vise til Innst. O. nr. 56 for 2002-2003, om lov om endringer i lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred mv.

I denne saken gikk den daværende regjeringen – Bondevik II – inn for å oppheve åpningstidsloven. Flertallet sa da i merknads form:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil si seg enig med departementet i at tilbud og etterspørsel egner seg bedre enn lovverket til å regulere åpningstidene. En oppheving av loven vil gi mer fleksible tilpasninger, som naturlig vil variere med bransjetype, sted, lokale forhold osv. En av fordelene ved oppheving av åpningstidsloven er at man fjerner de konkurransevridninger som har vært følgen av at enkelte typer utsalg har vært unntatt fra de åpningstidsbegrensninger som har rådet.»

Fremskrittspartiet har fortsatt dette syn: Tilbud og etterspørsel egner seg bedre enn lovverk til å regulere åpningstidene. Dette er etter vårt syn tilfellet, alle dager i uken, ikke kun på hverdager, slik Kristelig Folkeparti synes å mene.

Fremskrittspartiet kjempet lenge for et åpnere samfunn med mer valgfrihet. Det var en stor seier for oss da åpningstidsreguleringene i Norge i praksis ble borte alle dager utenom helligdager. På disse dagene er det altså gjort unntak som vi selvfølgelig er imot – bl.a. har man opprettholdt de såkalte Brustad-bu-reglene.

Fremskrittspartiet ser det som hensiktsløst at offentlig ansatte kontrollører skal foreta åpningstidskontroller utstyrt med målbånd. Det blir enda mer håpløst når Kristelig Folkeparti-politikere skal begynne med detaljkontroll av hvilke varer som selges. Man har for lite å gjøre i fritiden når man begynner å henge seg opp i om det på et hageutsalg selges pyntegjenstander, kjøkkenredskap eller hammer og spiker.

Jeg vil også stille spørsmål ved Arbeiderpartiets syn i denne saken. Det ser ut til at partiet endrer syn hver gang det dukker opp en sak om åpningstider. Arbeiderpartiet var i sin tid sentrale i utformingen av begrensninger i åpningstidene, men i forrige stortingsperiode så det ut til at man hadde endret syn i saken. I Innst. O. nr. 56 for 2002-2003 heter det bl.a.:

«Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet støtter arbeidet med å revidere åpningstidsbestemmelsene for å få til forenklinger og større brukervennlighet.»

Jeg vil også vise til avisen Verdens Gang 18. juli 2002, der Karita Bekkemellem og Bjarne Håkon Hanssen tar til orde for søndagsåpne butikker, og Dagsavisen 15. juli 2002 og VG 16. juli samme år, der Sylvia Brustad sier at hun angrer på Brustad-bua, og at hun aldri ville fremmet dette forslaget i dag. Ingen av disse nevnte personer er jo ubetydelige i arbeiderpartisammenheng. Men ut fra innlegget til Britt Hildeng virker det som om Arbeiderpartiet har snudd igjen.

Når det gjelder den konkrete saken i forslaget fra Kristelig Folkeparti som vi nå behandler, mener vi i Fremskrittspartiet at Dokument nr. 8:43 legger opp til å «løse» et problem som i realiteten ikke eksisterer. Det kan ikke være et problem for samfunnet at 10–12 pst. av de varer Plantasjen selger ikke er knyttet til hage, blomster og planter. Jeg har merket meg at det er kirkeministeren som har denne saken fra Regjeringens side. Jeg oppfatter at dette burde vært en forbrukersak, men la oss legge det til side.

Vi i Fremskrittspartiet mener at søndagsåpning av utvalg som Plantasjen er positivt særlig for forbrukeren. For mange er kjøp av planter og hageprodukter en helgeaktivitet, og jeg synes faktisk det er flott at vi har Plantasjen og liknende bedrifter, og at de har et bredt og fint utvalg.

Med det vil jeg ta opp Fremskrittspartiets forslag i innstillingen.

Presidenten: Representanten Ulf Erik Knudsen har tatt opp det forslag han selv refererte til.

Olemic Thommessen (H) [10:18:58]: Høyre synes ikke praktiseringen av dagens helligdagslovgivning er noe stort problem, og vi kan ikke se noen grunn til å foreta noen innskjerpninger av denne praksisen nå.

De som i denne saken har hevdet at de har et problem med konkurransevridning, bør kunne henvende seg til Konkurransetilsynet, hvor man har et apparat som kan ta seg av disse problemstillingene.

Dersom man skulle gjøre noen endringer, måtte det etter Høyres oppfatning være i liberaliserende retning. Men det er ikke så forferdelig lenge siden vi hadde en gjennomgang av dette og vedtok dagens ordning, så vi ser ingen grunn til å foreta noen endringer ved denne korsvei.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [10:20:05]: Den nye § 5 i lov om heilagddager og heilagdagsfred som blei vedteken i 2003, fastslår at faste utsalstader som sel varer til forbrukarar, skal vere stengde på søndagar. Revideringa av lova førte til ei endring i unntaksføresegnene om sal av blomstrar og plantar på søndagar. Endringa var frå «salg av blomster og planter», slik det hadde stått i den gamle lova av 26. april 1985 nr. 20 om opningstid for utsalstader, til «utsalgssteder som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler». Departementet meinte det var ei vidareføring av unntaket frå den tidlegare opningstidslova, men endringa i ordlyden har medført at det har blitt opna for eit noko vidare omfang av unntaket, m.a. ved at «andre hageartikler» kom inn i tillegg til blomstrar og plantar. Departementets intensjon var at endringa blei gjort for å få betre samsvar med det praktiske

behovet, og dei grunn gav unntaket med at sal av artiklar til hagebruk ofte føregår på tidspunkt folk flest har fri, f.eks. i helgene, når folk gjerne held på med hagearbeid.

Dei siste åra har enkelte kjeder og butikkar halde sine mange og store utsalstader opne sju dagar i veka. Desse aktørane definerer utsalstaden sine som plantevarerhus og likestiller seg med omsyn til opningstid med gartneri og hagesenter som sel blomstrar, plantar og andre hageartiklar, og som såleis er unntekne frå opningstidsføresegnene. I realiteten har desse utsalstaden eit vareutvalg som går langt utover det å selje plantar og blomstrar. Dei fleste av desse varehusa og butikkane konkurrerer med jernvarebutikker, byggevarerutsal, gaveutsal, vanlege blomsterhandlarar og andre tradisjonelle gartneri.

Bakgrunnen for at representantar frå Kristeleg Folkeparti fremmar dette Dokument nr. 8-forslaget, er at vi har sett at kreativiteten har vore stor. Vi ønskjer å bevare søndagen som ein annleis dag – at det kan vere eit skilje mellom søndagar og kvardagar. Vi ønskjer å verne om kollektiv fritid for dei mange som jobbar i servicenæringa, og som vi veit har lange arbeidsdagar dei andre dagane. Ved ikkje å gjere noko vil presset på å kunne ha generelt søndagsøpe vere større for dei aktørane som må halde stengt i dag. Vi ønskjer ikkje ei utgliding der fleire og fleire har ope på søndagane, men vil heller skjerpe dagens regelverk slik at intensjonane med den opphavlege lovgjevinga blir følgde. I høyringa i komiteen har ei rekkje høyringsinstansar gitt støtte til dette Dokument nr. 8-forslaget. Vi har sett butikkar som har hatt ope på søndagar for å selje plantar, annonsere med at dei sel ut alle plantane for å gje plass til julevarene som kjem. Vi opplever at det blir eit press. Derfor ønskjer vi å gi departementet den handsrekninga ein treng for å stramme inn på dette.

Vi har registrert at regjeringspartia ikkje støttar Dokument nr. 8-forslaget, men at ein vil følge utviklinga nøye. Eg håper at Regjeringa vil gi tydelege signal, slik at dei som i dag har vore opptekne av å presse forskrifta, skjønner at ein må reversere. Viss ikkje, blir det ei ytterlegare innstramming.

Eg trur ikkje vi er tente med ei utvikling som endar opp med at alle skal ha ope på søndagar. Eg trur det er viktig at vi fokuserer på korleis vi kan skjerme denne dagen som ein annleisdag, korleis vi kan skjerme om den kollektive fritida som ein har hatt. Representanten frå Framstegspartiet viste til den tidlegare endringa av opningstidslova, og at vi var med på merknader der, men i den same innstillinga vil ein sjå heilt klart at Kristeleg Folkeparti har eit fokus på at ein ønskjer å skjerme søndagen som ein annleisdag, og at det ikkje er marknaden åleine som skal styre – vi treng nokre politiske føringar.

Med det vil eg ta opp forslaget frå Kristeleg Folkeparti i innstillinga.

Presidenten: Representanten May-Helen Molvær Grimstad har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Trond Giske [10:25:22]: Faste utsalgssteder skal som hovedregel holde stengt på søndager og andre hellig- og høytidsdager. Det er helligdagsloven som regu-

lerer dette nå, ikke åpningstidsloven, som før, og derfor ligger det under mitt ansvarsområde. Vi har imidlertid en rekke unntak fra dette påbudet. Unntaket for utsalgssteder som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler, er ett av dem, og jeg oppfatter dagens diskusjon som et spørsmål om hvordan vi praktiserer dette unntaket, ikke om vi skal ha et slikt unntak.

Hagesenterbransjen har endret seg de siste årene. Det har blitt etablert hagesentre som er atskillig større enn før, og som har et bredt vareutvalg utover blomster, planter og andre hageartikler.

Bestemmelsen om utsalgssteder som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler, kom inn i helligdagsloven i 2003 og er en direkte videreføring av bestemmelsen slik den lød i åpningstidsloven av 1998. Det aktuelle unntaket er begrunnet i at salg av artikler til hagebruk m.m. ofte foregår på tidspunkt da folk flest har fri og mange gjør hagearbeid. I tidligere åpningstidslov av 1985 var unntaket begrenset til «salg av blomster og planter». Formuleringene «i det vesentlige» og «andre hageartikler» ble føyd til i 1998 for å få en bedre tilpasning til det praktiske behovet og til det faktiske varesortimentet i mange hagesentre.

Utfordringen er å finne en rimelig og hensiktsmessig balanse mellom ulike hensyn. Hensynet til både forbrukere, ansatte i varehandelen og næringsdrivende skal ivaretas. Søndagsfred er også et viktig hensyn.

Unntaksbestemmelsen skal ikke kunne brukes til en generell uthuling av bestemmelser i loven og utglidning i forhold til dagens situasjon. Helligdagsloven gir departementet hjemmel til å gi nærmere forskrifter til utfylling av paragrafen om salg fra faste utsalgssteder. Jeg oppfatter komiteens flertall klart dit hen at man i hvert fall ikke ønsker en utglidning i forhold til dagens situasjon. Regjeringen vil vurdere å benytte hjemmelen dersom det er nødvendig for å opprettholde dagens situasjon, altså status quo.

Det blir i innstillingen bl.a. pekt på usikkerhet om hvilke åpningstidsbestemmelser som gjelder etter denne unntaksbestemmelsen. Hva som menes med «i det vesentlige», tolkes ulikt av ulike aktører. Det blir også vist til at det er uklart hva som er grensen for såkalte «andre hageartikler».

Departementet har gjennomført en undersøkelse innen hagesenterbransjen som viser at den prosentvise fordelingen mellom de ulike varekategoriene i henhold til årlige omsetningstall varierer fra 52 pst. til 70 pst. når det gjelder blomster og planter. Dette er butikkenes egne opplysninger, og tallene kan være usikre. Etter mitt syn gir dette likevel en pekepinn om at hagesentre fortsatt har overvekt av blomster og planter. Imidlertid har det kommet fram bekymring fra andre aktører i bransjen. Blant annet har Jernia og andre aktører vært bekymret for at det skal bli en konkurransevridende situasjon hvis man under dekke av denne unntaksbestemmelsen utvider varesortimentet til andre sektorer. Så her er det også et annet prinsipp som jeg vil tro alle partier bør være opptatt av, nemlig like konkurransevilkår for forretningsdrivende. Dette hensynet må også ivaretas.

Unntaket i helligdagsloven kan gi mulighet for en viss

konkurransevridning. Hagesentre som er omfattet av unntaket, kan også omsette varer som blir omsatt av andre typer utsalgssteder, som f.eks. en jernvarehandel. Min vurdering er at slik situasjonen er i dag, er denne konkurransevridende virkningen begrenset, og at det i dag ikke trenger å være avgjørende sett opp mot hensynet til forbrukerne. Men vi må være oppmerksom på denne problemstillingen.

Når det gjelder hensynet til de ansatte, forventer jeg at det må kunne utformes gode arbeidstidsordninger gjennom avtaler og rammer som er fastsatt i arbeidsmiljølovgivningen. I arbeidsmiljølovgivningen er det f.eks. stilt krav for å ivareta arbeidstakernes interesser når det gjelder helse, miljø og sikkerhet på arbeidsplassen, lengden på arbeidstiden, pauser og fritid samt overtid og merarbeid. Ansatte ved hagesentre vil også omfattes av disse reglene.

Jeg vil understreke at Regjeringens intensjon er at unntaksbestemmelsen ikke skal kunne brukes til en generell uthuling av bestemmelser i loven. Jeg oppfatter flertallsinnstillingen som en klar beskjed og en støtte til at dette videreføres. Jeg vil derfor følge situasjonen nøye. Regjeringen vil vurdere å benytte forskriftshjemmelen i helligdagsloven dersom det er nødvendig for å hindre ytterligere utglidning av det aktuelle unntaket i helligdagsloven.

Dette blir jo i stor grad opp til bransjen selv. Man kan opprettholde dagens situasjon dersom man også viser magemål med hensyn til å presse lovens intensjoner og komiteens flertalls synspunkter. Så målet er å opprettholde dagens situasjon og hindre en slik utglidning. Der er jeg enig med komiteeflertallet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [10:30:38]: I forrige stortingsperiode skrev daværende stortingsrepresentant Trond Giske i Innst. O. nr. 56 for 2002-2003 at han og Arbeiderpartiet støttet «arbeidet med å revidere åpningstidsbestemmelsene for å få til forenklinger og større brukervennlighet». Spørsmålet er hvorvidt dette prosthysteriet og denne tellingen av antall produkter i hyllene hos f.eks. Plantasjen innebærer spesiell grad av forenkling eller særlig grad av brukervennlighet. Jeg må også stille spørsmål om hvorvidt dette at man har opprettholdt Brustad-bua på søndager – altså at man kan få lov til å handle på søndager bare butikken er trang og vanskelig nok å komme inn i – er brukervennlig og en forenkling.

Statsråd Trond Giske [10:31:37]: Regjeringen har ingen planer om å gjeninnføre åpningstidsloven. Vi er komfortable med den situasjonen som eksisterer nå, men vi har en helligdagslov som regulerer handelen på søndager. Det er mange grunner til det. Delvis har det, som representanten Molvær Grimstad sa i sitt innlegg, å gjøre med at folk skal kunne ha fri samtidig. Det er viktig for familien – som jeg tror Fremskrittspartiet av og til snakker varmt om – at man kan være sammen på en fridag. Det har noe med den annerledes søndagen å gjøre, at man har en dag i uka som er roligere enn andre. Men så skal man oppveie det mot forbrukernes behov for kanskje å skaffe seg noen

varer også på en søndag. Helligdagsloven balanserer disse hensynene – og selvsagt også hensynet til arbeidstakerne.

Når vi presiserer at vi ikke ønsker en utglidning med hensyn til nye varer, har det også med rettferdig konkurranse mellom næringsdrivende å gjøre og forutsigbarhet for andre som driver med tilgrensende varesortiment.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [10:32:46]: Etter at Kristeleg Folkeparti la fram forslaget om innstramming i forskriftene, såg vi at aktørar frå næringa blei litt bekymra. Ein såg at det var aktørar som gjorde innskjerpingar i vareutvalet sitt, og ein blei engsteleg for at det skulle kome innstrammingar. Derfor er det veldig viktig kva signal statsråden sender ut til næringa. No er kanskje nokon letta for at det ikkje blir ei innstramming i forskrifta. Kanskje vil dei fortsetje å fylle opp med alle andre varer enn plantar, hageartiklar og blomstrar, og derfor lurar eg på korleis statsråden vil følgje opp dette. For her er det påvist at det har vore aktørar som sel minimalt med blomstrar, og som på ein måte har utnytta systemet og har ope på søndagane. Vil dei framleis få vekse opp, eller kva signal vil statsråden sende ut? For ein veit at mykje av dette har det ikkje vore nokon reaksjon på, det har ikkje blitt handheva. Det mest populære – det kan ein også høyre ut frå det som blir sagt i denne salen – er å vere mest mogleg liberal, men det vil få ein del negative konsekvensar.

Statsråd Trond Giske [10:33:54]: Jeg tror Dokument nr. 8-forslaget har hatt sin virkning, i den forstand at en del skjønner at her er det en grense, og at hvis man ikke følger de intensjonene som Stortinget har, kan man risikere at det blir nye forskrifter. Det er mitt signal også. Vi er tilfreds med status quo, vi ønsker å videreføre det, men ser at en utglidning både kan undergrave lovens intensjoner og ikke minst tvinge andre aktører til å ha søndagsåpent faktisk mot næringsdrivendes egne ønsker. Det har kanskje også vært en vekker gjennom denne prosessen at det ikke bare er arbeidstakerne, men også en god del arbeidsgivere og næringsdrivende som ikke ønsker utglidning av disse bestemmelsene. De synes det er godt å ha fri på søndag, at det er stengt på søndag, og de ser også at omsetningen av bunnlinjen heller ikke har noen stor gevinst av å holde åpent på søndager. Tvert imot får man flere økte kostnader i forhold til inntjening. Så jeg tror representanten Molvær Grimstad og jeg har akkurat samme syn på dette, at det er et signal om at en ikke ønsker utglidning.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 2047)

Sak nr. 2

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Gunnar Kvassheim og Gunvald Ludvigsen om tiltak for å gjøre adopsjonsprosessen enklere (Innst. S. nr. 128 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:93 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker etter innlegg fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [10:36:22] (ordfører for saken): Stortingsrepresentantene Skei Grande, Kvassheim og Ludvigsen bør ha ros for å ha tatt opp forslaget som vi behandler her i dag. Det er viktig å se på hvordan vi kan gjøre adopsjonsprosessen enklere.

Om man leser denne innstillingen og forslagene som følger med, er hovedinntrykket at alle partier er opptatt av problemstillingen og ønsker at prosessen skal bli enklere. Men det er vesentlige forskjeller i hvor langt man vil gå for å oppnå dette i form av vedtak i dag.

I hovedsak kan man si det slik at regjeringspartiene er mest tilbakeholdne og henviser til fremtidig saksutredning i departementet, mens mindretallet vil ha en del klare vedtak nå.

Som saksordfører i denne saken har jeg hatt god og løpende kontakt med adopsjonsforeningene, som har gitt oss mye og god informasjon. Foreningene har bl.a. opplyst at det er en trend at adopsjon av barn til utlandet reduseres i takt med nasjonalstatens bedre forhold innad. Det betyr at dersom man ønsker å legge til rette for adopsjon, må det stadig inngås nye avtaler med land der det er behov.

Mange opplever at regelverket for potensielle adoptivforeldre blir stadig mer rigid. Muligheten for adopsjon kobles sammen med faktorer som utdanning, inntekt, alder og helse. Selvfølgelig ønsker man seg ressurssterke personer med god fysisk og psykisk helse, men muligens har man blitt for rigid. Regelverket åpner for stor grad av skjønn og individuell vurdering av de aktuelle søkerne, og dette skjønnet bør brukes.

Slik saksgangen er lagt opp i dag, får adoptivsøkere et forhåndssamtykke til adopsjon i Norge før saken sendes til utlandet. Før slikt samtykke kan gis, må søkerne utredes av barnevernet i kommunen de tilhører. Dette kan ofte ta opp til to år – og kanskje lenger. Også på dette feltet er det nyanseforskjeller mellom komiteens flertall og mindretallet. Men det ser ut til at vi alle er enige om at man i adopsjonssaker kan oppnå synergier gjennom bedre samhandling og koordinering.

Jeg merker meg at også flertallet ønsker å korte ned saksbehandlingstiden for adopsjonssøkere, selv om det er langt mer defensivt enn mindretallet, som mener at det bør legges til grunn at den normale saksbehandlingstiden bør være ni måneder, og at den ikke skal kunne overstige tolv måneder fra saken er sendt inn til man har et klart svar.

For å konkludere: Selv om vi hadde ønsket oss mer konkrete vedtak, er jeg som saksordfører svært tilfreds med at Regjeringen har bebudet en gjennomgang av adopsjons-

feltet med tanke på å forbedre adopsjonsprosessen. Jeg ser frem til at en slik sak blir lagt frem for Stortinget så snart som mulig. Tiden for en gjennomgang av dette feltet er overmoden.

Til slutt: Fremskrittspartiet viser i en særmerknad til at vi mange ganger har tatt til orde for at homofile ikke skal kunne få adoptere. Ingen land godkjenner adopsjon i slike tilfeller, og det er en betydelig kø av heterofile par som står i kø for å få adoptere. Fremskrittspartiet har programfestet at man er imot at homofile skal få adoptere, først og fremst av hensyn til hva som er best for barna. Fremskrittspartiet mener at det er å foretrekke at barn vokser opp med omsorgspersoner av forskjellig kjønn. Vi legger derfor frem et forslag om at homofile ikke skal kunne godkjennes som adoptivforeldre.

Vi vil selvfølgelig stemme for dette forslaget, men vi vil også stemme for forslaget fra Kristelig Folkeparti, som går i samme retning som vårt forslag, selv om det ikke er så klart som vårt.

Med det vil jeg få lov til å ta opp de forslag Fremskrittspartiet har i innstillingen.

Presidenten: Representanten Ulf Erik Knudsen har tatt opp de forslag han refererte til.

Tove Karoline Knutsen (A) [10:40:48]: Dette Dokument nr. 8-forslaget fra representantene Skei Grande, Kvasheim og Ludvigsen tar for seg retningslinjene for adopsjon og praktiseringen av disse. Forslagsstillerne tar opp flere sider ved adopsjonsregelverket, bl.a. om det stilles for strenge krav til adopsjonssøkere ved at det f.eks. legges vekt på søkerens helsetilstand.

Det er viktig å understreke at når retningslinjene for godkjenning av adoptivforeldre legger vekt på god fysisk og psykisk helse, er dette av hensyn til barnets beste. Dette vil spesielt være viktig med tanke på at foreldrene skal kunne gi god omsorg til et adoptert barn som eventuelt har spesielle behov, og som dermed vil kreve ekstra oppfølging i årene framover. Det er imidlertid slik at retningslinjene for adopsjon understreker at foreldre skal utgjøre en omsorgsenhet, og at man i vurderingen av søkerens egnethet som adoptivforeldre skal ta hensyn til dette.

Det er bra at regelverket for godkjenning av adoptivforeldre åpner for stor grad av skjønn og individuell vurdering av de aktuelle søkerne, med bakgrunn i det som skal danne grunnlag for vurderingen, som helse, alder, inntekt osv. Det er i den forbindelse viktig å peke på at en relativt stor del av adopsjonssøknadene blir innvilget. I 2006 ble i alt 1071 saker behandlet i regionene, med en avslagsprosent som er ganske lav. Den var på ca. 9 pst.

Det er for øvrig et tankekors at mens dette Dokument nr. 8-forslaget tar til orde for at det må bli enklere å adoptere, og at flere må få mulighet til å hjelpe barn som trenger det, går Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti *mot* at homofile og lesbiske som lever i parforhold, skal få mulighet til å bli vurdert som adoptivforeldre. Det må gå an å mene at dette er synspunkter som skriker en smule.

Forslagsstillerne hevder at det i kommunene finnes altfor dårlig kompetanse for å gjøre gode vurderinger i adop-

sjonssaker, og at det derfor går for lang tid før adopsjonssøkere får den nødvendige avklaring. Det kan nok være tilfellet for en del kommuner, men jeg tror det er for drøyt å påstå at dette er situasjonen reint generelt. I behandlingen av den enkelte adopsjonssøknad må de aktuelle faginstanser, med barnets beste for øye, ta mange ulike avveininger gjennom en grundig gjennomgang og individuell vurdering av adopsjonssøkere. En slik saksbehandling er viktig for at den enkelte adoptivbarn kan gis de beste muligheter i sin nye familie. Det er imidlertid viktig å understreke at man i saksbehandlingen både i barnevernsarbeid generelt og i adopsjonssaker kan oppnå gode synergier gjennom bedre samhandling og koordinering. Det kan her vises til at f.eks. interkommunalt samarbeid innen barnevernet har vist seg å forbedre saksbehandlingen både kvalitativt og i forhold til tidsbruk. Det er derfor bra at Regjeringen i den varslede gjennomgang vil se på mulige tiltak for å korte ned saksbehandlingstiden for adopsjonssøkere, og at man viser til at kommunene også i disse sakene må følge alminnelige regler for saksbehandling i forvaltningsloven.

Forslagsstillerne ber om at Regjeringen ser på muligheten for at det åpnes for adopsjon i nye land. Jeg vil understreke at det er de godkjente organisasjonene for adopsjonsformidling som på bakgrunn av sin kunnskap om feltet har rett til å inngå samarbeid om adopsjon med ulike land. Deretter er det myndighetene som skal gi en eventuell formidlingstillatelse til det aktuelle landet. De avslag på søknad om slik tillatelse som har kommet, har vært begrunnet med usikkerhet knyttet til ivaretagelse av barnets interesser og rettssikkerhet i det aktuelle land, og også i noen tilfeller tvil om adopsjonssøkerens sikkerhet. Det bør føres en forsvarlig praksis med hensyn til familiegodkjenning i forhold til land der rettssikkerheten ikke er tilstrekkelig dokumentert. Utenlandsadopsjon er regulert gjennom Haag-konvensjonen, og Regjeringen tar løpende opp ulike temaer knyttet til barns rettigheter og vern av barn i internasjonale drøftinger.

Det er grunn til å være tilfreds med at Regjeringen har bebudet en generell og helhetlig gjennomgang av adopsjonsfeltet, med tanke på å forbedre adopsjonsprosessene og sikre både adopsjonssøkeres og adoptivbarns rettigheter. Norges ratifikasjon av Haag-konvensjonen om vern av barn og samarbeid ved internasjonale adopsjoner, er ett av mange viktige tiltak som allerede er iverksatt. Tilbud om adopsjonsforberedende kurs for førstegangssøkere og nye regler for stebarnsadopsjon i registrert partnerskap er gode tiltak som er satt inn for å styrke adoptivfamiliene.

Olemic Thommessen (H) [10:46:01]: Adopsjon er et viktig område, der Høyre vil være åpne for alle gode innspill som kan bedre systemet og gjøre mulighetene for adopsjon bedre. Det er mange barn der ute som trenger foreldre, og det er mange potensielle foreldre i Norge som legger ned en stor innsats for å få lov til å stille opp. I dette ligger kanskje noe av det fineste som kan være mellom mennesker, og det krever vår dypeste respekt og vårt bidrag til å gjøre prosessene best mulig og enklest mulig.

Det er viktig at disse spørsmålene løftes frem, og forslagsstillerne skal ha ros for å gjøre nettopp dette. Venstre

har fremsatt en hel rekke forslag som jeg tror det kan være gode grunner for å se nærmere på, men som nok krever en mer omfattende behandling enn det vi kan få til med utgangspunkt i et representantforslag.

Jeg håper derfor at Regjeringen tar med seg disse forslagene når man bebuder at man vil komme tilbake til Stortinget med en bredt anlagt sak om adopsjon, der vi vil få disse og nok ganske mange flere problemstillinger belyst og sett i sammenheng. Jeg viser til statsrådets brev til komiteen hvor en slik sak er bebudet, noe vi synes er positivt.

Høyre mener som sagt at det er viktig og riktig å legge best mulig til rette for adopsjon, og da er det klart at spørsmålet om saksbehandlingstid er viktig. Vi støtter derfor forslag nr. 1 om at maksimal behandlingstid blir satt til ni måneder, og vi støtter også forslag nr. 2 om mulighetene til å søke adopsjon uavhengig av land. Dette er spørsmål vi mener det må være mulig å ta stilling til, uavhengig av denne større og bredere anlagte saken som er bebudet.

Når det gjelder spørsmålet om homofiles adgang til adopsjon, har Høyre programfestet at homofile også må kunne vurderes som adoptivforeldre på linje med andre. Vi kommer derfor selvsagt ikke til å gå inn på Kristelig Folkepartis eller Fremskrittspartiets forslag om dette.

Når det gjelder spørsmålet om økning av adopsjonsstøtten, mener vi at dette er et tema som naturlig hører hjemme i forbindelse med de årlige budsjettene, der man kan se slike prioriteringer i sammenheng med de øvrige prioriteringer som man ønsker å gjøre.

Som sagt ser Høyre frem til at Regjeringen kommer tilbake med en grundig forberedt sak. Vi håper at det ikke tar for lang tid. Vi håper at man også i denne sammenheng kommer tilbake med tiltak som kan styrke adopsjonsforeningenes arbeid, og som kan gjøre adopsjon enklest mulig i Norge.

May Hansen (SV) [10:49:27]: SV vil berømme Venstre for å fremme dette forslaget, for det retter søkelyset mot en svært viktig problemstilling. SV er også svært tilfreds med at Regjeringa har bebudet en generell og helhetlig gjennomgang av adopsjonsfeltet med tanke på å forbedre adopsjonsprosessene og sikre både adopsjonssøkeres og adoptivbarns rettigheter.

Norges ratifikasjon av Haag-konvensjonen om vern av barn og samarbeid ved internasjonale adopsjoner er ett av mange viktige tiltak som allerede er iverksatt. Tilbud til adopsjonsforeldre, som også representanten for Arbeiderpartiet var inne på, kurs for førstegangssøkere og nye regler for stebarnsadopsjon i registrert partnerskap er gode tiltak som er satt inn for å styrke adoptivforeldrene.

Kristelig Folkeparti fremmer et forslag i innstillingen om at Regjeringa skal legge til grunn at barn som adopteres, skal ha rett til en mor og far. At Fremskrittspartiet fremmer sitt forslag, er vel ikke uventet, men det er uventet at Kristelig Folkeparti gjør det, fordi det i sin tid faktisk var en statsråd fra Kristelig Folkeparti som åpnet for adopsjon for enslige. Det er helt klart at dette forslaget kommer nå fordi vi har en endring på gang med felles ekteskapslov.

Flertallet av den norske befolkning skjønner at det er

urimelig at lesbiske og homofile par ikke skal ha de samme mulighetene som heterofile par både til å gifte seg og til å bli vurdert som adoptivforeldre. Deres kjærlighet er like sterk, deres behov for juridisk å regulere samlivet sitt er like stort, og egnetheten til å ha barn bestemmes ikke av legning, men av helt andre egenskaper, både for hetero- og homofile. Det er også urimelig og direkte underlig at enslige lesbiske eller homofile har mulighet til å adoptere på lik linje med heterofile, mens man i det øyeblikk man går inn i et forpliktende parforhold – som jo bl.a. Kristelig Folkeparti er så opptatt av for heterofile – ikke skal ha muligheten til å bli vurdert lenger. Samtidig er det slik at lesbiske og homofile par godt kan være fosterforeldre, de kan bli brukt som besøkshjem eller fosterhjem for spesielt krevende barn. Hvis et barn som kommer i fosterhjem hos lesbiske eller homofile par, har behov for varig fosterhjem, gis ikke disse fosterforeldrene rett til å adoptere sitt fosterbarn, mens et barn i en heterofil fosterfamilie ville hatt denne muligheten til å bli adoptert.

Jeg vil også si til representanten fra Fremskrittspartiet: Det er jo barna vi er opptatt av. Dette rammer barna mest fordi man fratrar dem den juridiske muligheten og retten til å bli adoptert. Nå er det sånn at verken heterofile eller homofile har rett til adopsjon, men det er retten til å bli vurdert som adoptivforeldre dette handler om.

Jeg er egentlig veldig lei meg for at Kristelig Folkeparti går tilbake på sitt opprinnelige standpunkt. De hadde en modig statsråd i sin tid som faktisk fremmet forslag om dette. Jeg mener man diskriminerer en stor del av barna i Norge ved å si at man skal ha rett til en far og en mor, når så mange barn i dette landet bor med én forsørger. Det er trist at Kristelig Folkeparti nå kommer med dette tilbakeslaget.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [10:54:16] (leiar av komiteen): Eg vil først takke Venstre for representantforslaget. Kristeleg Folkeparti deler engasjementet knytt opp til adopsjonsspørsmål, og eg er glad for at vi får diskutert det her i dag.

Eg vil begynne med å slå fast at for Kristeleg Folkeparti er adopsjon ein god måte å stifte familie på, på lik line med der ein får eigenfødde barn. Å adoptere eit barn frå utlandet inneber likevel ei stor økonomisk belastning for familien. Det kan medføre at familiar med moderat økonomi ikkje ser seg i stand til å gjennomføre ein adopsjon. Dei høge kostnadane kan også vere eit hinder for familiar som ønskjer å adoptere fleire barn for å gi barnet sysken å vakse opp saman med.

Adopsjonsstøtta fekk ein betydeleg auke med dåverande Laila Dävøy frå Kristeleg Folkeparti som barne- og familieminister. Men vi er stadig ikkje i mål. Kristeleg Folkeparti har derfor programfesta å auke adopsjonsstøtta til 1 G.

Departementet varslar i sitt svar til komiteen at dei vil setje i verk ein heilskapleg gjennomgang av adopsjonspolitikken. Det er bra. Det som skuffar oss, er at regjeringspartia ikkje vil støtte forslaget om auka adopsjonsstøtte, trass i at kostnadene ved adopsjon har auka mykje dei siste åra. Ein auke i adopsjonsstøtta til 1 G ville ha motverka den

skeive sosiale fordelinga av adopsjonar knytt til foreldra sin økonomi.

Adopsjonsorganisasjonane har ei viktig rolle når det gjeld å sikre at barn som treng det, får ein ny familie. Adopsjonsorganisasjonane er bindeleddet mellom adoptivsøkjjarar og adopsjonsmyndigheiter både her i landet og i utlandet, og innehar med det ei viktig rolle. Dei har også eit sterkt engasjement for dei barna det gjeld.

Å vere bindeledd mellom søkjarar og myndigheitene kan vere både krevjande og utfordrande. Adopsjon av barn over landegrensene reiser ei rekkje problemstillingar, ikkje minst av etisk karakter. Adopsjon innber ofte svært følsame politiske spørsmål i barnas opphavsland. Det er derfor særleg viktig at adopsjonsorganisasjonane trår varsamt overfor opphavslanda.

Kristeleg Folkeparti vil streke under at norske myndigheiter må anerkjenne fullt ut opphavslanda sin rett til å stille krav til norske familiar som skal adoptere barn frå deira land. Vi er opptekne av at val av samarbeidsland ikkje skal skje ut frå interessene til ulike søkjargrupper, men ha barnas behov i sentrum. Samtidig er vi einig med forslagsstillarane i at det er viktig å unngå unødige byråkratiske hindringar for adopsjon og motverke at moglegheitene for adopsjon blir kopla saman med ulike faktorar som i framtida kan gi helserisiko. Kristeleg Folkeparti er på lik linje med forslagsstillarane bekymra over ei samfunnsutvikling der rammene for kva som vert sett på som normalt, blir stadig trongare, og som ikkje aksepterer noka form for helserisiko.

Eg vil streke under at spørsmålet om homofile og lesbiske skal få moglegheit til å bli vurderte som adoptivforeldre, ikkje dreier seg om om desse gruppene har like god omsorgsevne som andre, noko dei sjølv sagt har. Spørsmålet handlar om stabiliteten i samlivet og kva vekt ein tillegget det å ha både mor og far som rollemodellar for eit barns identitetsutvikling i sitt daglege oppvekstmiljø. SSB-forskar Turid Noack har gjort ein studie av førekomsten av skilsmisser i registrerte partnerskap og ekteskap. Ho konkluderer med at risikoen for skilsmisse er om lag tre gonger så stor for dei lesbiske para og om lag halvannan gong så stor for menn i registrerte partnerskap samanlikna med heterofile par.

Eg vil streke under at mange barn har ein god oppvekst utan å ha både ei mor og ein far hos seg. Likevel er det noko anna å sjå alternative familiekonstellasjonar som likestilte ordningar og som like ønskelege på barnas vegner. Vi har jo på mange område vore opptekne av at vi skal ha fleire menn inn i barnehagane og fleire menn inn i skulane, fordi det er viktig at barn har rollemodellar av begge kjønn.

Kristeleg Folkeparti meiner at adopsjonsreglane må fokusere på det optimale for barnet, og då må stabilitet i samlivet vege tungt. Eg vil samtidig peike på at ved å gi homofile og lesbiske ein generell rett til å bli vurderte som adoptivforeldre på lik linje med heterofile par, kjem norsk lovgiving i strid med den europeiske konvensjonen om adopsjon. Kristeleg Folkeparti fremmar forslag der vi bed Regjeringa leggje til grunn at barn som blir adopterte, skal ha rett til ei mor og ein far.

Eg tek dermed opp forslaget som er teke inn i innstillinga.

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Representanten May-Helen Molvær Grimstad har teke opp det forslaget ho refererte til.

Trond Lode (Sp) [10:59:14]: Eg vil òg gi honnør til dagens forslagsstillarar.

Adopsjon er ein viktig del av familiepolitikken, og ein treng ikkje gjere mange søk bakover for å finna ut at adopsjon er eit spørsmål som opptek Stortinget. Dei same problemstillingane som vi diskuterer i dag, har vore reiste tidlegare overfor ulike statsråd. Mellom andre tok ein av forslagsstillarane i dag, Gunnar Kvasheim, det opp overfor dåverande barne- og familieminister Valgerd Svarstad Haugland i 2000.

Statsrådets svar den gongen er samanfallande med svara i brevet Stortinget har motteke frå Barne- og likestillingsdepartementet, når det gjeld moglegheitene for å forenkle prosessen for adopsjonssøkjjarar. Begge statsråd strekar under behovet for at det ligg ein grundig dokumentasjon til grunn for adopsjonssøkjjarar kan godkjennast av kommunane og dei tre godkjende adopsjonsforeiningane kan starta prosessen med å hjelpe søkjjarar i forsøket på å få adoptera.

Eg vil slutta meg til dåverande statsråd Svarstad Hauglands utsegn i 2000:

«Målet med ein adopsjon er som kjent ikkje å finna born til foreldre, men å gi born som treng det, gode foreldre».

Internasjonalt blir vi òg varsla om ein trend som gir all grunn til bekymring. Europarådets parlamentarikarfor-samling kom i førre månad med ei fråsegn på bakgrunn av rapportar om ulovleg sal av barn frå Aust-Europa til Vest-Europa. Forsamlinga etterlyser at fleire land sluttar seg til FN's barnekonvensjon og Haag-konvensjonen om vern av barn, auka kontroll og krav til adopsjonsrutinar i land der dette er utilfredsstillande i dag.

Kvaliteten på arbeidet med å utvida talet på samarbeidsland for Noreg må òg i framtida vera den aller beste. Adopsjonsforeiningane må i samarbeid med myndigheitene heile tida ha full oversikt over adopsjonsfeltet i dei landa som Noreg samarbeider med. Dette er ressurskrevjande og må takast med i vurderinga av kor mange samarbeidsland det er forsvarleg å kunna handtera. Ønsket om å utvida talet på samarbeidsland må aldri føra til at vi firar på godkjeningsprosedyrane.

Når det er sagt, ser vi òg at krava til søkjjarar frå dagens samarbeidsland, kombinert med større ønske om å handtera adopsjonssaker innanlands, avgrensar talet på barn i forhold til talet på norske godkjende søkjjarar.

Trass i dette veit vi jo dessverre at det likevel framleis finst barn som treng foreldre. Eg meiner at spørsmålet om å utvida talet på samarbeidsland bør vera del av Regjeringas heilskaplege gjennomgang av adopsjonsfeltet. Men eg vil streka under betydninga av at adopsjonssøkjjarar og

andre forstår at dette berre i avgrensa grad vil møta alle dei sidene ved adopsjonsprosessane som mange i dag opplever som tunge og vanskelege.

Adopsjon er eit komplisert felt, som skal vareta så mange viktige omsyn at det alltid vil vera ein omstendeleg og tidkrevjande prosess å bli foreldre på denne måten. Det erkjenner dagens regjering, som alle andre regjeringar før ho. Når det er sagt, er det openbert at det er rom for forbetringar. Alle skal bli møtte med respekt, og det kviler eit stort ansvar på saksbehandlarane i kommunane for å gi søkjarane best mogleg behandling.

Prosessene tek tid, men ønsket om å adoptera eit barn vedkjem sjølv sagt alle det gjeld, på ein slik måte at dette ikkje bør ta unødige lang tid. Norske myndigheter har full kontroll på den innanlandske godkjenninga og har dermed det fulle ansvaret for kor lang tid dette tek. Skjema må fyllast ut, men vi må frå tid til anna sjå på om dei kan forenklast.

Adopsjon kjem alltid til å kosta, men når utgiftene aukar, må vi som i alle andre budsjettspørsmål òg vurdere om støtta til søkjarane er god nok.

Eg er til liks med opposisjonen oppteken av at adopsjonsprosessane skal gjerast så enkle som mogleg, med den soleklære føresetnaden at alle omsyn til barna, Noregs internasjonale forplikningar og adoptivfamiliiane er varetekne. Eg har full tiltru til at Regjeringa vil gjera nettopp dette, når ho no har varsla ein heilskapleg gjennomgang av adopsjonsfeltet, med tanke på å forbetra adopsjonsprosessane og sikra rettane til både adopsjonssøkjarane og adoptivbarna.

Trine Skei Grande (V) [11:04:34]: Jeg syns det er viktig å begynne med akkurat disse ordene: Det er ingen rett å bli foreldre, men alle barn har rett til å ha foreldre.

Jeg syns egentlig at noe av det flotteste man kan tenke seg at mennesker gjør, er å ta vare på et barn som ikke har foreldre. Det er noe som vi bør verdsette, og vi bør legge til rette for at alle de som er villige til å gjøre det, faktisk får muligheten til å gjøre det, når de er i stand til å gjøre det. I en globalisert verden er det mange barn som trenger den omsorgen som mange foreldre i Norge kan gi. Men adopsjon er ikke bistand. Det er mye mer omsorg over grenser.

Retningslinjer for adopsjon er både regler som vi lager, og regler som giverlandene lager. Det betyr at vi skal ha en faglig vurdering her, om vi ut fra våre norske kriterier mener at folk kan være gode foreldre. Men så er det også en del kriterier som de landene som vi adopterer fra, setter. Noen av kriteriene virker urimelige for oss, og noen av dem virker også ganske underlige. Derfor er det viktig at man sørger for å ha såpass mange forskjellige land å adoptere fra at det er mulig for alle som er gode foreldre, å finne et land som de kan adoptere fra.

Det er sjølsagt slik at sykdom eller sikkerhet kan være relevant. Alder er selvfølgelig relevant. Når det gjelder barn som har mistet sine foreldre, setter vi enda større krav til trygghet rundt oppveksten. Vi skal gi barna foreldre, ikke besteforeldre. Men når vi har regler som ikke forandrer seg så mye over tid, og når vi ser at kanskje alderen til

norske pappaer spesielt kan øke sterkt, og også at krav til sikkerhet knyttet til helse i et land som Norge også øker sterkt, må vi forandre reglene, slik at det henger sammen.

For mange tar det lang tid å bli godkjent. For noen går det kort tid, men for mange tar det altså lang tid. Det sliter på et forhold og på motivasjonen, og det føles urettferdig. Derfor har vi foreslått at en slik prosess egentlig burde ha en tidsfrist, som alle andre prosesser. Vi syns ikke det er underlig om f.eks. ni måneder kunne være en passende tidsfrist.

Det koster penger å adoptere – mye penger. Vi syns det er feil at vi i dag har et helsevesen som stiller opp hvis noen har lyst til å bruke helsevesenet for å få hjelp til å få egne barn, mens de som er villige til å ta vare på barn som noen andre allerede har laget, faktisk pålegges masse utgifter. Derfor har Venstre foreslått i budsjettene sine, ikke bare verbalt, at adopsjonsstøtten bør økes til 1 G, og at en bør følge det, slik at en slipper en utvikling der dette blir mer og mer ulikt igjen.

Vi ønsker å samarbeide med flere land. Vi ønsker gjennomføring av prøveadopsjon, for det er veldig viktig at dette blir gjort riktig i alle land, og at ingen kan stille spørsmål ved norske adopsjoner når det gjelder lover, regler og rettigheter til barna. Vi vet at dette skjer i mange land som har en veldig dårlig lovgivning. Derfor er det veldig viktig at vi prøver ut dette med prøveadopsjon, og at vi får lovverket på plass i en prosess med å få til adopsjonsavtaler med Norge.

Så må jeg til slutt si at jeg er litt lei meg for debatten som Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet har brukt denne anledningen til å åpne, for egentlig vet vi alle i denne sal at det er en helt irrelevant debatt i forhold til utenlandsadopsjon. Det er langt fram i tid før noen av de landene vil godta homofile som adoptivforeldre. Det er vel lite vi kan gjøre med det. Derfor er jeg lei meg for at de bruker denne anledningen til å kjøre fram slike politiske markeringer, og også for at vi kan argumentere med at dette er brudd på Den europeiske menneskerettighetserklæringen og en rekke andre, men det er fortsatt en irrelevant problemstilling.

Jeg er glad for at Regjeringa faktisk sier at de skal ha en gjennomgang, sjøl om jeg syns det er rart at man ikke kan si at man er positiv til noen av de konkrete forslagene vi har tatt opp.

Jeg vil gjerne få ta opp de forslagene som Venstre står bak i innstillinga.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Statsråd Manuela Ramin-Osmundsen [11:09:55]: Stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Gunnar Kvasheim og Gunvald Ludvigsen har gjennom Dokument nr. 8-forslaget fokusert på adopsjonsprosessen av barn fra utlandet og tiltak for å gjøre denne enklere.

Jeg er glad for at det rettes søkelys mot adopsjonsfeltet. Et adopsjonsvedtak er svært inngripende og har stor betydning for dem avgjørelsen gjelder.

Adopsjon dreier seg om å sikre barn som trenger det, et

godt og varig hjem. Barnets grunnleggende interesser må derfor bli ivaretatt i hele adopsjonsprosessen, men adoptivsøkerne skal også oppleve at de blir behandlet på en god måte. Jeg har også stor forståelse for de adoptivsøkerne som opplever at adopsjonsprosessen tar lang tid.

I Norge utgjør utenlandsadopsjonene langt de fleste av de adopsjoner som gjennomføres. Adopsjon har derfor et sterkt internasjonalt aspekt og omfatter i tillegg til vår egen lovgivning også internasjonal rett. Norge er et etablert mottakerland. Som andre mottakerland er vi avhengig av hva som skjer i barnas opprinnelsesland av juridisk og ikke minst politisk karakter. Utenlandsadopsjon forutsetter et godt samarbeid og gjensidig tillit mottakerland og opprinnelsesland imellom. Haagkonvensjonen om vern av barn og samarbeid ved internasjonale adopsjoner har lagt et svært viktig grunnlag for dette samarbeidet. Det er gledelig at så mange land har sluttet seg til denne konvensjonen. Den har vist seg å bli et aktivt instrument for å sikre barns grunnleggende rettigheter ved adopsjon. Jeg vil derfor sørge for å legge til rette for at Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Bufdir, kan fortsette å være en aktiv bidragsyter internasjonalt ved oppfølgingen av denne.

Som barne- og likestillingsminister ønsker jeg å legge til rette for en forsvarlig og tryggende adopsjonsformidling av barn fra utlandet. Jeg er opptatt av at saksbehandlingen skal være effektiv. Partenes behov for rettssikkerhet skal bli ivaretatt. Jeg mener man derfor alltid må være åpen for å vurdere om det er grunnlag for forbedringer.

Vi har tre aktive adopsjonsorganisasjoner som er opptatt av å ivareta adoptivbarnas, adoptivsøkernes og adoptivforeldrenes interesser. De viser sterkt engasjement for å videreutvikle feltet og gir mange gode innspill. Jeg er opptatt av at forholdet mellom organisasjonene og myndighetene skal være godt. Deres deltakelse i adopsjonsprosessen er en nødvendig forutsetning for at barn formidles til Norge på en tryggende måte. Samtidig har myndighetene en viktig oppgave når det gjelder å føre tilsyn med deres virksomhet i inn- og utland. Jeg har merket meg at organisasjonene selv understreker betydningen av at norske myndigheter opprettholder en grundig kontroll.

I det skriftlige svaret på Dokument nr. 8-forslaget uttaler tidligere statsråd Bekkemellem at det ikke er holdpunkter for å si at gjeldende regelverk på adopsjonsområdet ikke fungerer etter sin hensikt. Hun gir likevel uttrykk for at tiden nå er inne til å foreta en generell og helhetlig gjennomgang av adopsjonsfeltet. Jeg deler hennes syn og har derfor bebudet en slik gjennomgang.

Jeg ønsker å sette adopsjonsfeltet inn i en bred faglig og samfunnsmessig sammenheng. Jeg legger til grunn at homofile og lesbiske vil få rett til å bli vurdert. Gjennomgangen bør omfatte både innenlands- og utenlandsadopsjonene. En vurdering av flere av forslagene i forbindelse med Dokument nr. 8-forslaget hører naturlig inn under en slik gjennomgang.

Adopsjon er et område som ofte er utsatt for et kritisk søkelys i media og i den offentlige debatten. Det fokuseres særlig på adoptivsøkernes rett til å bli vurdert som adoptivforeldre. Hvordan det går med adoptivbarna i deres nye familie, har også vært et tema. Et annet tema har

vært «kjøp og salg-problematikken» ved utenlandsadopsjon.

Jeg ønsker en grundig drøfting av hva som bør være myndighetenes oppgaver og ansvar på dette feltet. Behandlingen av søknad om adopsjon vil bli et sentralt tema. Tidsperspektivet, fra søknaden om adopsjon blir mottatt av myndighetene til adopsjonen er gjennomført, må vurderes. Også gjeldende krav til godkjenning av adoptivhjem må vurderes i lys av de krav utenlandske myndigheter stiller til de samme søkerne. Utredningen av søkerne danner selve grunnlaget for norske og utenlandske myndigheters avgjørelse. Jeg ønsker derfor å få belyst utredningsfasen i kommunene. Oppgave- og ansvarsfordelingen mellom myndighetene og adopsjonsorganisasjonene må også vurderes. Jeg forutsetter at myndighetenes tilsynsansvar med utenlandsadopsjonene blir omfattet. En utredning på adopsjonsfeltet gir også anledning til å få en samlet oversikt over den kunnskapen vi i dag har om adopterte og deres familiesituasjon.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [11:15:23]: Statsråden nevnte i sitt innlegg den gjennomgangen av adopsjonsfeltet som også er omtalt i innstillingen. Det er jo slik at hele komiteen er samlet om ønsket om å forbedre adopsjonsprosessen, og vi ser frem til at statsråden foretar en slik gjennomgang.

Mitt spørsmål til statsråden er: Når kan vi forvente at en slik gjennomgang er slutført, og i hvilken form vil Stortinget få denne saken til behandling?

Statsråd Manuela Ramin-Osmundsen [11:16:04]: Jeg vil ikke utelukke at veien å gå er å få en offentlig utredning. Vi setter i gang arbeidet med å vurdere den egnede formen, slik at arbeidet kan igangsettes så snart som mulig. Eksakt tid for når dette blir ferdig, kan jeg ikke si nå, men jeg kommer tilbake til det på en egnet måte.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [11:16:36]: Kostnadene er eit viktig spørsmål for mange når dei skal vurdere om dei har moglegheit til å adoptere eit barn. Adopsjonsstøtta har stått stille. Er statsråden innstilt på å jobbe fram eit skikkelig lyft, slik at det blir meir økonomisk føreseieleg for dei som vurderer og har eit ønske om å adoptere? Det er det eine spørsmålet.

Det andre spørsmålet eg har lyst til å stille statsråden, dreier seg om at dersom ein skal setje i gang arbeidet med ein NOU, vil det ta tid å få ei grundig utgreiing. Men det finst enkelte grep. Når f.eks. eit par blir godkjent for adopsjon frå eit bestemt land og det oppstår ein politisk situasjon som gjer at ein ikkje får adoptere så mange barn frå det landet lenger, burde ein kanskje enkelt få adoptere frå anna land. Men prosedyrane i dag er veldig tunge. Er det noko grep statsråden ser for seg at ein kan ta, slik at det blir mindre byråkratisk enn det er i dag?

Statsråd Manuela Ramin-Osmundsen [11:17:39]: Jeg er klar over de utfordringene som kostnader skaper.

Jeg kan ikke her komme med noen løfter om å gi mer; vi har nå en budsjettprosess bak oss.

Hva gjelder å forenkle prosedyrene, legger jeg til grunn at de vi har i dag, fungerer. Så er det alltid mulig innenfor direktoratet å foreta forbedringer. Ellers er vår vurdering at sakens kompleksitet fordrer at vi tar den helhetlige vurderingen. Hvis ikke er det sikkert mulig, som jeg sa, å gå veien om en offentlig utredning.

Trine Skei Grande (V) [11:18:30]: Jeg har to spørsmål til statsråden.

Det første er å gjenta det siste: Er det virkelig ingen av de små, enkle endringene som statsråden ser mulighet for å gjennomføre før man har utredet?

Det andre spørsmålet dreier seg om at veldig mange av dem som opplever å få avslag, får det med litt underlige begrunnelser. For dem av oss som har jobbet med dette lenge, faller vi av og til for fristelsen til å tro at man velger den mest behagelige begrunnelsen istedenfor den ærlige begrunnelsen.

Spørsmålet mitt til statsråden er: Kunne det ikke i hvert fall være riktig å gi instruks til barnevernet om at når man avslår søknader, gir man den reelle og den ærlige begrunnelsen for avslaget?

Statsråd Manuela Ramin-Osmundsen [11:19:20]: Til det andre spørsmålet: Det er alltid mitt ansvar å se på kvaliteten i saksbehandlingen og at man gir gode begrunnelser. Det gjør jeg fortløpende.

Hva gjelder muligheter til å foreta små endringer, har vurderingen vår så langt vært at vi foretar en helhetlig gjennomgang, gjerne ved en NOU. Ellers har vi oppmerksomhet på dette feltet, og vi foretar alltid løpende vurderinger. Men vi ønsker først og fremst å se på helheten.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Karin Yrvin (A) [11:20:19]: Ønsket om å få egne barn ved hjelp av adopsjon er et svært privat og omfattende valg som krever engasjement og økonomisk trygghet. Det offentlige oppgave bør være å legge til rette for at dette skjer mest mulig smidig og minst mulig invaderende og belastende for dem det gjelder. Slik er det dessverre ikke i dag. Fra man søker til man får kontakt med adopsjonsmyndighetene, går det år. I mellomtiden er attestene blitt foreldet, og man må forvente så store forsinkelser at besøk hos lege, politi og folkeregister skjer opptil to–tre ganger. Selv har jeg gitt kanyler med blod til legen. Det burde holde. Min mann har fått skannet sin hjerne.

Statsråden bør påse at de som kommer hjem til dem som ønsker å adoptere, forholder seg til retningslinjene og til de spørsmålene som er relevante for den prosessen. Det bør være en grense for hvor invaderende det offentlige kan være i forhold til deres behov for å kvalitetssikre adopsjonsforeldre. En gjennomgang av adopsjonsprosessen bør også ta for seg adopsjonsforeldres opplevelse av prosessen – og nettopp det. Samtidig er det en selvfølge

for oss som skal adoptere, å stille opp med hensyn til det offentlige behov for en sikker adopsjon.

Det står i dokumentene i dag at det ikke er noen menneskerett å få barn. Det er et utsagn som jeg personlig har store problemer med. Men man kan i hvert fall forstå at det er en menneskerett for barn å få vokse opp med foreldre som faktisk ønsker dem. Utgangspunktet for adopsjon bør være nettopp dette: Alle barns rett til foreldre. Å utvide antallet land man kan adoptere fra, er derfor veldig positivt. De barna i verden som trenger et trygt hjem, fortjener at man gjør en jobb for å få ned saksbehandlingstiden, for å få kvalitetssikret adopsjonsprosessen og få opp antallet adopsjoner. Få områder har så mange positive sider som nettopp det å koble trengende barn med ønskende foreldre. For oss vil det ta seks–syv år fra vi bestemte oss for å adoptere til vi får et barn. Det er lenge å vente.

André N. Skjelstad (V) [11:22:42]: Adopsjon av barn er ingen menneskerett for noen av oss. Det forhindrer oss ikke i å legge til rette for at adopsjonsprosessene blir enklere. Per i dag er det mange kommuner som har manglende kompetanse, lite fagmiljø og manglende erfaring, noe som igjen gjør at det er få saker, og at saksbehandlingstiden vil bli unødvendig lang.

Jeg blir da litt overrasket over representanten Tove Karoline Knutsen. Meg bekjent kommer hun fra Tromsø, som er en relativt stor by, og som selvfølgelig har tilstrekkelig fagkompetanse. De aller fleste kommuner er selvfølgelig av en annen karakter, og da blir det ikke så enkelt. Der det er mindre enn 3 000 innbyggere, vil det bli vanskelig. Hvis en velger å sette systemet i fokus, vil dette ta unødvendig lang tid, og en vil få store forskjeller mellom kommunene. Her burde det være mulig å få til nettopp interkommunale løsninger for å styrke kompetansen og få ned saksbehandlingstiden. Det kan ikke være sånn at en adopsjonssøknad må klargjøres for ett land om gangen. Selv om en ikke blir godkjent som adoptivforeldre i eksempelvis Kina, burde en ikke måtte rykke tilbake til start for å starte prosessen på nytt ved å søke som adoptivforeldre i et annet land, eksempelvis Colombia. Dette blir et for tungrodd system, etter min mening.

De perfekte foreldre finnes selvfølgelig ikke. Men en må ikke utelukke foreldre på grunn av sykdomsrisiko. Hvis det er tilfellet, grenser det til diskriminering, etter mitt syn. Det er viktig å være ærlig når en avklarer en søknad om adopsjon. En må ikke unngå å si hva som er den reelle grunnen for at avslaget blir gitt. Det er det tross alt, som forrige taler var inne på, mange som har ventet i svært mange år, og som har prøvd ulike metoder. Vi må vise respekt for dem som har prøvd det meste for å få adoptere en unge. I de prosessene er en svært sårbar, og derfor må en også gi et skikkelig svar og en skikkelig begrunnelse til dem som har prøvd.

Björg Tørresdal (KrF) [11:25:16]: Jeg er glad for at denne saken er satt på dagsordenen. Den er viktig for mange av oss, fordi vi får henvendelser fra par som ønsker å adoptere og som opplever prosessen som krevende og vanskelig. Det er bra at Regjeringen har sagt de skal ha

en gjennomgang av reglene. Vi må forvente at det er en forbedring av reglene vi skal få se – og en fornying, fordi samfunnet endrer seg og reglene må endres i pakt med det.

I likhet med mange andre representanter har jeg fått mange henvendelser fra par som har fått avslag f.eks. på grunn av kroniske sykdommer. Det trenger ikke være en sammenheng mellom omsorgsevne og kronisk sykdom. Det går godt an å være en god omsorgsperson om du har en utfordring i livet ditt. Uvesentlige eller uverdige avslag på søknad om adopsjon gjør at mange mister motet, og vi går glipp av mange som kunne tatt imot et barn på en god måte.

Jeg har òg fått henvendelser fra ofre for trafikkulykker som har blitt rehabilitert, er tilbake igjen i jobb og i samfunnet, og som absolutt har en omsorgsevne, men som på grunn av noe som ligger langt tilbake i tid, blir nektet å bli vurdert videre i adopsjonsprosessen. Dette må det skje noe med.

Jeg vil òg peke på tidsperspektivet. Flere av debattantene har vært inne på det. Jeg fikk henvendelse fra et par som startet sin prosess i 2005. De venter på et barn fra Kina. De ble godkjent i slutten av året 2005 og har nå ventet i 26 måneder siden deres søknad ble registrert i Kina. Deres utfordring er at godkjenningen i Norge i utgangspunktet varer i to år. De har fått den forlenget til tre, men det kan se ut som om det ikke er nok. Det er litt meningsløst om de skal måtte gå gjennom hele søknadsprosedyren på nytt for å få en ny godkjenning i Norge fordi det tar så lang tid å få barnet fra utlandet.

Jeg trenger ikke svar på det i dag, men jeg ber om at gjennomgangen Regjeringen skal ha, òg tar med seg tidsaspektet – at godkjenningstiden i Norge er lang nok til at en kan få tid til å hente et barn hjem fra f.eks. Kina. Det vil òg spare mye ressurser om de slapp å gå gjennom hele systemet på nytt.

Til slutt: Det er gledelig at det er mange norsk par som står i kø for å få adoptere et barn fra utlandet. Det er mange barn som trenger et nytt hjem. Det blir vårt ansvar både å forenkle prosedyrene, slik at det ikke tar så lang tid å hjelpe et barn, og å utvide antall land der det virkelig er mange barn som kunne trenge et nytt hjem i Norge. Jeg håper at Regjeringen har fokus òg på den delen av dette arbeidet.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [11:28:15]: Som flere av representantene har påpekt, er det dyrt å adoptere. Den gjennomsnittlige kostnaden ligger på mellom 100 000 kr og 150 000 kr, hvorav adoptivforeldrene i dag dekker en stor del på egen hånd. Vi har alle merket oss adopsjonsforeningenes ønske om å øke støtten til 1 G, og vi får håpe at dette blir vurdert i forbindelse med det arbeidet som Regjeringen nå skal gjøre.

I den sammenheng vil jeg si jeg synes det var et veldig defensivt svar jeg fikk fra statsråden i stad. At dette skal bli en lang NOU, kanskje ende opp med konklusjon muligens om ti år og med implementering om 15 år, synes jeg er svært defensivt. Jeg vil også gi en viss ros til statsrådens partikollega Karin Yrvin for hennes meget personlige vitnesbyrd her fra talerstolen. Når man må vente i seks–sju

år før man får avklart en adopsjon, er det helt åpenbart at det må settes i verk noen strakstiltak, og det må vises handlekraft fra Regjeringen. Jeg håper at statsråden går i sitt lønnskammer og tenker gjennom problematikken en gang til.

Så til dette med homofile og adopsjon. Det var i og for seg SVs innlegg som fikk meg til å reagere litt, for der var det en del åpenbare feil og mangler. SV sa at enslige nå har muligheten til å adoptere, og slik sett kan også homofile adoptere. Det er en faktisk feil. Det er ifølge adopsjonsforeningene kraftige begrensninger når det gjelder hvor mange land som aksepterer enslige som adoptivforeldre. Det er også slik at enslige som adopterer, må skrive under på at de ikke er homofile. SV sier at deres syn er tuftet på at de er opptatt av barnas ve og vel. Det er Fremskrittspartiet også. Vi mener det vil være best for barn å vokse opp med rollemodeller av forskjellig kjønn.

Det var også en annen feil i SVs innlegg, at det er mange homofile par det er snakk om. Det er én av 800, hvis man ser på ekteskapsstatistikken. Det er for øvrig også slik at homofile partnerskap er langt mindre stabile enn de heterofile parforholdene. Dette viser seg i høyere frekvens bl.a. når det gjelder skilsmisser blant homofile.

Tove Karoline Knutsen (A) [11:31:19]: Bare en oppklaring av en misforståelse som representanten André N. Skjelstad gjorde seg skyldig i. Jeg sa selvfølgelig ikke at det er lik kompetanse i alle kommunene på dette feltet, når det gjelder å behandle adopsjonssøkere. Mitt poeng var tvert imot at det er ulik kompetanse, og at det selvfølgelig er slik at man ikke har den kompetansen i mindre kommuner som man har i store byer og i større kommuner. Derfor var også mitt poeng at interkommunalt samarbeid er viktig, og at det har vist seg å gi gode resultater f.eks. på barnevernsfeltet generelt.

Jeg vil også understreke at regjeringsfraksjonen har stilt seg bak at det i den gjennomgangen som Regjeringa skal ha, kan være positivt at man ser på forholdet om godkjenning av adoptivforeldre før man bestemmer hvilket land man skal adoptere fra. Vi tror det kan være en klok måte å gjøre det på, og vi har stilt oss bak at Regjeringa ser på det i den gjennomgangen man skal ha.

May Hansen (SV) [11:32:53]: Representanten fra Fremskrittspartiet sier at SV har kommet med en rekke påstander, og uriktige påstander. Én ting er at man kan være uenig politisk, og jeg har stor respekt for at Fremskrittspartiet mener noe annet enn SV, men det var ikke faktiske feil i mitt innlegg. Man har i Norge rett til å adoptere som enslig. At mange land nå sier nei til adopsjon til enslige, er noe helt annet. Det er også slik at man kan adoptere barn fra Norge – bare så det er sagt.

Når det gjelder rollemodeller og en far og en mor, er jeg enig i at barn trenger gode rollemodeller, både mannlige og kvinnelige. Men det er faktisk slik at de fleste barn i Norge, selv om de lever med enslige foreldre – det gjør faktisk en stor del av barna i Norge, og da diskriminerer man en stor gruppe barn – har stort sett gode rollemodeller

rundt seg i familien sin, i vennekreten til foreldrene osv. Det er også derfor det er så viktig at det er både kvinner og menn i barnehagene og kvinner og menn i barneskolen, slik at man har gode rollemodeller både som gutter og jenter. Man diskriminerer her en stor gruppe barn i Norge, det er det det handler om. Man diskriminerer også de barna i forhold til å få de samme rettighetene som barn i ekteskap har.

Trine Skei Grande (V) [11:34:52]: Ved behandlinga av denne saken fikk jeg litt den følelsen som Ivar Aasen skrev om en gang:

«Dei tru, det skal ganga so fort
alt fram til nokot stort.
Men so tidt nokot stort er naatt,
so kjem det stødt nokot smaatt.»

Behandlinga i komiteen var veldig positiv. Det framkom veldig få argumenter mot mange av de tiltakene som Venstre har foreslått, men mange har sagt at man trenger en skikkelig gjennomgang. At statsråden ikke har noe tidsperspektiv, noen ambisjoner om at dette skal gå fort, eller noen som helst drøm om at det går an å se på noen av de åpenbare tingene før, gjør meg litt bekymret. Dette er en sak som opptar mange. Mange føler at klokke ringe, og at tida renner ut, og mange føler at det er få argumenter som er kommet opp mot noen av de tiltakene som foreligger. Jeg håper fortsatt at Regjeringa enten har et stort trykk og et ønske om at dette skal gå fort, eller kikker på noen av de åpenbare forenklingsprosessene som kunne gjort dette bedre.

Jeg må også få bemerke at når man sier noe som noen misforstår, er det ikke nødvendigvis den som misforstår, sitt problem. Det er en stor utfordring at vi har et barnevern som er veldig sammensatt i kompetanse og størrelse. Det er klart at hvis du er en barnevernsansatt, som kanskje har en adopsjonsgodkjenning hvert jubelår, og du sitter der med en bekymringsmelding i den ene hånden og det perfekte ektepar som bare vil ha papir på at de er perfekte, i den andre hånden, er det nok lett å prioritere bekymringsmeldinga. Da blir dette perfekte ekteparet dyttet bortover i køen. Man burde kanskje ha samlet ekspertisen, slik at vi hadde fått bedre kvalitet på det vi gjør, kjappere behandling på det vi gjør, og gode forklaringer til dem som får avslag. Det er mange underlige forklaringer på det, og jeg syns et offentlig byråkrati skal være ærlig overfor folk, også når ærligheten er ubehagelig. Da skal man få en skikkelig forklaring på hvorfor dette ikke er noe lurt. Jeg tror at det her er stort rom for å gjøre enkle, greie reformer, som verken setter rettssikkerheten eller andre ting i fare, men som ville ha gjort hverdagen enklere for mange, og som kunne ha ført til at manges drøm om å få lov til å bli foreldre var mye nærmere virkeligheten. Jeg håper at dette nå ikke koker bort i byråkratisk utredning, men at pasjonen, som er vist fra veldig mange – også fra regjeringspartiene i denne saken – faktisk fører til at vi får litt fortgang i den.

Statsråd Manuela Ramin-Osmundsen [11:38:01]:

Jeg vil forsikre de ulike representantene om at vi, selv om vi ikke kan ha noe tidsperspektiv, er oppmerksomme på de behovene som er på adopsjonsfeltet. Vi har valgt å ta en helhetlig gjennomgang, gjerne i lys av en NOU. Dette skal ikke koke bort i kålen.

Parallelt vil jeg si at vi i nær dialog med vårt direktorat skal få en så god saksbehandling som mulig. Det som kan gjøres av endringer innenfor det systemet som vi har i dag, skal foretas. Men vi har valgt den linje å ta en helhetlig gjennomgang og følge saksbehandlingen fortløpende i nært samarbeid med vårt direktorat.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) [11:39:09]:

Kristeleg Folkeparti har forventingar til Regjeringa når det gjeld å få meir merksemd på adopsjonsutfordringane, ikkje minst at det blir satsa meir økonomisk, slik at ein kan få auka adopsjonsstønad. Når neste års statsbudsjett kjem, har vi forventingar til at Regjeringa vil fokusere meir og ha trøkk på det.

Men det som gjorde at eg tok ordet igjen, var representanten May Hansen sitt innlegg. Eg hadde ikkje tenkt at dette skulle bli ein debatt om dei utfordringane ein har i samband med om homofile skal ha rett til å bli vurderte som adoptivforeldre eller ikkje, for dette er ei sak, som representanten Skei Grande var inne på, som veldig breitt tek opp utfordringane knytte opp til adopsjon. Men når påstandar om diskriminering blir gjentekne fleire gonger, blir eg litt matt, for ein må kunne meine ulike ting utan å bli skulda for diskriminering. May Hansen har her eit anna standpunkt enn Kristeleg Folkeparti.

Det som Kristeleg Folkeparti foreslår i dag, er nøyaktig det som vi seier i vårt program, som blei vedteke i 2005, der vi ber Regjeringa leggje til grunn at barn som blir adopterte, skal ha rett til ei mor og ein far. Når ein så diskuterer dei einslege, veit vi, frå gammalt av, at der det er nær kjennskap, slektskap eller liknande forhold knytte opp til dei einslege, har det i alle år vore mogleg for einslege å adoptere. Så har det vore nokre liberaliseringar, og vi har ønskt å stramme litt inn. Men også her er Kristeleg Folkeparti oppteke av barna sine rettar, same korleis dei vaksne har innretta livet sitt. Det har vore saker der det har vore barn i lesbiske forhold, der vi har vore med og gitt rett til stebarnsadoptjon for å sikre dei juridiske rettane for barnet. Men det som vi ønskjer å leggje til grunn, og som er heilt klart for oss, er at ein ved generelle adopsjonar skal ha som mål å gi barna ei mor og ein far. Det har ikkje noko å gjere med diskriminering av dei som er aleine med barn i oppvekst i dag. Eg har sagt at mange barn med aleineforeldre kan ha det utmerkt. Men det har litt med kva for rammevilkår vi skal leggje til rette. Der er det vi ber om at representantane lyttar til det vi seier, i staden for å tillegge oss meiningar som vi ikkje har gitt uttrykk for.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, sjå side 2047)

Sak nr. 3

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse M. Schmidt om en nasjonal tiltakspakke for å bekjempe uro og disiplinproblemer i den norske skolen (Innst. S. nr. 135 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:113 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske frå kyrkje-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir avgrensa til 65 minutt, og at taletida blir fordelt slik: Arbeidarpartiet 15 minutt, Framstegspartiet 10 minutt, Høgre 10 minutt, Sosialistisk Venstreparti 10 minutt, Kristeleg Folkeparti 5 minutt, Senterpartiet 5 minutt, Venstre 5 minutt og statsråd Bård Vegar Solhjell 5 minutt.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir høve til replikkordskifte på inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innafor den fordelte taletida.

Vidare blir det foreslått at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Lena Jensen (SV) [11:43:28] (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke Fremskrittspartiet for et Dokument nr. 8-forslag som reiser mange viktige problemstillinger.

Mange av konklusjonene i forslaget fra Fremskrittspartiet er SV veldig uenig i. Sentrale spørsmål er: Skal vi ha en integrert skole? Hvor går grensen for integrering? Skal bråkmakerne ut av klassen? Hva er grunnen til bråk og uro i en klasse? Er dette en individuell eller en systemtilnærming som er viktig å ha som hovedfokus?

Forslaget fra Fremskrittspartiet har ført til mange møter, og komiteen har arrangert et veldig godt seminar på Stortinget, med viktige og gode forskningsmiljøer, som har gitt erfaring, en kunnskapsgivende erfaring, for komiteen.

Dette er viktig for at vi skal kunne fatte riktige beslutninger. Jeg har reist mye rundt i norske skoler og hatt mange diskusjoner om Fremskrittspartiets forslag. Prosessen har vært god. Jeg mener det har ført til at vi har fått en god innstilling fra komiteen, med tydelige skiller med hensyn til virkemidler som skal brukes for å skape en god skole for alle barna våre.

Forslagene fra Fremskrittspartiet er mange, og innstillingen fra komiteen er omfattende. Jeg har ikke tid til å gå inn på alle elementer i mitt innlegg. Jeg vil konsentrere meg om flertallets innstilling, komiteens innstilling samt SVs syn.

I desember kom PISA og PIRLS. Disse undersøkelsene viser kompetansen til norske elever i lesing, matematikk og naturfag. Vi har også fått resultatene av de nasjonale prøvene som ble gjennomført høsten 2007 på både femte og åttende klassetrinn. Resultatene viser at det har vært en generell tilbakegang, og at Norge ligger under gjennomsnittet i OECD både når det gjelder lesing, matematikk og naturfag. En av fem elever leser så dårlig at de har problemer med å forstå informasjon og å kunne tilegne seg

kunnskap. Komiteen mener at dette er alvorlig. Å kunne lese er grunnleggende for å sikre at barn mestrer livet og er åpne for å kunne tilegne seg ny kunnskap. Mange tiltak er iverksatt, men disse har ikke vært systematiske nok.

Derfor er SV veldig fornøyd med at Regjeringen denne våren legger fram en stortingsmelding om kvalitet i grunnopplæring, som bl.a. skal ta for seg systematisering av lese- og skriveopplæringen og dette med bråk og uro i skolen.

«Tidlig innsats» er denne regjeringens hovedfokus. Regjeringen har lagt fram en stortingsmelding om tidlig innsats for livslang læring, og denne følges opp i politisk handling både når det gjelder språkstimulering, kartleggingsprøver og mange andre tiltak. Fra høsten av vil det bli fem timer mer fra første til fjerde klassetrinn, der man skal fokusere på å forsterke lese- og skriveopplæringen samt på en bedre tallforståelse. I dag er det slik at barn venter for lenge på å få hjelp, og det er viktig at barna våre får hjelp når de trenger det, slik at de kan få føle mestring. Mestring gir resultater og økt selvfølelse.

Det er viktig å se på hvordan skolene lykkes, og hvilke skoler man får gode resultater i. Et viktig fellestrekk for de skolene som lykkes, er at de i opplæringen satser på kunnskap, sosial omsorg og kontroll. Lærerne har høy selvtilitt og høye ambisjoner på elevenes vegne. De er motiverende, de er pådrivere, og de tar hånd om den enkelte. Disse skolene satser også systematisk på et godt miljø.

Det er veldig mange ulike grunner til mangel på ro i undervisningen. Det er ingen enkel og lett oppskrift for å finne en enhetlig løsning. Den største forskningsbaserte informasjonen vi har om skolen, er forskningen om evaluering av Reform 97, der det vises til at det er ekstremt mange ulike grunner til mangel på ro i undervisningen. Det kan bl.a. være at reglene er uklare, at elevene ikke har kontroll, at en rekke arbeidsformer skaper uro, og at læreren ikke greier å skape ro. Det kan være mangel på systematikk i arbeidet, mangel på sammenhengende tid til faglig arbeid eller for mye veksling i aktivitet og fag. Det kan også være at man har for liten variasjon i undervisningen, og det betyr at man er nødt til å ha ulik tilnærming til dette.

Flertallet i komiteen understreker dette i en merknad. Alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet er med på dette. Man viser til at én ting som er riktig for én skole, ikke nødvendigvis må være riktig for en annen skole.

Vi vet også at barna våre er veldig forskjellige. For noen uker siden var jeg på besøk på en skole og var hjelpelærer i lese- og skriveopplæring for andre trinn. Det var om lag 20 elever i klassen. Jeg opplevde alt fra racerjenter som kunne alt – kunne sette punktum og komma der de skulle – til en gutt som kastet blyanten til en annen gutt, som fokuserte på å tegne fordi han ikke mestret det han skulle lære. Dette betyr at opplæringen krever tid og kompetanse, og det krever også gode, dyktige og nok lærere til å hjelpe.

Individfokuset har vært sterkt i forhold til perspektivet som har vært knyttet til problematferd i norsk skole. Det har vært igangsatt veldig mange tiltak direkte rettet mot den enkelte elev. Da er mitt spørsmål: Trenger vi mer av samme medisin? Mitt svar er åpenbart nei.

I innstillingen trekker flertallet, unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, inn resultatene fra PISA-undersøkelsen 2007, som konkluderer med at de beste skolesystemene i verden, og de som har best resultater, er de skolesystemer som har en sosialt inkluderende skole opp til 15–16-årsalderen. Derfor mener SV at det er viktig å styrke den inkluderende skolen.

Regjeringsfraksjonen understreker i innstillingen at bråk og uro framstår først og fremst som en pedagogisk og organisatorisk utfordring. Det betyr at det er viktig å ha en kollektiv tilnærming til problemstillingen og se på skolen som en organisasjon i sin helhet. Disiplin, tiltak og sanksjoner mot enkeltelever er ikke, som Fremskrittspartiet fremhevet, svaret på den utfordringen norsk skole står overfor i forhold til mye bråk, støy og uro.

Jeg vil også peke på at regjeringsfraksjonen i innstillingen sier at det er ganske entydig i nasjonal og internasjonal forskning at hvis man segregere elevene, fører det til at elever med problematferd enten opprettholder eller forsterker sine problemer.

Vi har en del forskningsbasert kunnskap om hvordan vi kan forebygge og redusere omfanget av atferdsproblemer i skolen. I innstillingen understreker hele komiteen betydningen av at skolene tar i bruk de kunnskapsbaserte programmer man har for å redusere problematferd i skolen og skape varige forbedringer i læringsmiljøet. Et av disse programmene er programmet Respekt. Dette programmet har en helhetlig tilnærming for å løse problematferden, der både skolen, foreldrene, lærerne og elevene involveres. Dette programmet sier også at disiplin som tvang og trusler ikke gir mindre dårlig oppførsel. Mange av disse ulike forskningsbaserte programmene har en god effekt på læringsmiljøet.

I innstillingen omtaler også komiteen sosialfaglig kompetanse og viktigheten av å ta dette inn i skolen. Jeg var for noen dager siden på besøk på Rein skole i Tromsø, som hadde innført dette. De merket en stor forbedring både blant lærere og elever, og foreldrene var meget fornøyde.

I innstillingen ber komiteen «Regjeringen vurdere om hvordan en på best mulig måte kan stimulere kommuner og fylkeskommuner til i sterkere grad å inkludere sosialfaglig kompetanse i skolen».

Jeg vil gjerne frambringe et sitat fra Byavis Trondheim, 13. mars 2007:

«De med store atferdsproblemer bør heller gå på egne spesialskoler. Både for deres eget beste og for de andre elevenes beste, mener Trond Birkedal fra Stavanger Frp. Også «elever med hjerneskaader og andre skader som gjør at de ikke passer så godt inn», som Anders Anundsen sier, skal flyttes.»

SV er kraftig uenig i hovedpunktene i Fremskrittspartiets forslag. Dette er å begynne i fullstendig feil ende. Det er lett å kjenne igjen Fremskrittspartiets snevre skolepolitikk – en politikk som gjør enkeltgrupper til tapere, er med på å skyve ansvaret for å skape en god skole vekk fra fellesskapet og over på den enkelte elev. Forslaget fra Fremskrittspartiet om å få enda flere segregerende tiltak mener SV er uansvarlig, og det er ikke til barns beste. Dette fremskrittspartisamfunnet, som jeg vil kalle det, er slik at

en deler inn samfunnet i klasser med «oss» og «de andre». Dette er et menneskesyn som SV ikke vil skal råde. Denne måten å organisere samfunnet på fører til mer utrygghet, mer konflikter, et mindre hyggelig og et kaldere Norge. Forskerne sier også at dette ikke er riktig vei å gå. Skolen skal være et sted hvor alle barn tar del i fellesskapet. Vi skal så langt som mulig ha en integrert skole. Selvfølgelig er det slik at enkelte barn trenger en annen lærings situasjon for en kortere eller lengre periode, men det skal være plass til alle ungene våre i en inkluderende fellesskole.

Anniken Huitfeldt (A) [11:53:35]: Forslagsstillerne skal ha ros for å ta opp et viktig tema, og saksordføreren skal ha ros for å ha gjort et grundig arbeid med dette forslaget.

Den siste tiden har vi fått flere undersøkelser som viser at norske elever bråker mye. Både elevundersøkelser og internasjonale undersøkelser forteller oss dette. Vi har en gjeng skoleelever på galleriet i dag, ser jeg. De har vært musestille hele tiden, så å skjære alle over én kam er vel det siste vi skal gjøre i denne diskusjonen.

Men altså: Den tidligere høyreorienterte franske utdanningsministeren skrev følgende for ikke så lenge siden: Om de gamle metodene hadde virket, ville de fortsatt vært i bruk, og vi hadde ikke sittet her og lett etter bedre måter.

Jeg mener at å gjeninnføre skammekroken og ta i bruk gamle måter å drive disiplin på i skolen ikke vil skape mer ro. Jeg vil også si at de politikere som snakker mest om at elevene må ha respekt for lærerne, selv må vise respekt for lærerne. Det må også avspeile den viktige skolepolitiske diskusjonen vi har i disse dager. Vi som politikere må vise respekt for den viktige jobben som lærerne gjør.

Da våre foreldre gikk på skolen, fikk de vite at de skulle være lydige og gjøre som læreren sa. Hadde elevene en konflikt med lærerne og fortalte det hjemme, ja, så fikk de kjeft av foreldrene. Hjemme fikk ungene vite at de skulle høre på læreren. Det var mer ro, men mange kan i voksen alder fortelle om ydmykelser og maktmisbruk fra datidens lærere. Noen av dem som gikk på skoler med mer arbeidsro, lærte ikke å lese og skrive skikkelig. Så selv om det var mye positivt ved skolen før, er det en grunn til at vi har forlatt metodene fra den gangen.

I dag ser vi at mangel på arbeidsro er et stort problem i skolen. Vi som foreldre lærer barna våre at de ikke skal la seg trække på. Vi er for disiplin og ro i skolen, men mange godtar i liten grad at egne barn blir irettesatt. Så ivrige er mange blitt til å forsvare sine barn at noen snakker nedsettende om læreren ved middagsbordet. Resultatet av dette er mer konflikter i klasserommet. Dette gjør jo læreryrket langt mer utfordrende enn før. Som foreldre må vi ta større ansvar for å skape ro i skolen og fortelle våre barn at de må høre på lærerne. Til gjengjeld må skolen involvere foreldrene. Foreldrene forventer ikke nødvendigvis å få innflytelse over læreplaner og daglig drift av skolen, men alle forventer å bli involvert i hvordan deres eget barn blir behandlet. Det krever mer av lærerne enn før. Foreldre som får høre at barna har blitt urettferdig behandlet av læreren, og føler det selv, må føle at det er rom for å komme med kritiske spørsmål til skolen. Dessverre vet vi fra en

del undersøkelser at en del foreldre er engstelige for å ta opp kritikk med skolen, for de frykter at dette kan ramme deres eget barn. Men resultatet av mangel på god kommunikasjon mellom hjem og skole er at foreldrene ikke forteller barna sine i tilstrekkelig grad at de skal ha respekt for læreren.

Det er viktig med ro i skolen, men det er ikke slik at arbeidsro automatisk gir mer læring. Norske skoleelever bråker mye og gjør det ikke så bra i lesing og skriving i internasjonale undersøkelser. Men ser vi på finske elever, som ligger på topp både i lesing, skriving og matematikk, bråker disse elevene ganske mye i forhold til elever i andre europeiske land. Vi vet fra internasjonale undersøkelser at Norge ligger på topp når det gjelder trivsel og selvtilit, og det er mindre mobbing i norsk skole enn i mange andre land. Det er nå viktig med et systematisk arbeid for ro, disiplin og mer systematisk arbeid, men vi må ikke tape av syne de resultatene vi har nådd på viktige områder i norsk skole.

På Fremskrittspartiets hjemmeside står det at Stortinget i dag vil si ja til uro i skolen, fordi vi har valgt å vedlegge en del av Fremskrittspartiets forslag protokollen. Vel, i en debatt om respekt og arbeidsro burde man kanskje begynne med å ha respekt for de andre partienes argumenter. Det er ingen partier på Stortinget som ønsker uro i skolen. Når vi nå har valgt å vedlegge disse forslagene protokollen, skyldes det at flere av disse forslagene vil vi komme tilbake til. Det er ikke nødvendigvis slik at fordi Stortinget i dag ikke vedtar at vi skal gå for en pris for dem som gjør et godt arbeid med disiplin i skolen, avviser man alt viktig arbeid som handler om disiplin. Det er ingen i denne sal som ønsker uro i skolen.

En del av Fremskrittspartiets forslag er vi også uenig i. Det gjelder bl.a. spesialundervisning. Jeg har sett mange eksempler på elever som er tatt ut av det ordinære klasserommet og gitt et godt tilrettelagt tilbud utenfor klasserommet, og på den måten tilegnet seg grunnleggende ferdigheter på nye læringsarenaer. Det er viktig. Men det er ikke nødvendigvis slik at det å ta alle elever ut av klasserommet, automatisk gir større effekt. I Skedsmo kommune, hvor de har et meget godt arbeid med tanke på spesialundervisning, stiller man mange ganger skolen spørsmålene – hvis en skole sender mange elever til Pedagogisk-psykologisk tjeneste: Hva gjør skolen galt? Hvordan kan skolen bli bedre? Hvordan kan vi skape en mer inkluderende skole? Spesialundervisning er viktig, og i Norge bruker vi altfor lite ressurser på spesialundervisning den første tiden. Mye av denne spesialundervisningen kan foregå innenfor det enkelte klasserom. Det å bli tatt ut i hver eneste time har lite dokumentert effekt i forhold til at det gir læring.

Forslaget om mer sosialfaglig kompetanse inn i skolen mener jeg er et godt forslag, som vi også behandlet i forbindelse med St.meld. nr. 16 for 2006-2007 om sosial ulikhet i skolen.

Læreren kan ikke være tusenkunstner, sa tidligere utdanningsminister Kristin Clemet, og det synes jeg er et godt utsagn. De som snakker om at læreren har fått veldig mange andre oppgaver, bør se på muligheten for at en innenfor enkelte områder må kunne tilkalle annet helseper-

sonell. Mangel på helsesøstre i skolen kan være med på å gi merarbeid til lærerne, så det å ansette nye yrkesgrupper kan være et godt forslag.

Vi har igangsatt en rekke programmer når det gjelder arbeid med disiplin og ro i skolen, og disse vil fortsette. Stortinget vil også i løpet av året få til behandling en stortingsmelding om lærerutdanning, der dette med klasseromsledelse og etter- og videreutdanning i forhold til ro og disiplin kommer til å bli et sentralt tema.

Så her er det mange gode forslag. Det har vært en viktig diskusjon. Men de som i dag velger å vedlegge Fremskrittspartiets forslag protokollen, vil jeg sterkt understreke er for ro og disiplin i skolen.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [12:00:59]: Nasjonale og internasjonale undersøkelser viser at norske klasserom er i en særstilling når det gjelder mangel på ro og orden. Fremskrittspartiet har hevdet dette i mange år, men enhetsskolens prinsipptryttere har gjort alt de kan for å le oss ut.

Nå er det ikke lenger Fremskrittspartiet alene som mener at det er en sammenheng mellom læringsmiljø og læringsutbytte. Stadig flere fagmiljø bekrefter sammenhengen, og enkelte mener at bråk og uro i klasserommet er skolens største uløste problem i 2008. Det bør være en vekker for alle politikere – noen i denne sal og andre utenfor – som har lukket sine øyne og skutt på Fremskrittspartiet med kraftig verbal ammunisjon.

Utfordringene i skolen er mangfoldige, og det er riktig at en ikke kan løse alle utfordringene med enkle grep. Det er imidlertid ikke til hinder for at en kan løse noe nå.

Jeg skal innlede med å takke saksordføreren for et godt stykke forarbeid i forberedelsene til saken. Komiteen har gjennomført et eget seminar om dette representantforslaget, og det kom fram en rekke gode innspill. Det er imidlertid ikke mange av innspillene som har ført til at regjeringspartiene har villet handle konkret mot bråk og uro. De skyver ansvaret fra seg og viser til at dette må vi diskutere mer i framtiden.

Fremskrittspartiet mener denne problemstillingen er langt mer viktig enn at en hele tiden skal skyve den foran seg. Siden PISA-rapporten i 2003 kåret skoleelever i Norge til OECD-området største bråkmakere, har ingenting skjedd. Det er politisk apati, og skremmende for de barna som nå sliter med å lære på grunn av uorganiserte klasserom fulle av bråk og uro, mens det politiske flertallet på Stortinget sier at vi får vente og se. Kanskje kan det gjøres noe for de elevene som begynner på skolen om fem eller ti år, men ikke for dem som går på skolen i dag. Det klarer ikke flertallet å ta inn over seg.

Det er ganske frustrerende. Hvis jeg for en kort stund skal ta på meg hatten til en mor eller far med barn i skolen, blir jeg egentlig ganske forbannet og oppgitt over denne flertallsapatien. Det er en tid for alt: En tid for prat, og en tid for handling. Og tiden for handling er kommet.

Nærmere en tredjedel av tiden i norske klasserom går med til såkalt ikke-faglig aktivitet. Det betyr i praksis at når Stortinget nå har vedtatt å øke timetallet med ca. 6,5 skoletimer i uka på småskoletrinnet, så forsvinner to av

timene til surr som ikke har noe med læring å gjøre. Det er en tankevekker.

Jeg skal ikke gå igjennom de 17 forslagene som er fremmet i innstillingen, men jeg synes noen av dem må kommenteres særskilt.

For det første framstår det som fullstendig ubegripelig at en regjering som har gått til valg på å gi barna i barneskolen mat på skolen, nå stemmer imot et forslag om å innføre en ordning med gratis frukt og grønt for alle elevene i grunnskolen. Regjeringspartiene er tilfreds med at halvparten av elevene blir skjøvet på utsiden av ordningen som Soria Moria-erklæringen krever skal være universell. En kunnskapsminister fra et parti som før valget i 2005 lovt barna kylling eller fisk på skolen, leverer en gulrot eller et eple til halvparten av elevene og er fornøyd med det. Det går med respekt å melde ikke an. Det er noen som har undret seg over årsakene til politikerforakt. De som fortsatt lurer, kan starte her.

For å samle tiltak mot bråk og uro vil Fremskrittspartiet ha en egen handlingsplan. Det blir det ikke flertall for i dag, men regjeringspartiene har lovet, på statsrådets vegne, at problemstillingene skal berøres inngående i den varselede stortingsmeldingen om kvalitet i grunnsopplæringen. Det er bra, fordi det også kan bidra til å gi et mer helhetlig bilde. Hvis statsråden skulle finne på å adoptere noen av Fremskrittspartiets forslag i denne saken, skal han vite at han er hjertelig velkommen til det. Målet fra Fremskrittspartiets side vil alltid være størst mulig grad av realpolitisk gjennomslag for gode og praktiske løsninger. Jeg håper at statsråden vil bidra til det ved å gjenoppta noen av Fremskrittspartiets forslag som behandles her i dag.

Kompetanse er et viktig stikkord når bråk og uro debatteres. Kompetanse i alle ledd, faktisk. Det handler naturligvis om at elevenes evne til å øke sin faglige kompetanse blir redusert når bråket tar overhånd. Det betyr videre at de som skal være lærere, må ha tilstrekkelig faglig kompetanse til å opparbeide seg selvtillit for å utøve lærergjerningen, men også kompetanse til å lede en klasse.

Det handler også om kompetanse til å ta seg av barn med særlig store lærings- eller adferdsutfordringer. Ingen forventer at en lærer som er utdannet for å lære bort, også skal ha spesialkompetanse til å håndtere slike vanskeligheter. Derfor må vi bidra aktivt for å ha en bredere kompetanse inn i skolene. Det gjelder vernepleiere, barnevernspedagoger, sosialarbeidere og helsepersonell.

Ofte opplever en at barn i vanskelige hjemmesituasjoner utvikler adferdsvanskeligheter. Det kan være fordi foreldrene har en vanskelig tid og eventuelt gjennomfører et samlivsbrudd, og det kan være sykdom i familien, vold, overgrep eller andre forhold som vil prege barnet også i sin tid på skolen. Da må skolen kunne møte eleven med nødvendig kompetanse, ikke en halv- eller helsur lærer som kjefter og gnedrer fordi barnet ikke klarer å samle tankene sine om det som skjer i timen.

Hvis skolen ikke lykkes i denne oppgaven, kan den heller ikke lykkes som kunnskapsformidler, ei heller gi bidrag til å hjelpe barn ut av en vanskelig fase. Jeg sier ikke at skolen skal ta over noe av foreldrenes ansvar for egne barn, men når foreldrene svikter eller andre forhold gjør at barn

faller utenfor, må skolens bidrag være av en slik karakter at barnet igjen kan komme tilbake i læringsmodus.

Fremskrittspartiet mener at en må løse alle disse kompetansebehovene, og mener en mer tverrfaglig skole er en forutsetning for å hjelpe den enkelte elev til å bli i stand til å lære mest mulig.

Så mener Fremskrittspartiet det er merkelig at det er så politisk ukorrekt å snakke om særskilt tilrettelegging for elevene gjennom å tilby skoler med særlig kompetanse. Uansett hva bedreviterne sier, er det en del elever som har null utbytte av å gå i en ordinær klasse på en ordinær skole. Da er det skremmende at et politisk ideal som integreringsprinsippet skal stå over den enkelte elevs behov.

I 2006 ble det lagt fram en kartlegging fra NTNU om integrering i skolen. Der går det fram at tre av fire elever med psykisk utviklingshemning ikke er sammen med jevnaldrende i friminuttene – ca. 80 pst. av denne elevgruppen føler seg ekskludert i skolemiljøet. Barneombudet meldte på samme tid om tilbakemeldinger fra barn som føler seg integrert til ensomhet i skolen. Jeg synes det er rart at vi som peker på slike problemstillinger, får beskjed om å holde kjeft og følge med i timen fordi den totale integrering er kommet for å bli.

Fremskrittspartiet finner seg ikke i at barn skal settes til side i politiske prinsippers navn. Vi sier heller ikke at alle elever med læringsvanskeligheter eller utfordringer i skolen skal ut av ordinær skole, men vi vil kreve at de gis mulighet til å velge et alternativt opplegg som kan legges godt til rette for den enkelte, i eller utenfor ordinær skole.

Det er imidlertid skjedd en ting som er verdt å merke seg. Samtlige partier erkjenner nå at bråk og uro i klasserommet er et problem, og at det er viktig å øke fokuset på å finne gode løsninger. Det er også en erkjennelse av at læringsmiljøet har en innvirkning på læringsutbyttet, selv om det kan være ulike oppfatninger av hvor stor den innvirkningen er.

At komiteen nå enstemmig konstaterer at «bråk og uro og de utfordringer for læringsmiljø og læringsprosess som dette innebærer, er et av skolens største uløste problemer», viser at vi har bidratt til å bevege det politiske Norge i riktig retning – selv om det tar tid.

Selve erkjennelsen av problemet er i det minste det første skrittet i riktig retning. Skal det gås flere skritt, raskere, har velgerne et tydelig alternativ i 2009.

Jeg vil med dette be velgerne notere seg at jeg på vegne av Fremskrittspartiet fremmer de 16 forslagene som er tatt inn i innstillingen. Og på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre tar jeg opp forslag nr. 1.

Presidenten: Representanten Jon Jæger Gåsvatn har teke opp dei forslaga han refererte til.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [12:08:28] (komiteens leder): Først vil jeg også få gi ros til både forslagsstillere og saksordfører for et grundig arbeid.

Disiplinproblemene i skolen er etter hvert blitt vel-dokumenterte. Det er også veldokumentert at bråk og uro i klassen svekker læringsmiljøet til elevene.

Flere har pekt på at skolen er blitt for preget av en slapphetskultur og for dårlig disiplin. Skoleforsker Alfred Oftedal Telhaug mener at slike disiplinproblemer i stor grad skyldes at maktbalansen mellom barn og voksne har forskjøvet seg. Han mener at den norske skolen i altfor stor grad preges av en ettergivenhetskultur. Professor Peder Haug har i sin oppsummering av Reform 97-evalueringen pekt på at en del lærere trekker seg tilbake og overlater arenaen og initiativet til elevene. Mange lærere er redde for å stille klare faglige krav til elevene og gir en positiv tilbakemelding sjøl i tilfeller der det egentlig ikke er grunnlag for det.

Professor Frøydis Hertzberg, som også har deltatt i evalueringen av Reform 97, sier det er for mye toleranse i norske klasserom, og hun mener, i likhet med Haug, at det skjer fordi mange lærere er engstelige for å virke autoritære eller for å støte elevene fra seg. De blir på den måten utydelige voksenpersoner. Av redsel for å såre kan en lærer f.eks. gi samme positive kommentar til både en veldig god og en veldig dårlig besvarelse, og de gjør det sjøl om elevene gjennomskuer det.

Det er viktig at elevene får ansvar, men de må samtidig ledes av lærere som opptre som voksne mennesker, som møter dem med tydelige forventninger og krav. Elevene ønsker også sjøl å møte forventninger til hva de kan prestere.

Høyre tok i regjering grep for å forbedre læringsforholdene i klasserommene. Ordensreglementene ble gjennomgått, det ble satt strengere krav til at skolene skulle følge dette opp, og det ble satt i gang et arbeid med en ny læringsplakat med grunnleggende kvalitetskrav til skolene for å skape ro og orden. Vi vet i tillegg at det handler om kompetanseutvikling for at lærerne skal bli tydeligere og flinkere til å ta ledelsen i klasserommene. Derfor satte vi i gang et omfattende etter- og videreutdanningsarbeid for lærerne. Å gjenreise lærerautoriteten er en formidabel utfordring for norsk skole, men det er en grunnleggende forutsetning for et godt arbeidsmiljø og bedre læring.

Den siste tidas store skoledebatt skjedde som en konsekvens av framleggingen av PISA, PIRLS og resultatene av de nasjonale prøvene. Det har vært en åpen og konkret kvalitetsdebatt om skolens mangler og hvordan skolen kan forbedres.

I Dagens Næringsliv 8. desember 2007 var det en stor reportasje om Gamlebyen skole i Oslo, som hadde veldig gode resultater på de siste nasjonale prøvene, til tross for at skolen har en elevmasse med 38 ulike språk og ofte veldig variert sosial bakgrunn. Rektor Karin Eger uttaler i reportasjen følgende:

«Elevenes bakgrunn har ikke så stor betydning som mange er innstilt på å tenke. Våre elever har kapasitet til læring på lik linje med alle andre elever.»

Hun gav også følgende oppskrift for å nå gode resultater i skolen:

- tydelige læringsmål
- trykk på læring
- ambisjoner på elevenes vegne
- systematikk over tid
- god ledelse

Høyre mener det påligger den lokale skoleeier et betydelig ansvar for å sørge for god skoleledelse og klasseledelse. Dette er også understreket i Kunnskapsløftet, hvor kravene til kunnskap og kvalitet er strammet opp, og hvor det forventes at man tar tak i utfordringene som bråk og uro medfører. Det finnes tallrike eksempler på lokale skoleeiere som ivaretar dette ansvaret på en veldig god måte – med systematisk oppfølging og utvikling av gode ledelsesprinsipper. Ofte er det enkle tiltak som skal til. Det viktige er at de blir håndhevet gjennom løpende oppfølging og sanksjonering.

Vi kan se at skoler med rektorer som fokuserer på aktivt lederskap og oppfølging av lærere, skaper inspirerende læringsmiljøer med entusiastiske lærere og elever, samtidig som skolene har akkurat de samme økonomiske rammene som andre skoler. Vi ser at hvordan en enkelt skole ledes ofte betyr mer for skolens resultater enn ressurser, geografi og etnisitet gjør.

Forslagene fra Fremskrittspartiet fokuserer på mange sentrale utfordringer og inneholder mange interessante forslag. Vi i Høyre vil understreke at årsakene til bråk og uro er mange og sammensatte, og en slik årsaksrekke kan etter vår mening ikke løses bare gjennom enkelttiltak. Det krever en bred og nyansert tilnærming. Vi er opptatte av å understreke at skoleeier har et eget og sjølstendig ansvar, og vil derfor unngå å blande oss for mye inn i ansvarsforhold som åpenbart er den enkelte lokale skoleeiers. Det kan også skape nye og uforutsette utfordringer å innføre usammenhengende enkelttiltak.

La meg kommentere noen av Fremskrittspartiets forslag.

Vi mener at Fremskrittspartiets forslag i for stor grad kobler behovet for spesialundervisning til elever med store adferdsvansker. Mange elever med behov for spesialundervisning tilhører grupper som ikke har adferdsvansker. Det er ikke riktig å gi denne gruppen et så stort ansvar for de generelle utfordringene den norske skolen har med bråk og uro, som vi syns Fremskrittspartiet gjør. Høyres holdning til elever med spesielle behov er at det er viktig med fleksible tilbud, enten det gjelder integrering i ordinær skole, eller det gjelder en skole med et særlig tilrettelagt tilbud.

Spesialundervisning er et område hvor norsk skole skiller seg betydelig fra den finske skolen. Vi i Høyre mener det er viktig å nøye studere om dette kan være en årsak til at den finske skolen har bedre læringsresultater enn den norske. Vi forventer derfor at dette blir nøye drøftet i den kommende stortingsmeldingen.

Når det gjelder Fremskrittspartiets forslag nr. 2, har jeg lyst til å bruke et sitat som professor Peder Haug brukte på seminaret som ble avholdt i komiteen i januar 2008:

«Ved å løyse enkeltstående utfordringer kan ein risikere å skape fleire nye. I ein periode fekk nesten 40 % av alle elevane i svensk skule spesialundervisning, på grunn av det automatiske økonomiske incitamentet.»

Jeg syns det er en ganske god oppsummering av poenget, nemlig at det ikke er gitt at økonomiske incitament knyttet til spesialundervisning fører til bedre læring for elevene, det kan også få andre konsekvenser.

Høyre støtter forslaget om å innføre en obligatorisk evaluering av lærerne. Vi mener at dersom dette gjøres på en veloverveid og god måte, vil det kunne bidra til å heve kvaliteten på den pedagogiske virksomheten i skolen. Evalueringen må legges opp slik at skolen og lærerne får en konstruktiv tilbakemelding – også på det som går bra, og som andre kan lære noe av – og den bør altså inngå som en del av medarbeidersamtalen.

Høyre har i lang tid jobbet for at samarbeidet mellom skole og hjem skal utvides og forbedres. Vi vet at et godt samarbeid mellom hjem og skole er positivt for elevenes læringsresultater. I et slikt samarbeid skal foreldrene få informasjon om målene for opplæringen i faget, elevenes faglige utvikling i forhold til målene, og hvordan hjemmet kan bidra til å fremme elevenes måloppnåelse. En styrket involvering og en bedre bevisstgjøring av foreldrene vil også kunne medvirke til å redusere omfanget av bråk og uro.

Vi ønsker ikke å prioritere innføring av en ordning med gratis skolemåltid. Vi har både i våre alternative budsjetter, og kommer i dag til å gjøre, en prioritering som handler om å bruke skoleressursene på å styrke fagopplæringen.

Sjøl om man av og til kan bli litt i tvil når man hører sosialister uttale seg, har altså foreldrene et sjølsagt og opplagt ansvar for god oppdragelse av egne barn og å sørge for at barn tilegner seg gode matvaner. Det er en oppgave for foreldrene. De skal altså sørge for at deres egne barn har med seg sunn og god mat på skolen, fordi det er helt riktig at godt kosthold også er en viktig forutsetning for god læring.

For å komme bort fra det gamle autoritære skolesystemet havnet vi lenge i motsatt grøft, hvor den dominerende pedagogikken har hatt hovedfokus på at elevene skal trives på skolen og at de skal kjenne seg rike på sjøltillit. Det er viktig, men velvære er ikke skolens hovedmål. Det har blitt krevd at lærerne skal ha stor respekt for elevene, men i for liten grad omvendt. Dette skaper problemer i lærings situasjonen. Utvikling hviler på anstrengelse. Det å tåle skuffelser er en forutsetning for kreativ læringsvirksomhet. Derfor er det bra at pendelen nå svinger, og at til og med SV har begynt å snakke om at læreren må få tilbake autoriteten i klassen.

Kunnskapsløftet innebærer økt satsing på grunnleggende ferdigheter, klare læringsmål og bedre lærerkompetanse. Følges reformen opp på en god måte, er jeg sikker på at den også vil gi bedre læringsresultater, mer ro og bedre læringsmiljø i klassene.

Björg Tørrisdal (KrF) [12:17:22]: Temaet som tas opp i dag, er viktig. Flere undersøkelser har påvist at norsk skole er preget av bråk og uro. Internasjonale undersøkelser kan også tyde på at det er en sammenheng mellom uro i klasserommet og dårlige læringsresultater. Jeg vil også si at sunn fornuft skulle tilsi at det er vanskelig å lære noe der det er bråk og uro.

Jeg mener at sakens kjerne handler om lærerens rolle. Det er helt avgjørende hvilken status og hvilken trygghet læreren har i sin lærergjerning. Lærerne må ha gode arbeidsforhold. De må ha muligheter og tid til å være det

de skal være, nemlig pedagoger, og til å være sammen med elevene og ikke være opptatt av en rekke andre ting i jobben som tar deres tid og energi. Læreren er pedagogen som skal formidle den nødvendige kunnskap og sørge for at det skjer læring hos den enkelte elev. For å kunne gjøre det må man holde seg faglig oppdatert og utvikle gode læringsstrategier. Det må skapes gode arbeidsmiljø som gir rom for læring.

Du kan gjøre mye for å få elevene til å tie stille, men det er ikke helt sikkert – i hvert fall er det ingen garanti for det – at de lærer noe mens de sitter helt stille. Jeg vil nesten påstå at en del egenaktivitet fremmer mer læring enn det at elevene sitter på rekke og rad og lytter og gjengir. Vi har mye mer spennende arbeidsmåter, og med gode resultater, der elevene beveger seg og det blir konstruktiv uro i klasserommet. Men det er dessverre mye som tyder på at arbeidsmiljøet i skolen ikke gir gode nok lærevilkår for alle. Det kan godt være at en god del av de undervisningsmetoder som brukes i dag, kanskje brukes uten mål og mening, altså mye aktivitet og lite læring, fordi en ikke har en klar målsetting for aktiviteten i faget.

Det er en utfordring for elever som trenger struktur, at vi i dag bruker prosjektorienterte arbeidsmetoder der elevene må ta imot mange impulser på én gang og strukturere sin egen arbeidsdag. Dette er forhold som de pedagogiske miljøene er mye bedre til å finne gode løsninger på enn politikerne fra Stortingets talerstol.

Med respekt å melde: Etter 20 år i ungdomsskolen med arbeid som lærer og rektor klarer ikke jeg å kjenne meg igjen i det bildet av norsk skole som Fremskrittspartiet tegner. Jeg klarer heller ikke å kjenne meg igjen når Høyre sier at det har vært for mye fokusering på trivsel, for det er min erfaring at dersom elevene trives, får vi mindre uro i skolen. Dersom elevene har et godt læringsmiljø og trives, har vi fått en innertier når et gjelder å løse problemene med uro. Én ting er iallfall sikkert, og det er at vi ikke løser problemene med de 16 tiltakene som er foreslått i dette dokumentet som vi behandler i dag, for her er det alt mulig uten sammenheng, opprettelse av spesialskoler, mer politi og gratis skolemat.

Forslaget som sådant fokuserer på en viktig problemstilling, men løsningene blir for enkle. Vi er imot de aller fleste forslagene som fremmes. Vi er imot spesialskole, politi osv. Vi er imot forslagene nr. 1, 2, 4, 5, 8, 11, 12, 13, 15 og 16 i Dokument nr. 8-forslaget, og jeg har ikke tid til å gå nærmere inn på hvorfor. Men det som er helt klart, er at problemet med uro i skolen kan løses. En trenger ikke å opprette spesialskoler for å løse det. Så kan det være elever med atferdsproblemer, men de trenger ikke nødvendigvis å være de elevene som skaper uro. Uro og bråk er et generelt problem i skolen, og derfor er det feil å peke på spesialskoler som en løsning.

Vi vil gjerne støtte og se noe positivt i noen av forslagene i Dokument nr. 8:113, f.eks. forslagene nr. 9 og 10, der en ber Regjeringen sørge for at klasseledelse blir en integrert del av lærerutdanningen, og at en fokuserer på samarbeidet mellom hjem og skole. Dette tror vi er riktige skritt å gå. Det er viktig å trekke foreldrene mer aktivt inn i samarbeidet med skolen. Likeledes er det viktig å

legge til rette for at personell med sosialfaglig kompetanse i større grad kommer inn i skolen. Men vi har en bredere tilnærming enn bare å peke på den yrkesgruppen. Vi mener generelt sett at det bør åpnes for å få flere andre yrkesgrupper med ulik kompetanse inn i skolen.

Det er ganske vanskelig å si ja eller nei til hvert enkelt av de 16 forslagene fordi de må ses i sammenheng, i en større helhet. Det gjør at vi mener konklusjonen i saken bør være den vi har i Dokument nr. 8:5 om tapt undervisningstid, nemlig at Regjeringen igangsetter en landsomfattende kartlegging av årsakene til og omfanget av tapt undervisningstid i hele grunnsopplæringen. Å sette i gang spredte enkelttiltak uten kunnskap om årsakene blir feil. En må ha en bred tilnærming til denne problemstillingen.

Odd Einar Dørum (V) [12:22:47]: For godt over to år siden tok professor Alfred Oftedal Telhaug et kraftig oppgjør med det han kalte SVs skolepolitikk. Det er ikke derfor jeg nå viser til det, men i den sammenheng stilte han følgende spørsmål: Hva skal vi gjøre i det norske samfunnet når vi ikke lenger kan støtte oss til en alminnelig aksept av den protestantiske pliktetikken? Med det mente Alfred Telhaug at når vi ikke har et alminnelig sett av oppfatninger i samfunnet av rett og galt, rettigheter og plikter, da har vi mildt sagt en betydelig utfordring.

Den debatten vi har i dag, handler om hvordan alminnelige oppfatninger av rett og galt, rettigheter og gjensidige plikter skal reetableres i et samfunn, hvor vi ikke lenger har den protestantiske pliktetikken entydig å støtte oss til.

Det er grunn til å starte med dette, fordi skolen alene aldri kan skape noe som er uavhengig av samfunnet utenfor. Derfor tror jeg den læreren som snakket til en stortingskollega av meg, uttrykte seg godt da vedkommende lærer sa til vedkommende representant her på huset: Vi forventer av dere foreldre at når barna kommer på skolen, er de uthvilt, de har en god matpakke, og de vet hvordan det er å si god dag. Resten skal vi ta oss av.

Det denne læreren gir uttrykk for, er et forsøk på å reetablere noen av minsteprinsippene i den protestantiske pliktetikken. Det er et forsøk på å reetablere noen fellesnormer i en dialog mellom skole og samfunn og mellom foreldre og skole. Venstre vil svært gjerne understreke at dette er helt nødvendig som en del av en helhet som til syvende og sist er en debatt som handler om ro, orden, konsentrasjon og disiplin i skolen.

Venstre vil også slutte seg til at forslagsstillerne har gjort en fortjenstfull innsats ved å sette temaet på dagsordenen på den måten de har gjort, og at saksordføreren har gjort en utmerket jobb. Når vi velger den tilnærming vi gjør og ikke stemmer for noen av forslagene, er det fordi vi vil komme tilbake til dette i andre sammenhenger og i en helhet, hvor det hører hjemme. Men noen kommentarer er det nødvendig å gi.

Jeg tror det er svært riktig det som komiteen sier i innstillingen, at når vi hører på alle fagfolkene som prøver å gjenopprette noen nye normer for det Venstre vil kalle gjensidig respekt i en lærings situasjon, enten det nå heter PALS eller Connect, som nå er omdøpt til Respekt, er kjernen i alle disse forslagene at det er noen gjensidige

rettigheter og plikter. Alle mennesker i dette liv, enten de er små eller store, må oppleve det.

Rektoren på Gamlebyen skole, som det er blitt vist til tidligere her i debatten, er et forbilde ved selv å stå i skoleporten hver morgen – Jeg har stått sammen med henne – og si god dag til alle som kommer på skolen. God dag, sier hun, og hilser på alle. Da skjønner også de som kommer på den skolen, at det har noen konsekvenser hvis man kommer fem minutter for sent til en time. Man blir ikke henvist til et bøttekott, men man ender f.eks. på biblioteket, for det skal ha en konsekvens at man plutselig begynner å stjele av andres tid. Det er også en del av det å gjenopprette det vi kan kalle de normene vi skal ha felles.

Når vi så går tilbake til Connect-undersøkelsen, eller som det nå heter, Respekt-undersøkelsen, som ble gjort i Oslo-skolen for noen år siden, så oppsummerte den noe av det som Venstre tror er kjernen i det hele, nemlig at i en situasjon der lærerne er faglig trygge og trygge voksne, etableres det et grunnlag som gjør at man kan ha konsentrasjon og orden i arbeidssituasjonen i en skole. Det er med andre ord helt avgjørende hvordan lærerne blir omtalt i de tusen norske hjem, jf. den lille henvisningen til samtalen som jeg startet med i innlegget mitt. Det er ganske viktig hvordan myndighetene, som stiller krav til lærere, møter samfunnet ved å gi en utstrakt hånd tilbake f.eks. gjennom en systematisert kompetansegivende videreutdanning, som Venstre vil komme tilbake til i andre sammenhenger, og gjennom en grunnutdanning av lærere som ganske drastisk forbedrer både fag, pedagogikk og praktisk øvelse. Det å gjøre det tar tid. Dette tror Venstre er helt avgjørende for at vi skal oppnå mange av de formålene som er nevnt i saken.

Når det gjelder debatten om spesialtiltak, er Venstre også opptatt av den finske skolen, som bruker lærere med god kompetanse, som ser unge mennesker som sliter med sitt liv, tidlig. Det å gjøre som i Finland, å bruke spesialpedagogene bokstavelig talt i sekund null i en undervisningssituasjon, tror Venstre er en helt riktig tilnærming.

Vi tror det er slik at når det gjelder oppfatningen av hva slags skoletilbud vi skal ha, skal vi i det vesentlige bruke en vanlig skole, men Venstre tror på den miksen vi har i denne hovedstaden, hvor vi har 120 grunnskoler, ca. 25–30 videregående skoler og 20 spesialskoler. De spesialskolene er ganske varierte, men de ivaretar ulike behov basert på livets harde skole og på erfaringer. De er ikke basert på inhumanitet, men basert på at mennesker er forskjellige.

Disse ordene er Venstres kommentarer til innstillingen og vår stemmegivning i dag.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [12:28:10]: Prinsippet om tilpassa opplæring skal realiserast på kvar enkelt skule. Med vekst i kommuneøkonomien er dei sette betre i stand til å leggje forholda til rette for at alle elevar får eit forsvarleg utbytte av opplæringa. Forskinga er relativt eintydig på at segregering av elevar som viser åtferdsproblem, fører til at desse anten held fram med å ha eller får forsterka problema sine. Å plassere elevar i segregerte smågrupper kan òg føre til at nokre elevar vert sosialt isolerte. Ei om-

fattande etablering av særskilde og segregerte organisatoriske tiltak vil etter mi oppfatning ikkje løyse utfordringane i den norske skulen. Derimot må ein innanfor den offentlege skulen finne gode og tiltrettelagde løysingar for elevar med ulik bakgrunn og ulike utfordringar.

Forslagsstillarane har i Dokument nr. 8:113 for 2006-2007 fremja 16 forslag for å handsame uro og disiplinproblema i skulen. Eg vil innanfor taletida kort kommentere nokre av dei sentrale forslaga.

Forslaga nr. 3 og 4 i Dokument nr. 8-forslaget gjeld om det sosialpedagogiske arbeidet skal sjåast som ein del av ein heilskap, slik at det vert ein god samheng mellom ulike tiltak for den einskilde eleven. Den sosialpedagogiske rådgjevinga har i dag òg fagpersonar med særskild fagleg kompetanse for det. Det vert no arbeidd med endringar i forskrifta om rådgjeving med sikte på å dele tenesta i ein sosialpedagogisk del og ein del som omfattar utdannings- og yrkesrådgjeving. Eg er positiv til at vi i større grad må sjå på korleis vi kan få sosialfagleg og annan type kompetanse inn i skulen, og kople kompetansen som finst, opp mot skulen – utan at eg trur dei verkemidla som vert foreslått her, er dei riktige.

Til forslag nr. 5 i Dokument nr. 8-forslaget: Det er viktig at lærarar får tilbakemeldingar og vurderingar av korleis dei lukkast i arbeidet sitt. Skulane er pålagde å nytte Elevundersøkinga på sjuande og tiande trinn i grunnskulen og i vidaregåande opplæring. Undersøkingane gjev m.a. informasjon om korleis elevar, lærlingar og foreldre vurderer arbeidet til lærarane. Òg dei nasjonale prøvene og obligatoriske kartleggingsprøver gjev kunnskap om kvaliteten på arbeidet i skulen og om lærarane har lukkast.

Så til forslag nr. 6 i Dokument nr. 8-forslaget: I skular der føresette vert involverte i arbeidsprosessane og i det pedagogiske arbeidet, vil desse kunne nyttast som ein ressurs. Dei vil òg styrkje ei positiv innstilling til skulen, læringsarbeidet og læringsmiljøet. FUG skal arbeide for godt samarbeid mellom skule og heim og skal ivareta interesse til foreldra i skulesamheng. Utdanningsdirektoratet har nettopp i samarbeid med FUG laga eit forslag til samarbeidsavtale mellom føresette/foreldre og skule, som skal inspirere til samarbeid. Denne samarbeidsavtala vert særleg nyttig der ein opplever at det er store problem og konflikhtar.

Så til forslaga nr. 10 og 11 i dokumentet: Dagens rammeplan for lærarutdanninga krev at studentane skal utvikle evna til samhandling og kommunikasjon, og vere tydelege som leiarar. Vi vil jobbe vidare i den retning i samband med stortingsmeldinga om lærarrolla og lærarutdanninga framover. Det har til no vore full einigheit om at dei ekstra ressursane kommunane og fylkeskommunane er tilførde gjennom strategien «Kunnskap for utvikling» for perioden 2005–2008, skal prioriterast slik at dei er i tråd med lokale kompetansebehov. Ei evaluering vil kome til våren, og vi bør etter mitt syn, slik Regjeringa har foreslått i statsbudsjettet for 2008, vidareføre det i år.

Når det gjeld forslag nr. 6 i Dokument nr. 8-forslaget: Alle skular skal ha eit skulemiljøutval der elevar og føresette skal vere i fleirtal. Skulemiljøutvalet skal medverke til at skulen, dei tilsette, elevane og dei føresette tek ak-

tivt del i arbeidet med å skape eit godt opplæringsmiljø. Program for utvikling av eit godt læringsmiljø er mange. Det er tiltak som har dokumentert effekt, og som har fått statleg støtte.

Så til forslag nr. 15 i dokumentet: Både PISA 2003 og Elevundersøkinga har vist at mange elevar vert plaga av uro i skulen. Opplæringslova §§ 2-9 og 3-7 pålegg skuleeigar å sørge for at det vert fastsett ordensreglement for den einskilde skulen. Eg viser i denne samanhengen til at det er laga eit rundskriv, Udir – 07-2005, om ordensreglement som inneheld prinsipp for utarbeiding av og bruk av reglane.

Når det gjeld forslag nr. 16, vil eg seie at det nyleg er oppretta eit utval som skal sjå på dei overordna prinsippa for spesialundervisning og retten til tilpassa opplæring.

Det vart sagt her at Framstegspartiet er aleine om å meine at det er ein samheng mellom læringsmiljø og resultat. Det er sjølvstakt feil. Sjølvstakt heng læringsmiljøet og resultatet for elevane tett saman. Spørsmålet er: Kva slags læringsmiljø ønskjer vi å leggje til rette for? Og kva for tiltak set vi inn for å få det læringsmiljøet? Då trur eg at dei fleste av oss kan verte einige om at kadaverdisiplin frå fortida ikkje er vegen vidare, men at vi må styrkje ein skule som fremjar respekt, at ein skal ta omsyn til kvarandre, og at elevanes handlingar får konsekvensar. Då er det nokre enkelttiltak som må setjast i verk – mange er i gang – men sjølvstakt er òg det heilskaplege arbeidet som skjer nasjonalt og lokalt, viktig.

Eirin Faldet hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [12:33:32]: En del elever sliter med store atferdsvansker fordi de har problemer på en rekke andre livsareaner, ikke bare på skolen. Fremskrittspartiet fremmer i dag et forslag om tverrsektorielt samarbeid for å kunne gripe inn tidlig og med bred faglig tyngde når det gjelder elever med atferdsvansker. Regjeringspartiene har varslet at de vil stemme imot, noe statsråden også understreket i sitt innlegg.

Hva er da statsrådens forslag til tiltak og råd til en lærer som i barneskolen opplever å ha en elev som er urolig og bråkete, som ikke tar beskjeder, eller som yter motstand mot grenser og tydelig har en autoritetskonflikt?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [12:34:10]: For det første er det mange menneske som kan vere litt urolige i ung alder utan at dei har åtferdsproblem som gjev ein diagnose eller gjer at dei skal plasserast på spesialskular.

For det andre viser brei forskning at elevar med ulike utfordringar bør vere innafør det same systemet, og ikkje verte segregerte. Så finst det jo tilbod til elevar i dag som har særlege behov for det. Spørsmålet her er jo kor terskelen skal liggje.

Så vil eg vise til særleg eitt av dei innspela eg synest er konstruktive her, nemleg spørsmålet om å få meir helset- og sosialfagleg pedagogisk kompetanse, og for så vidt

annan kompetanse, inn i skulen, anten gjennom tilsetjing eller gjennom auka bruk av samarbeid.

Det meiner eg er ei stor utfordring. Vi ser at mange kommunar faktisk jobbar godt med det, men vi har framleis mykje å gå på i åra framover på det området.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [12:35:20]: Det er jo ganske stor enighet etter hvert om lærerens nøkkelrolle for barns læring og utvikling. Evaluering av lærere har lenge vært en kampsak også for Elevorganisasjonen. De har jobbet med det i mange år. Høyre er av den oppfatning av hvis man bruker evalueringa riktig og på en god og veloverveid måte, vil det være et veldig viktig redskap for skoleledelsen til både å motivere lærerne til å justere kursen der man ser at ting ikke fungerer bra, og til å dele eksempler med andre lærere, og ikke minst til å hjelpe de lærerne som ikke fungerer.

Da er mitt spørsmål til statsråden: Hvorfor har regjeringspartiene denne ekstreme frykten for evaluering av lærere, når vi samtidig vet at læreren kanskje er den viktigste enkeltstående faktoren i barns læring?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [12:36:15]: Vi er tvert imot svært positive til at lærarar skal verte evaluerte på ei rekkje ulike måtar, slik som dei òg vert i dagens skule. Rektor og skuleleiinga ved den einskilde skule har sjølv sagt ansvar for både å evaluere og følgje opp og rettleie lærarane. Vi har heldigvis ein utstrekt bruk av samarbeid mellom lærarar, og i langt større grad enn tidlegare, der ein evaluerer kvarandre si undervisning. I tillegg har vi ei rekkje undersøkingar, t.d. Elevundersøkinga, som på ulike måtar kan brukast til å evaluere lærarane sin innsats. Så vil eg leggje vekt på at dei undersøkingane vi no har – dei nasjonale prøvene, kartleggingsprøver osv. – òg evaluerer resultatata til elevane og dermed seier noko om læringa i enkeltfag i det einskilde klasserom. Så det er viktig både å evaluere og ikkje minst å følgje opp og rettleie lærarane, men på andre måtar enn det som Høgre foreslår i sitt forslag no.

Björg Tørresdal (KrF) [12:37:22]: Kristelig Folkeparti tror det er en sammenheng mellom uro, mistriivsel og følelsen av å komme til kort. Vi tror at en del elever, spesielt på ungdomstrinnet, strever fordi de har en teoritung skolehverdag. Når de heller ikke mestrer skolehverdagen, kan resultatet være uro.

Jeg hørte av innlegget til statsråden at han var positiv til å ha også andre yrkesgrupper inn i skolen, ikke bare grupper med sosialfaglig kompetanse, men også annen kompetanse. Kristelig Folkeparti er opptatt av en mer praktisk skolehverdag, der man gjerne kan få inn både håndverksfag og andre praktiske fag og aktiviteter. Istedenfor å sende elever på spesialskole, kan det være et alternativ som gjør skolen til en mestringsarena for enkelte.

Er statsråden positiv til å tenke langs de linjer?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [12:38:12]: No skal vi ikkje ha tilsetjingsprosessar frå Stortingets talarstol. Eg vil

understreke at det er dei lokale myndighetene, dvs. fylkeskommunar og kommunar og den enkelte skulen, som har ansvar for å skaffe den kompetansen dei treng.

Eg trur ikkje det er nokon tvil om at ulike yrkesgrupper som har den pedagogiske kompetansen som må vere basisen i skulen, kan vere eit godt supplement til lærarar og andre. I tillegg ser vi at vi har enkelte skular med spesielle tilbod til særskilde elevar, tilbod som har element i seg til godt å kunne treffe fleire innanfor den ordinære offentlege skulen.

Eg er positiv til denne tankegangen, og eg synest vi ser mange gode eksempel på at det skjer noko i den retninga rundt omkring i Noreg.

Odd Einar Dørum (V) [12:39:15]: I hele debatten har det vært lagt vekt på at man må ha en åpen og ærlig debatt om innholdet i skolen. Slik Venstre ser det, har vi en del uro fordi den debatten har uteblitt i mange norske kommuner. Vi har debatt om hvilke skolebygg vi skal ha, i hvert fall om hvor de skal ligge. Vi har etter hvert også fått en debatt om at elevene skal være friske, i den forstand at de ikke skal bli syke av å være inne i disse byggene.

Venstre er opptatt av og vil gjerne komme tilbake til statsråden med spørsmål om vi kan få en lokal debatt om innholdet i skolen, en debatt der det kan være mulig å diskutere hvordan man skaper de felles rammene og – skal vi kalle det – spillereglene som er nødvendige, og som kan føre til at en lærer kan si til foreldrene at de forventer at barna kommer uthvilt på skolen, at de har med seg en ok matpakke, og at de skjønner hva god dag betyr – og resten skal vi gjøre.

Hvilke tanker har statsråden om hvordan vi kan gjenreise en debatt om skolen lokalt, slik at det blir en gjensidig sak mellom lokalsamfunn, lærere, elever og foreldre?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [12:40:20]: Eg vil oppfordre lokalpolitikarar over heile Noreg til å setje skule på dagsordenen minst ein gong i året, med kvalitetet, innhald og resultat i skulen som tema. Etter mi oppfatning bør foreldre, lærarar og andre krevje det av lokalpolitikarane sine.

Eitt utgangspunkt for ein slik debatt kan vere nasjonale prøver og dei obligatoriske kartleggingsprøvene. Andre utgangspunkt bør vere: Satsar ein nok på den kompetansen som rektorar, lærarar og andre i skulen representerer? Fokuserer ein nok på åra før overgangen til skulen? Klarer ein å følgje opp elevane med det utgangspunktet dei har, heilt frå starten av skuleåret? Eg kunne ha nemnt andre ting dersom eg hadde hatt betre tid, men eg vil gjenta: Eg synest kommunepolitikarar skal diskutere skulens innhald, og eg synest alle som har med skulen å gjere, bør krevje det av sine politikarar.

Åse M. Schmidt (FrP) [12:41:23]: Jeg hører at statsråden vil gå inn i saken. Det er jo kjempebra.

Hva kan statsråden tenke seg å gjøre som strakstiltak for å hindre at elevene i klasse etter klasse år etter år går ut uten at nesten ikke noe har skjedd?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [12:41:44]: Ein kan av og til spørje seg om Framstegspartiet i tilstrekkeleg grad er nok rundt omkring i norske klasserom og ser på alt det gode arbeidet som ein gjer der, kor godt det vert jobba for å få eit godt læringsmiljø, for at konsentrasjon og fokusering skal vere i sentrum, og for at respekt og omsyn til kvarandre skal gjelde.

Så har vi mykje igjen for å kome vidare. Eg har no gått gjennom mange tiltak, tiltak som har vorte gjennomførte og som vi vil vurdere framover. Men eg synest vi må ha med oss biletet av korleis ein jobbar. Dersom vi skal klare å få til det aller viktigaste her, nemleg respekt for læraren og dei som gjer jobben, må vi ikkje minst òg vise respekt for den jobben dei i dag gjer rundt omkring i den norske skulen.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Åse M. Schmidt (FrP) [12:42:56]: Først må jeg si at jeg ble temmelig fortørnet over SVs representant Lena Jensen, som klarte å si noe slikt som at Fremskrittspartiets menneskesyn var et stort problem i forhold til tilpasset opplæring og spesialundervisning. Er det noe som er et stort problem, er det at barn i dag faktisk blir integrert til ensomhet. Det å stå alene i et friminutt samt være tydelig annerledes enn andre i klassen, er vanskelig, og det er stigmatiserende. Da kan man snakke om dårlig menneskesyn – om noen ønsker det.

Tilbake til start og det jeg egentlig hadde forberedt meg på: Det er på tide å erkjenne at den norske skolen har betydelige problemer med uro og bråk i klasserommet. Det er flere problemfaktorer som spiller inn, og det er vårt ansvar som politikere å fokusere på disse samt vise handlekraft for å få dem løst.

Barn trenger tydelige voksne, voksne som kan være ledere, og voksne som kan sette grenser. For det å sette grenser er faktisk et tegn på at vi bryr oss. Et barns skolehverdag vil være avhengig av flere faktorer for å kunne bli meningsfylt. Samarbeidet mellom skole og hjem må i langt større grad stå i fokus. Mange unge kommer i dag til første time uten frokost i magen, uten kanskje å ha hatt kontakt med foreldre eller andre voksenpersoner, og uten den nødvendige ballast for å kunne fungere i samspill med andre barn. Kampen om oppmerksomhet på skolen stjeler tid fra læring. Fremskrittspartiet viser derfor til det viktige arbeidet Foreldreutvalget for grunnskolen, FUG, gjør for å hjelpe foreldrene med bedre innsikt i hvordan de kan bidra til å påvirke sine barns skolehverdag.

Uklare regler rammer lærerens rolle i klasserommet. For mye veksling mellom aktivitet og fag, nye elevgrupper og sammensetninger, for mye ansvar for egen læring, mangel på læringsmål og kanskje sist, men ikke minst, mangel på motiverte barn er bare noen av de områdene vi må se på. Alle disse faktorene – og sikkert mange flere – har ført til at vi nå står overfor en skolehverdag hvor mye av den kostbare tiden går med til å få ro i klassen istedenfor læring. Det er helt uakseptabelt at nærmest en tredje-

del av tiden i norske klasserom går med til ikke-faglige aktiviteter. Det er viktig å kunne se den enkelte elev.

Det er ofte komplekse årsaker til at elevene er urolige, og vi må skille mellom elever som kjeder seg eller er snakkessalige – litt småprat – og elever som har alvorlige atferdsproblemer. Derfor vil også løsningsmåten bli forskjellig for ulike elevtyper. Det må legges til rette for at elever som ikke mestrer en ordinær undervisningssituasjon, skal få muligheten til et alternativt opplegg. Dette bør medføre økt press for bedre individuell tilrettelegging i skolesituasjonen, framfor kun et rop om mer kollektiv innsats. Det er viktig nå å fokusere på tidlig innsats, for å se om dette er en av årsakene til at finsk skole lykkes så mye bedre enn den norske.

Når vi i dag ser behov for mer ro i klasserommet, bygger dette på erkjennelsen av at noe må gjøres. I Fremskrittspartiets representantforslag har det vært viktig å være konkret i mange av de forslagene som vi har fremmet. Skal vi lykkes i å ta grep om dette, er det av stor betydning at det ikke bare er fagre ord, men også følges opp med handlekraft.

Lena Jensen (SV) [12:46:39]: Fremskrittspartiet hevder både på sine nettsider og her i salen i dag at flertallet i denne sal ikke er opptatt av å stoppe bråk og uro i skolen. Dette er fullstendig feil.

Det er viktig å forholde seg til realitetene og til tall sånn som de er i dag. Vi vet at i løpet av de 15 siste årene har vi hatt en kraftig økning av segregerte tiltak. Antallet alternative skoler har også økt. Vi vet at vi har for lite kunnskap om disse tiltakene. Vi vet at veldig mange elever drar ut og aldri kommer tilbake til det ordinære klasserom. Derfor er regjeringspartiene i Stortinget veldig opptatt av at man burde forske mer på dette, hvordan dette oppleves for den enkelte elev og de enkelte foreldre. Det som bekymrer oss, er at vi har begynt å få en dominoeffekt, som Fremskrittspartiet gjennom sine forslag i Stortinget i dag ville ha øket gjennom å satse på enda flere segregerte tiltak, enda flere spesialskoler.

Nye forskningstall viser også at om lag 15 pst. av skolebarna våre har ulike typer atferdsproblemer, som urolighet og konsentrasjonsvansker. Vi kan nesten begynne å kalle dette for et normalfenomen, og det er selvfølgelig alvorlig. Det som er en viktig medisin for dette, er tidlig innsats: tilrettelagt undervisning, tilrettelagt opplæring der barna tidlig får hjelp for de problemene som de har – istedenfor at man faller utenfor det sosiale fellesskapet. Dette er akkurat motsatt av det Fremskrittspartiet ønsker.

Og når Fremskrittspartiet sier at vi kun gjennom dette forslaget har begynt å sette bråk og uro i skolen i fokus, er det fullstendig feil. For eksempel kan jeg vise til merknadene i innstillingen om skole-hjem-samarbeidet. Hele Stortinget er opptatt av dette, og regjeringspartiene er særdeles opptatt av dette.

Under behandlingen av statsbudsjettet bevilget vi en økning til Foreldreutvalget for grunnskolen, så man kan jobbe enda tettere og mer fokusert opp mot å støtte foreldrene i å oppmuntre barna sine i lærings situasjonen.

I innstillingen ber også komiteen Regjeringen vurdere

hvordan kunnskapen om skole-hjem-samarbeid best kan styrkes i lærerutdanningen.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [12:49:32]: Representanten Lena Jensen sa at man skulle forholde seg til realitetene, og det skulle jeg ønske at noen flere kanskje gjorde. Når vi i debatten får høre at Fremskrittspartiet går inn for å gjeninnføre skammekroken og spanskrøret og man trekker fram overgrep i spesialskoler, da forholder man seg vel kanskje ikke til realitetene i representantforslaget.

Kvalitetsbegrepet i skolen er sammensatt. Det henger sammen med at det er en god del nasjonale og lokale mål for skolen, og de er mange og komplekse. Opplæringen har et videre perspektiv enn å gi elevene fagkunnskaper og ferdigheter. Det snakkes om både et utdannings- og dan- nelsesperspektiv, og det er det viktig at alle har med seg i debatten.

Vi er alle sammen enige om at norske klasserom er preget av bråk og uro. Det ser ut som om problemet er større på de lavere trinnene og avtar oppover i skolen. Vi hadde en ny elevundersøkelse i 2007 som igjen avdekket at kun 12 pst. svarte «sjelden» eller «aldri» på spørsmålet om læreren brukte mye tid på å få ro i klassen.

Når det gjelder punktlighet, ser vi den motsatte ten- densen. Nesten halvparten av elevene på tiende trinn opp- lyser at de ofte kommer for sent til timen. En slik mangel på ro og orden og manglende respekt for lærere og med- elever går helt naturlig ut over læringsmiljøet. Det er vel også naturlig å trekke den konklusjonen at dette igjen går ut over de faglige prestasjonene.

Det ble trukket fram her i stad at det var viktig med triv- sel. 95 pst. av norske elever trives på skolen. Utfordringen blir å beholde den trivselen og samtidig skape den nød- vendige ro og disiplin slik at det blir et godt læringsmiljø i det enkelte klasserom.

Selv om posisjonen fremhever at skolen er en god so- sialiseringsarena og at elevene har en godt utviklet demo- kratiforståelse, gjenspeiler det ikke akkurat så mye dan- nelse når klasserommet framstår nærmest som en polsk riksdag. Det blir også vanskelig å ha et nødvendig faglig trykk, både i forhold til sammenheng, kontinuitet, dybde og krav til elevene. Lave forventninger og utydelig felles- skap kan dermed øke forskjeller istedenfor å utjevne for- skjeller. Jeg trodde regjeringspartiene var opptatt av den problematikken. På samme måte: Når vi snakker om tid- lig innsats i forhold til barn med atferdsproblemer, er jo det et begrep som også regjeringspartiene har gjort til sitt. Derfor er jeg litt forundret over at det i all vesentlig grad er Fremskrittspartiet som blir stående alene om forslagene i dag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 2048)

Sak nr. 4

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene

Ine Marie Eriksen Søreide og Gunnar Gundersen om en landsomfattende kartlegging av årsakene til og omfanget av tapt undervisningstid i hele grunnsopplæringen (Innst. S. nr. 133 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:5 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden be- grenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte innenfor den fordelte taletid på inntil fem replikker etter innlegg fra statsråden.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Lena Jensen (SV) [12:52:59] (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke komiteen for et konstruktivt samarbeid og en god dialog om et viktig tema.

Denne debatten berører mye av det samme temaet som vi var inne på i foregående debatt om bråk og uro i skolen.

Tap av undervisningstid i den norske skolen er et viktig tema, og dette temaet tas alvorlig.

Både PISA- og Elevundersøkelsen viser at mange ele- ver blir plaget av uro i skolen. Dette fører til at både læ- rere og elever må bruke mye tid på aktiviteter som ikke fremmer læring, noe som igjen fører til tap av læring og undervisningstid. Det kan også føre til at undervisningen kommer veldig sent i gang, at den blir avbrutt, og at man kan få ulike typer forstyrrelser underveis. Komiteen har i sin innstilling trukket fram forskning på dette feltet, bl.a. forskning ledet av Peder Haug ved Høgskulen i Volda, der man faktisk finner ut at bare halvparten av tiden i skolen brukes til fag.

Dette varierer selvfølgelig fra klasserom til klasserom. I elevgrupper der undervisningen er grundig, systematisk og sammenhengende, og der læreren legger vekt på å mo- tivere og utfordre eleven og holde det faglige fokuset oppe, er arbeidsmiljøet mye bedre.

Forskningen viser at lærerens kompetanse er avgjøren- de viktig når det gjelder å kunne utnytte undervisnings- tiden i skolen. Denne forskningen er også samstemt med veldig mye annen forskning.

I forrige debatt var vi også inne på mange ulike grunner til uro og tap av undervisningstid. Jeg vil også her trekke opp det som evalueringen av Reform 97 viser fram. Det er veldig mangfoldig, og mange ulike typer problemstillin- ger blir reist. Det er bl.a. at reglene kan være uklare, og at elevene ikke har kontroll. Det er at en rekke arbeidsformer i skolen skaper uro, og også at læreren ikke greier å skape ro i klasserommet. Det kan være mangel på systematikk i arbeidet eller mangel på sammenhengende tid til faglig arbeid, altså at man har for mye vekslings i aktiviteter. I andre klasserom ser man at man har for lite variasjon i opplæringen. En annen ting er at man faktisk bruker for mye tid på andre ting enn på læring. En grunn kan også være at læreren er tilbaketrukket i det å rettlede elevene,

eller at læreren har fått altfor mange oppgaver som tar bort fokuset fra eleven og læringen. Nok en forklaring er at man i noen klasserom ser at individfokuset når det gjelder det individuelle arbeidet, er veldig stort, at samarbeidet og samholdet mellom elevene minsker, og at gruppene kan være altfor store. Dette viser at ulike tiltak er nødvendig, og at det vil være forskjell fra skole til skole og fra klasserom til klasserom. Derfor er det viktig at kommunene og skolene jobber systematisk med dette.

Jeg er glad for at Regjeringen har varslet en stortingsmelding om lærerutdanningen, og at den på andre måter jobber systematisk for å styrke lærerutdanningen etter NOKUTs evaluering.

Regjeringen er i gang med å utarbeide en nasjonal strategi for utdanningsforskning som skal bidra til større samordning av forskningsinnsatsen, slik at man får en mer systematisk oversikt over og kartlegging av årsakene til tapt undervisningstid. Regjeringen har også opprettet et forskningsprogram i Norges forskningsråd.

Tapt undervisningstid kan ikke vurderes og behandles isolert fra kvalitetsutvikling i skolen generelt. Jeg viser til at Regjeringen skal legge fram en stortingsmelding om kvalitet i skolen der både manglende arbeidsro og tapt undervisningstid vil komme til å være et tema.

I forrige uke møtte jeg en far til en gutt på 20 år. Gutten hadde hatt assistent alle de årene han gikk på skolen. Han hadde fått de timene han trengte, men innholdet i disse timene hadde ikke gitt gode resultater. Dette oppdaget foreldrene først da eleven fikk en støttekontakt på kveldstid. Det viste seg faktisk at resultatene for denne eleven etter at støttekontakten kom inn i bildet, var revolusjonerende. Derfor er det viktig at vi har et sterkt fokus på innholdet i de timene elevene våre får.

Til slutt vil jeg bare si at SV mener at det ikke er nødvendig å gå inn for Høyres forslag. Vi har mye forskning på dette området, og det er ikke nødvendig å bruke enda større ressurser på å få en kartlegging av tapt undervisningstid i den norske skolen.

Anna Ljunggren (A) [12:58:40]: Debatten etter jul har vist at vi har store utfordringer i den norske skolen. Utfordringene spenner fra dårlige lese- og skriveferdigheter og svake matematikkunnskaper til uro og bråk i timen.

I dag behandler vi to representantforslag som omhandler nettopp det siste. De har ulik tilnærming, men flettes lett i hverandre, og det er ikke til å unngå å nevne en del av de tingene som allerede er sagt i forrige debatt.

Undersøkelser og forskning har vist at mye av undervisningstiden går med til uro i timene. Elevundersøkelser viser at elevene trives godt på skolen. Det er der de har vennene sine. Men elevene oppgir også at mye tid går med til at læreren forsøker å få ro i klassen etter endt friminutt. Læreren bruker også mye av undervisningstiden til orientering og planlegging. I tillegg viser undersøkelser at norske elever har høy demokratiforståelse. De deltar i debatter i klassen, tar ordet og har høy selvtilitt.

Tidligere dette året tok representanten Anders Anundsen fra Fremskrittspartiet opp temaet i en interpellasjon. Problemstillingen var da at flere videregående skoler kut-

ter i lærernes undervisningstid for å spare penger. Det er bred politisk enighet om at tap av undervisningstid er et problem som må løses.

Forslaget til Høyre innebærer en kartlegging av årsakene til tapt undervisningstid. Jeg tror ikke det i seg selv er svaret. Det er mer sammensatt enn som så. Det henger sammen med bl.a. lærerens rolle, antall elever i en klasse og samarbeid med hjemmet. I tillegg er kvaliteten i utdanningen sentral. Det kommer en stortingsmelding om det senere.

For at eleven skal få mest mulig ut av undervisningstiden, er det viktig å ha en trygg lærer som kan faget sitt, og som tar kontroll i timen. Jeg er ikke i tvil om at det finnes mange dyktige lærere i norsk skole i dag. Men det er viktig at vi får en helhetlig gjennomgang av lærerutdanningen i en stortingsmelding, og i likhet med representanten Lena Jensen er jeg veldig glad for at den gjennomgangen er varslet. Tidene forandrer seg, og det samme gjør elevmassen. I tillegg skal vi i løpet av våren behandle en rekke representantforslag – om lærerrekuttering og styrket lærerkompetanse, 5-årig lærerutdanning og lærerløft i grunnskolen og i videregående skole. Jeg ser fram til gode debatter på de områdene utover våren.

Det er selvfølgelig ikke bra at elevene taper mye undervisningstid, men signalene er at elevene er trygge. De er trygge på hverandre, og de er trygge på rollen som elev. Det å tørre spørre, å ta diskusjonene og å være med på å bestemme over sin egen skoledag, er viktig. Vi vil jo ikke tilbake til den tiden da elevene satt som tente lys i timen – redd for skammekrok og pekestokk. Da var ikke læringsutbyttet nødvendigvis på topp. På seminaret i forbindelse med behandlingen av Fremskrittspartiets forslag om uro, som vi nylig debatterte, fikk vi et godt eksempel på dette. I en klasse med mye uro kan nettopp bytte av fag, klasserom og lærer skape ro, men det er ikke dermed sagt at læringsutbyttet er noe større. Problemet er sammensatt – motivasjon til faget, læringsmetoder og innemiljø.

Det er viktig at foreldrene tar del i barnas skolegang, og at skolen legger til rette for at foreldrene kan samarbeide med skolen. Skole-hjem-samarbeidet er sentralt for forståelse for respekt og andre sentrale problemstillinger som dukker opp i et barns liv. Det er viktig at foreldrene oppmuntrer barna til å få læringslyst.

Det er et viktig forslag Høyre tar opp. Regjeringen er i gang med å utarbeide en nasjonal strategi for utdanningsforskning for å få en større samordning av forskningsinnsatsen. På denne måten får man en mer systematisk oversikt, og man får nettopp en kartlegging av årsakene til tapt undervisningstid. Regjeringen har også opprettet et forskningsprogram i Norges forskningsråd, og tildelingen til forskningsprogrammet Kunnskap, utdanning og læring er videreført.

Åse M. Schmidt (FrP) [13:03:30]: Vi har nettopp hatt en debatt om uro i skolen, og vi ser alle at mange av de problemområdene som er omtalt der, også griper inn i det representantforslaget vi nå skal behandle. Nettopp behovet for å se ting i sammenheng, finne den røde tråden – noen snakker om dominoeffekten – gjør at de ulike tiltakene

som fremmes, faktisk får konsekvenser og ringvirkninger for et mye større felt innen skolen.

Det viser seg at etter at dette forslaget ble fremmet av Høyre, er det kommet eksempler på at enkelte videregående skoler planlegger et mindre tilbud av timer i forhold til minstekravet som læreplanen setter. Videre er det også blitt kjent at noen skoler tillater avspasering av ordinære klasses timer for elever når en har vært og deltatt på ulike arrangementer etter skoletid.

Det fins i dag ingen systematisk og landsomfattende undersøkelse av situasjonen, noe som i våre øyne snarest må på plass. Derfor haster det faktisk med å få på plass dette nå. Vi hadde håpet at regjeringspartiene kunne ha grepet denne ballen.

Fremskrittspartiet har i sitt representantforslag i Dokument nr. 8:113 tydeliggjort at tapt undervisningstid kan skyldes både strukturelle forhold på overordnet nivå, slik som kutt i undervisningstimer, krav til lærere som administrator og ikke-underviser, og forhold som kommer nedenfra, dvs. bråk og uro og forstyrrelser fra elevene. Det er også en kjensgjerning at mye tid går bort til ikke-faglige gjøremål som administrasjon, å fortelle hva som skal skje, irettesettelser osv.

Videre har vi sett at klasselærere ofte må forlate undervisningsrommet av ulike grunner, noe som fører til ytterligere uro og tap av tid. Fremskrittspartiet har påpekt viktigheten av at læreren er til stede i undervisningsrommet helst hele timen. Læreren bør være den første som kommer, og den siste som går.

Ressursmangel og stramt budsjett har vi også sett har blitt brukt som et argument, og det skjønner vi godt. Det er sikkert riktig på de skolene hvor en har problemer med å finne kvalifiserte vikarer som kan steppe inn ved behov. Kvalitet koster. Det er en kjensgjerning.

Mange skoler lar hele klasser få sitte alene med kun sporadisk tilsyn eller lar elevene bli sendt ut tidligere i friminuttet, for å spare penger. Etter vår mening bør skoleledelsen i slike tilfeller i langt større grad prioritere klassesrommet eller læringsarenaen og ikke det administrative, som i slike tilfeller kan skyves på.

To studier om undervisning i norsk skole konkluderer med at relativt mye av tiden går med til ting som ikke har med fag å gjøre. I den ene studien fant man faktisk ut at 30 pst. av tiden i løpet av skoletimen går bort til alt annet enn læring. Det er også viktig at det finnes tilstrekkelig tverrfaglig kompetanse i skolen, slik at læreren kan konsentrere seg om å være profesjonell faglig formidler og ikke må være psykolog, forelder og sosionom samtidig.

En gruppe som sterkest lider under tapt undervisningstid, er gutter på ungdomsskoletrinnet. En skole som i større grad er teoretisk basert, og som tillater den enkelte elev større frihet, gjør at flere faller utenfor. Økt fokus på læringsmetodikk tilpasset de enkelte gruppene er én mulighet, utover flere andre virkemidler. I tillegg kommer økt behov for å kunne motivere den enkelte elev, samt yrkesrettledning.

Det at klassen som fast enhet løses opp, kan også være en medvirkende årsak til at det er økende bråk og uro. Det er også blitt påpekt av flere av komiteens medlemmer i

dag. Viktig er det også at elevene i større grad enn nå får differensiert undervisning for å få mer fokus på faglige aktiviteter, slik at også flinke elever får større utfordringer. Særlig disse elevene føler nok at mye av undervisningstiden går med til ikke-faglige ting, og ikke minst at det blir mye repetisjon av det samme stoffet med det siktemålet at alle skal med og helst på en gang.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [13:08:12] (komiteens leder): Jeg begynner med å ta opp forslaget, så er det gjort.

Høyres forslag er todelt. Det handler dels om tapt undervisningstid som følge av bråk og uro og dels om tapt undervisningstid som følge av at elever ikke får den undervisninga de har krav på etter læreplanene.

Det finnes mange årsaksforklaringer på hvorfor mange elever i den norske skolen ikke får det antallet undervisningstimer de har krav på. Hovedproblemet i dag er at det ikke finnes noen systematisk dokumentasjon på omfanget av tapt undervisningstid for elevene. Derfor er det ikke slik representanten Lena Jensen sier, at vi vet nok om dette. Var det slik at vi visste nok, var det jo en desto større gåte hvorfor Regjeringa ikke har satt i verk tiltak for å sikre at elevene får den undervisninga de har krav på.

Det er også veldokumentert at bråk og uro i klassen svekker læringsmiljøet. Vi har nettopp vært gjennom en lengre debatt om det og fått fram flere aspekter. Uro, forstyrrelser og for sent framferte medfører at elevene kommer sent i gang med skolearbeid i timene. Spørreundersøkelsen «Elevinspektørene» fra 2006 viser at sju av ti tiendeklassinger rapporterer at lærerne bruker mye tid på å få ro i klassen. Det støttes også opp av PISA-undersøkelsen fra 2003.

Erling Roland ved Senter for atferdsforskning uttalte for en tid tilbake til Aftenposten:

«Det har vært en oppfatning at dersom man tar tak i disiplinproblemene, så er det et uttrykk for en autoritær holdning til barn og unge som vi ikke ønsker i Norge.»

Det er nettopp slike holdninger som må endres dersom læringsmiljøet skal bedres.

Flere forskere har pekt på at en av hovedårsakene til bråk og uro i klassene er at mange lærere ikke fungerer som gode ledere. I så måte skiller ikke læreryrket seg fra andre lederjobber hvor grensesetting er en viktig del av yrkesutøvelsen. Høyre mener at det er viktig å minne om at læreren ikke bare er en fagperson, men også skal ivareta viktige lederfunksjoner i forhold til elevene. Som for alle andre ledere gjelder det å finne balansegangen. En lærer skal være en autoritet uten å bli autoritær. Skal skolen kunne forvente at elevene skal levere som ønsket, må skolen også først levere det den er forpliktet til.

Vi har i de siste månedene fått tallrike eksempler på at det kuttes i elevenes undervisningstid. Det har blitt opprettet tilsynssak ved flere skoler, og kutt i lærernes – og dermed også elevenes – undervisningstid frigjør ressurser som skoleledelsen mener kan benyttes til andre funksjoner. Et annet velkjent eksempel er at sommerferien ofte begynner lenge før siste skoledag. Aftenposten bad våren 2007 ni elever ved ni forskjellige videregående skoler om å

loggføre hvilken undervisning de hadde fra 10. april 2007 til ca. 21. juni 2007. Det viser seg at for disse elevene har i gjennomsnitt mer enn 30 pst. av timene forsvunnet. Da de loggførte spesielt for månedene mai og juni, viste det seg at opp til halvparten av undervisningstimene i den perioden forsvant til andre ting enn ordinær undervisning. I ukene før sommerferien fylles skoledagene med bading, kake-spising, kino, teater, ekskursjoner – og en av de hyppigste årsakene til at timeplanen ikke følges, er at lærerne er opptatt med andre ting, som kurs, turer med andre klasser og sensorvirksomhet. Alle skoler er som kjent forpliktet til å oppfylle minstekrav til undervisningstilbud, og slike kutt er derfor brudd på elevenes lovfestede rettigheter.

Det fins i dag ikke noe system for å kvalitetssikre at elevene får det timetallet de skal ha. Høyre mener det er viktig at det utarbeides en oversikt over omfanget av og årsakene til den tapte undervisningstida, slik at det kan bli fastslått hvor utbredt problemet er, slik at det kan settes inn nødvendige tiltak.

Samtidig som en systematisk kartlegging må foretas, er det helt avgjørende at den lokale skoleeier hele tida fokuserer sterkt på å oppfylle kravene som stilles til undervisningstid. Brevet som komiteen har mottatt fra Norsk Lektorlag, anslår at omtrent 1/3 av undervisningstida forsvinner i bråk og uro, og at det planlegges for et mindre antall timer enn det som er den nasjonale minstestandarden. I de nye læreplanene i Kunnskapsløftet ligger det en sterkere forpliktelse fra skolens side til å gi elevene de undervisningstimene de skal ha i hvert fag. Hver læreplan er oppgitt med et årstimetall og ikke et antall uketimer som tidligere. Det er dermed blitt lettere for både elever, foreldre og utdanningsmyndigheter å følge med på om skolene oppfyller forpliktelsene sine.

Selv om Kunnskapsløftet innebærer en forbedring i forhold til situasjonen slik den var tidligere, mener Høyre at det er viktig å utarbeide en landsomfattende kartlegging av årsakene til og omfanget av tapt undervisningstid i hele grunnsopplæringa. Vi må sørge for at elevene sikres den undervisningstida de har krav på, og at de timene de har, blir utnyttet best mulig, til faglig undervisning og opplegg. Særlig i lys av de mange diskusjonene vi nå har om å utvide skoledagen, er det spesielt viktig at vi sørger for at den undervisningstida vi faktisk har, utnyttes som forutsatt.

Presidenten: Representanten Ine Marie Eriksen Søreide har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Björg Tørresdal (KrF) [13:13:33]: Innledningsvis vil jeg si at jeg er enig med representanten Eriksen Søreide, som sier at det ikke finnes en systematisk dokumentasjon på tapt undervisningstid. Men i tillegg er det heller ingen definisjon på hva en mener med tapt undervisningstid, for debatten i dag har iallfall så langt vist at en snakker om forskjellige ting. Er det tapt undervisningstid når klassen er på skitur? Er det tapt undervisningstid når undervisningen eller læringen skjer i tre forskjellige rom, når elevene er fordelt på bibliotek, klasserom, grupperom og læreren går inn og ut hele veien? Eller for å stille spørsmålet på en annen måte: Er det tapt undervisningstid om læreren

er ute av klasserommet? Min påstand er nei, så sant det skjer læring og eleven har en læringsarena og en oppgave, trenger ikke dette ses på. Så konklusjonen innledningsvis må være at en må gjerne definere tapt undervisningstid hvis en skal kartlegge dette og få et felles resultat.

Kristelig Folkeparti er enig med forslagsstillerne i at tapt undervisningstid er et problem. Det er behov for å gå grundigere inn for å finne årsaken til problemet. Vi har for lite kunnskap om årsakene til og omfanget av tapt undervisningstid. Det gjør at det blir lite konstruktivt å sette inn spredte enkelttiltak. Derfor mener vi det er behov for å bli enige om hva vi snakker om, og få en landsomfattende kartlegging. Kristelig Folkeparti vil derfor støtte det framlagte forslaget.

Flere undersøkelser har vist at norsk skole sliter med bråk og uro. Elever gir klart uttrykk for at det er et problem som hemmer undervisningen. Det å snakke om tapt undervisningstid er en konstruktiv måte å tilnærme seg denne problemstillingen på. Det er nemlig dette som er den reelle konsekvensen av bråk og uro i timene. Dersom det ikke er noe opplegg for elevene, er det sannsynlig at det kan bli bråk og uro. Samtidig fokuserer forslaget på andre elementer som hemmer undervisningen. Det tar tid å komme i gang med undervisningen, og det kan være avbrytelser av mange slag som fører til at mye verdifull tid går vekk.

Et annet problem som det pekes på, er mangelen på lærere, særlig i videregående skole. Problemer med bl.a. å få tak i kvalifiserte vikarer gjør at man har timer uten lærer. Det burde være et minstemål at man hadde en nasjonal rekrutteringsplan og et fokus på å ansette et tilstrekkelig antall lærere i skolen. Med det generasjonsskiftet som vil komme de nærmeste årene, haster det for Regjeringen å få øynene opp for dette problemet.

Det er alvorlig når det i et brev fra Norsk Lektorlag til Kunnskapsdepartementet i november i fjor kommer fram eksempler på at enkelte videregående skoler planlegger å tilby færre timer i forhold til minstekravet som læreplanene setter. Det vil ramme den enkelte elev. Det må sette mottakeren av brevet i alarmberedskap. Vi må sikre at vi gir elevene den undervisning de har krav på, og da er undervisningstiden et avgjørende element. Sagt på en annen måte: Det kan være behov for å stramme opp, slik at elevene får det timetallet de har krav på etter loven.

Til sist: Jeg tror det er en fare, når vi diskuterer utfordringene i skolen, at vi i altfor stor grad ser isolert på skolens problemer og glemmer samfunnet rundt. Jeg tror at vi i større grad må innse at skolen og utfordringene i skolen må ses mer i et helhetlig samfunnsperspektiv. Jeg tror at vi i sterkere grad må ta på alvor at det samfunnet vi ser utenfor skolen, også gjenspeiles i skolen. Skolen og dens elevmasse vil speile det lokalsamfunnet de er en del av. Derfor mener vi at også mer generelle familiepoltiske tiltak vil være et bidrag til å skape gode læringsmiljøer i skolen. Satsing på foreldreveiledning, barne- og ungdomspsykiatri, familierådgivning, bekjemping av arbeidsledighet – som heldigvis er veldig mye lavere nå – voksenopplæring osv. bidrar til å skape gode oppvekstvilkår og har en positiv effekt på elevenes læring.

Odd Einar Dørum (V) [13:17:59]: Vi har nasjonale prøver i Norge for å sjekke hvordan læringsmål oppnås. Vi gjør det fordi vi ønsker å finne ut hvor skolene, elevene og lærerne står i forhold til helt konkrete mål, på konkrete områder. Om jeg skulle omskrive Høyres forslag om å undersøke tapt undervisningstid – som Venstre stemmer for – vil jeg si at det er en nasjonal prøve for politikere. Vi utsetter elever for nasjonale prøver, men en nasjonal prøve for politikere handler om hvordan de som har ansvar for politikken nasjonalt, de som i sin tur har ansvar for politikken lokalt, enten det er i en kommune eller en fylkeskommune, følger opp. Dette er jo – slik representanter på talerstolen har vært inne på – kunnskap som gjør at man kan finne ut av de ulike grunnene til at tid går tapt.

Vi vet jo at når man underfinansierer fylkeskommuner, når det blir smått med penger i en fylkeskommune med ansvar for videregående skole, ja, da vil man få problemer. Vi har nok av anekdoter om vikarer som ikke kommer, og man er overlatt til seg selv. Det å ha en systematisk undersøkelse er å gå forbi anekdotene og sørge for at man får systematisk kunnskap.

Det er jo noe forunderlig at vi skaffer oss denne kunnskapen om elevene – vi har den i et betydelig omfang – mens denne testen, som handler om hvordan skoleeiere, for å bruke det moderne ordet, ter seg, det er man ikke villig til å stemme for. Venstre vil faktisk oppfordre den rød-grønne regjering til å gå litt i tenkeboksen, slik at man finner ut av dette, for det er jo slik at det man utsetter andre for, må man også utsette seg selv for. Det er en ganske enkel moral i det.

I fellesskap har vi som samfunn blitt enige om at vi vil definere konkrete læringsmål, vi vil ha trykk på læringsmålene. Vi har definert det som konkrete ferdigheter. Det ligger i Kunnskapsløftet. Så prøver vi ut hvor man står, både for at man pedagogisk skal bli bedre i å nå målene, og for at den enkelte skal vite at det er en utvikling.

Venstre tror også at en tilnærming som dette på en annen måte vil sette søkelys på det som også forrige representant, representanten Tørresdal, var inne på, nemlig at det står dårlig til når det gjelder avgang for lærere som nærmer seg pensjonsalderen. I denne salen har regjeringspartiene ganske massivt avvist ethvert forsøk på å lage systematiske nasjonale rekrutteringsplaner for lærere, både i videregående skole og i grunnskole – helt massivt. Det underliggende har vel vært at man mener at man har fullstendig kontroll. Det er en av grunnene til at vi, som da blir nedstemt når vi fremmer synlige og, etter vår mening, åpenbart gode forslag, må komme igjen på andre måter. Det å gå inn på om man får den undervisningstiden man skal ha eller ikke, er for å gi oss innsikt. Og svarene er sikkert, slik som det står i komiteinnstillingen, sammensatte – det er flere grunner til at det blir slik.

Vi vet, som vi var inne på i forrige sak, at man vil tape tid når man ikke er konsentrert nok. Men et slikt virkemiddel vil også kunne understøtte den positive tilbakemeldingen statsråden har gitt tidligere, om å styrke skoleledelsen – altså styrke ledelsen av den enkelte skole – og også den tilbakemeldingen som statsråden gav til meg på et spørretimespørsmål, om det å styrke

kvaliteten på den administrative ledelsen i en kommune.

Det som er Venstres uro nå, er at når vi nå ikke lenger detaljstyrer skolen lokalt – og vi synes ikke vi skal gjøre det – da må vi ha nok kunnskap som gjør at vi kan speile hva som skjer lokalt. Vi speiler elever. Vi må også kunne speile skoleeiere. Den innsikten som jeg tror den undersøkelsen som her er foreslått, og som dessverre blir nedstemt, ville gitt, ville vært et bidrag til en lokal debatt som handler om hvordan det er med skolen i vår kommune og i vårt fylke. Hva kan vi gjøre for å bedre kvaliteten? Hva kan vi gjøre for å støtte opp under de helhetlige og felles spilleregler vi vil ha mellom lærere og elever og lærere, elever og foreldre? Og hva kan vi gjøre for å stimulere en faglig utvikling, en etterutdanning, en systematisk videreutdanning?

Det å få denne kunnskapen på bordet, i tillegg til det som det er vist til i komiteinnstillingen når det gjelder Peder Haugs arbeider, samt det som komitelederen viste til når det gjelder innspillet fra lektorlaget, ville vært et nyttig verktøy for norsk skole.

Med disse premisene støtter altså Venstre en slik nasjonal prøve – for å bruke det uttrykket – for skoleeiere. Vi må jo underlegge oss den samme vurderingen, vi, som vi mener at vi skal underlegge alle andre, og som det jo etter hvert har blitt bred tilslutning i Stortinget til at vi skal ha – altså de nasjonale prøvene – for de resultatene vi oppnår. Dette er en måte å teste oss som er skoleeiere og har politisk ansvar, på.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [13:23:10]: Både PISA 2003 og Elevundersøkinga viser at mange elever vert plaga av uro i skulen. Dette fører til at både lærarar og elevar må bruke mykje tid på aktivitetar som ikkje fremjar læring. Det fører til tapt undervisningstid og er ei utfordring som eg tek på alvor.

Når undervisningstida ikkje vert utnytta godt, kan det vere symptom på i alle fall tre ting – for det første at lærarane ikkje har den kompetansen og autoriteten som er nødvendig for å skape eit godt læringsmiljø, for det andre at skulen ikkje har etablert klare nok reglar og normer for oppførsel ved heile skulen, og for det tredje at elevar ikkje har den gjensidige respekten for kvarandre som er nødvendig for å kunne samhandle.

Eg trur difor det er viktig å leggje vekt på at det er dei allmenne pedagogiske tilnærmingane som gjev resultat for trivsel, læring og åtferd. Leiinga og dei tilsette på den enkelte skule må arbeide systematisk og langsiktig for å skape eit godt læringsmiljø. Det er difor viktig at både forskning om tapt undervisningstid og verkemiddel vert sette i ein større samanheng. Departementet er i gang med å utarbeide ein nasjonal strategi for utdanningsforskning som skal medverke til større samordning av innsatsen. Regjeringa styrkjer også satsinga på utdanningsforskning med oppretting av eit nytt forskingsprogram i Forskningsrådet og fører vidare tildelingane frå programmet Kunnskap, utdanning og læring.

Det er òg varsla at Regjeringa vil leggje fram ei stortingsmelding om kvalitet i opplæringa. Mangel på arbeids-

ro og tapt undervisningstid på grunn av det vil vere viktige problemstillingar i meldinga.

I tillegg til å utnytte timane på ein god måte er det særleg viktig at elevane faktisk får dei timane dei har rett til. Fag- og timefordelinga for elevar i grunnopplæringa er regulert gjennom forskrift til opplæringslova. Forskrifta set eit minste timetal for kvart fag elevane har i vidaregåande opplæring. Av lova følgjer det at elevane har rett til opplæring i samsvar med forskrifta.

Det er ikkje akseptabelt dersom elevane ikkje får dei timane dei har krav på. Eg er oppteken av at vi får eit så godt bilete av situasjonen som mogleg, samtidig som vi sikrar rettane til elevane. Utdanningsdirektoratet har difor i brev av 7. desember 2007 gitt fylkesmennene i oppdrag å gjennomføre skriftleg tilsyn med at fylkeskommunane oppfyller det fastsette minstetimetallet for opplæring av elevar i vidaregåande skule.

Tilsynet skal avdekkje om skulane har eit forsvarleg system som sikrar at elevane får dei timane dei har krav på. Dette skal gjerast ved å kontrollere at skulane planlegg skuleåret, slik at elevane får undervisningstimane dei har krav på. Tilsynet skal gjennomførast som eit eigenrapportert skriftleg tilsyn, der fylkeskommunen må gjere greie for korleis minstetimetallet vert oppfylt. Fylkeskommunane må òg leggje fram plan for retting av eventuelle avvik. Fylkesmannen kan be om enda meir dokumentasjon. I den grad det vert avdekt brot på regelverket vil fylkesmannen gje fylkeskommunane pålegg om å rette på forholda.

I tillegg vil eg leggje til at når det kjem melding om forhold som kan vere brot på lova, vert dette naturlegvis følgt opp frå departementet mot fylkesmannen, eller ved direkte kontakt. Det er òg viktig for meg å seie at vi må oppfordre til at ein tek opp det ein meiner kan vere avvik frå lovverket, dersom ein har grunnlag for å meine det.

Så vil eg til slutt seie at resultatet av det tilsynet vil bli rapportert til Utdanningsdirektoratet innan 30. mai 2008.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [13:27:02]: Regjeringspartiene vil i dag ikke støtte dette forslaget om å få kartlagt årsakene til tapt undervisningstid. I stedet vises det til framtidig utdanningsforskning og en kommende stortingsmelding om kvalitet i skolen.

Statsråden pekte i sitt innlegg på at tapt undervisningstid er et symptom på tre ting. Det ene var lærernes manglende kompetanse og autoritet, det andre var at elevene mangler gjensidig respekt, og det tredje var at den enkelte skole ikke har etablert klare regler og normer for oppførsel ved skolen.

Mitt spørsmål da blir: Hva vil statsråden konkret gjøre for å sikre at slike regler og normer etableres ved alle norske skoler?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [13:27:43]: Eg viste vel til at det «i alle fall» kan vere teikn på tre ting.

Så er det slik at vi har ordensreglement som er regulert i opplæringslova ved alle norske skular, i tillegg eit systematisk og godt arbeid som ligg til rektor og skuleleiing,

som ligg til klasseleiarrolla for den enkelte lærar, og som òg skal følgjast godt opp av kommunar og fylkeskommunar rundt omkring i Noreg. I tillegg er det viktige tiltak på dei andre områda, ikkje minst når det gjeld kompetanse. Der har vi så vidt sett i gang arbeidet med ei stortingsmelding om lærarrolla og lærarutdanninga. Det er òg spørsmål om korleis ein kan få tydeleg og god leing i klassen for den enkelte lærar. Eit arbeid der ein sørgjer for at undervisningstida vert brukt på ein god måte, vil òg vere viktig.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [13:28:47]: Det er jo slik at ethvert forslag fra opposisjonen ser ut til å skulle bakes inn i en framtidig stortingsmelding fra Regjeringa, men jeg ønsker også tilbakemelding konkret på de forslagene vi fremmer.

Jeg syns ikke det på noen måte er tilfredsstillende at den informasjonen vi får om omfanget av tapt undervisningstid, kommer gjennom medieoppslag, reportasjer og egenrapporteringer. At det ikke skal kunne finnes noe systematisk arbeid for å kartlegge årsakene til og omfanget av tapt undervisningstid, er ikke godt nok.

En av de historiene som er omtalt, framkommer av bladet Utdanning nr. 3 2008, der det vises til at i arbeiderparti-, SV- og senterpartistyrte Buskerud vil rådmannen effektivisere driften av de vidaregåande skolene ved at elevene ikke gis det timetallet i det enkelte fag som er angitt fra Kunnskapsdepartementet i rundskriv F-12-06. Det er altså et planlagt mindreforbruk, og det er neppe et enkeltstående tilfelle.

Synes statsråden at det er akseptabelt av hans partifeller i Buskerud å planlegge for et så stort mindreforbruk av timer for elevene?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [13:29:53]: Eg kjenner ikkje den enkelte saka som det vart vist til her, men eg vil på generelt grunnlag seie at alle planlagde avvik frå det minstetimetallet som elevane har krav på, skal følgjast opp. Det vil seie at alle rapportar som kjem inn om at det kanskje er avvik, eller at det kanskje vert planlagt avvik, skal undersøkjast. Fylkesmannens rolle er å sørge for at dette vert følgt opp i alle fylke i Noreg.

Det er jo varsla nettopp at vi skal ha eit tilsyn, altså ei undersøking om korleis dette kan følgjast opp rundt omkring i Noreg, om den typen planlegging foregår. Då vil eg kome tilbake med resultatata frå det, slik at vi skal få eit betre grunnlag for den vidare diskusjonen.

Björg Tørrisdal (KrF) [13:30:55]: Det er blitt en sannhet at det forsvinner mange skoletimer fra både grunnskole og vidaregåande skole. Det ble satt i fokus på NHOs årskonferanse, der statsministeren ble stilt spørsmålet: Hva gjør de i den tiden som faller vekk, med alt som går vekk av vanlig undervisningstid?

Det er en sannhet, uten at man helt vet omfanget, og uten at man er enig om hva som egentlig skjer i den tiden som faller vekk, og hvorfor: om det er fordi det ikke er en lærer der, eller om læreren holder på med andre ting, eller det mangler lærere på skolen. Debatten i dag har handlet

veldig mye om at det er behov for en kartlegging for å kunne ha tiltak mot dette. Men jeg har et spørsmål til statsråden: Er det ikke også behov for en kartlegging for at skolen skal slippe å ha den belastningen, kritikken eller anklagen hengende over seg at de sløser vekk undervisning?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [13:31:47]: Lat meg først presisere at det dreier seg om to litt ulike ting, som mange her har vore inne på. Det eine er at ein får det minstetimetallet ein har krav på. Der har vi sett i verk eit tilsyn. Rapportar frå det vil verte offentleggjorde. Poenget med tilsynet er nettopp i større grad systematisk å finne ut om det er avvik frå minstetimetallet, og det vil gje eit godt grunnlag for å vurdere vidare tiltak.

Det andre er ei svært kompleks og langt vanskelegare problemstilling, nemleg kva den undervisningstida ein har, vert brukt til. Der viste eg til at det vil vere eit område vi vil få tak i, i samband med ny strategi for utdanningsforskning. For det er ingen tvil om at akkurat som spørjaren etterlyser, må vi ha større kunnskapsgrunnlag for vidare tiltak i tillegg til alle dei tinga vi gjer allereie.

Odd Einar Dørum (V) [13:32:59]: Opposisjonen inviterer egentlig statsråden til å være med på noe fornuftig, nemlig i fellesskap å finne ut hva man bruker tiden til. Statsråden bruker omtrent all sin tid til å si at det vil han i grunnen komme tilbake til, med en melding, senere. Fra Venstres side må vi bare ta til etterretning at når vi fra Venstres og opposisjonspartiernes side fremmer forslag om å ha en nasjonal rekruttering av lærere, nedstemmes det – så langt.

Når vi fremmer forslag om å gi en systematisk, kompetansegivende videreutdanning, stemmes det ned. Jeg skjønner at forslaget i dag blir nedstemt, selv om statsråden i det siste svaret var tett innpå i hvert fall å være enig i at det er et saklig behov bak det.

Da kommer mitt spørsmål: Kan vi regne med at vi i den stortingsmeldingen som statsråden snakker om, får en systematisk og bred gjennomgang av alt det som nå finnes, og vil komme til å finnes i de kommende måneder, om kunnskap om tapt undervisningstid, presentert slik at Stortinget i det minste vil ha det som et utgangspunkt? Venstre ser ikke på det som det ideelle, men vi ser på det som kanskje det best oppnåelige når det er «makta som rår». Så det er dette spørsmålet jeg stiller gjennom presidenten til statsråden.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [13:34:05]: For det første gjer vi mange av dei tinga som vart etterlyste her. Vi har løyvt 375 mill. kr frå statleg side til å innføre kompetanseheving for lærarar i 2008. Vi har varsla at vi no jobbar med å gå igjennom lærarrolla og lærarutdanninga vidare framover og vil leggje fram ei stortingsmelding om det. Og vi har gjort nokre andre ting, f.eks. å auke timetallet – noko som Venstre ikkje etterlyser, fordi dei er imot det.

Så svarte eg på spørsmålet her ved å vise til ein ting som vi allereie har sett i gang, nemleg det ein kan kalle ei nasjonal utvalsprøve når det gjeld å få det timetallet ein har krav på – altså eit tilsyn. Det vil vi kome tilbake

til og rapportere frå, som eg trur representanten er kjend med.

Vidare vil eg vise til at det er eit behov for forskning, og at vi jobbar med nasjonal strategi for utdanningsforskning. Det er eitt av mange viktige tema som vi er nøydd til å ta tak i.

Åse M. Schmidt (FrP) [13:35:15]: I innlegget sitt sa statsråden at det mangler klare regler og normer i forhold til oppførsel. Men i svaret til representanten Gåsvatn sa statsråden at det finnes ordensregler som trekker opp normene, som begrunnelse for at han nå ikke vil gjøre noe. Hvordan henger dette sammen?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [13:35:33]: Det heng saman på den måten at vi har eit ordensreglement i dag, som eg trur representanten er kjend med, som vert handheva rundt omkring. Så sa eg at det kan i alle fall vere tre ulike grunnar til at undervisningstida i skulen ikkje vert utnytta godt nok. Ein grunn kan vere at trass i at vi har det ordensreglementet, kan det vere at det ikkje er etablert klare nok reglar og normer for oppførsel ved heile skulen. Eg vil bl.a. vise til at ein ting er å ha eit reglement, ein annan ting er sjølvsagt at ein har den kompetansen, den leiinga, det systemet og den oppslutninga blant foreldre og andre om klare reglar og normer rundt omkring på skulane. Vi må ha regelverket i botnen, og så må vi ha alt det som gjer at det faktisk vert sett ut i livet, oppå det.

Presidenten: Replikkskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [13:36:59]: Jeg er jo glad for det som har utviklet seg til etter hvert å bli en nokså varm støtte til Høyre og de andre opposisjonspartiernes forslag. Da er det for så vidt desto mer uforståelig hvorfor regjeringspartiene ikke kan være med på å støtte forslaget om å få på plass en landsomfattende kartlegging av årsakene til og omfanget av tapt undervisning. For vi må konstatere at det er et ganske stort avvik mellom det representanten Lena Jensen sa på starten av sitt innlegg, nemlig at vi vet nok om dette og egentlig ikke trenger å vite så mye mer, og det statsråd Solhjell sa i sitt første og i sine påfølgende innlegg i replikkunden, nemlig at det er et behov for mer kunnskap om dette temaet.

Dersom det er behov for mer kunnskap, noe opposisjonspartiene mener det er, bør det også settes i gang kartlegging og forskning på dette, med det klare mandatet at det er dette det skal forskes på, ikke alle mulige andre omkringliggende faktorer og alt annet som har med skole å gjøre, men nettopp dette temaet. For det kan ikke være slik at den eneste informasjonen beslutningstakerne har, enten det er i fylkeskommuner, i kommuner eller her på Stortinget, er basert på det representanten Dørum kalte anekdoter, noe som er en presis beskrivelse. Anekdoter, oppslag i media, reportasjer og egenrapporteringer fra elever som blir bedt om å loggføre tida de har til undervisning, kan ikke være det grunnlaget vi skal fatte beslutninger på.

Vi fatter beslutninger når budsjettene kommer hver høst, om å utvide timetallet i skolen, noe som det har vært stor enighet om på Stortinget, at det er en riktig vei å gå. Når vi samtidig ser at så mye som 30 pst. av hver eneste time forsvinner til ting som ikke har noe med undervisning å gjøre, når vi vet at 2–5 uker av skoleåret forsvinner til ting som ikke har med undervisning å gjøre, fordi enten fylkeskommunene planlegger for et mindreforbruk av timer, eller fordi man bruker tiden til alt annet enn undervisning, må man også stille seg spørsmålet om de prioriteringene vi gjør, gjøres på riktig grunnlag. Derfor er det så viktig å få mer kunnskap om dette.

Jeg kan også bare nevne at den saken som jeg brukte som eksempel i min replikk, nemlig saken fra det rødgrønne styret Buskerud, er omtalt fylldig over seks sider i forrige utgave av bladet Utdanning. Jeg tror dessverre ikke at den er unik. De rapportene vi har – ikke basert på systematisk forskning, men basert på medieoppslag – tyder på at dette skjer både i kommuner og i fylkeskommuner. Det er alvorlig at fylkeskommuner med åpne øyne planlegger for et stort mindreforbruk av timer, noe som gjør at elevene ikke får den undervisningen de har krav på. De begår altså med åpne øyne regelbrudd, enten for å effektivisere eller for å spare penger. Det er en praksis som ikke er akseptabel, og som vi burde vite mye mer om for deretter å kunne sette inn riktige tiltak.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 2049)

Sak nr. 5

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ine Marie Eriksen Søreide, Gunnar Gundersen, Elisabeth Aspaker, Kari Lise Holmberg og Øyvind Halleraker om etablering av teknologigymnas (Innst. S. nr. 127 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:20 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti, og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil 5 replikker etter innlegg fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Gerd Janne Kristoffersen (A) [13:41:25] (ordfører for saken): Representantforslaget tar opp et aktuelt tema. Det er stort behov for arbeidstakere med realfagskompetanse i det norske samfunnet. På bakgrunn av at internasjonale prøver har vist at norske elever har dårligere matematikkferdigheter enn elever i sammenlignbare land, har det de siste årene vært satset spesielt på realfag, både gjennom Kunnskapsløftet og strategien «Realfag, naturligvis».

Dette er for å øke både interessen for og ferdighetene i realfagene.

Mange videregående skoler har benyttet seg av handlingsrommet som ligger i Kunnskapsløftet og tilbyr etter hvert varierte og gode opplæringsstilbud i realfag. Både via forslaget fra representantene fra Høyre og ved komiteens behandling av saken er det kommet fram en rekke eksempler på dette. Komiteen har merket seg en rekke tilbud, bl.a. ved teknologilinja ved Sotra videregående skole, der næringslivet stiller opp som mentorer for elevene som velger real- og teknologiske fag. Likedan har elevene her også muligheten til å starte med tilsvarende fag ved universitet eller høyskole.

Videre har komiteen merket seg tilbud knyttet til teknologimiljøene på Kongsberg og Raufoss. Det er også opprettet linje for tekniske/allmenne fag, såkalte TAF-tilbud ved Levanger videregående skole og andre skoler i landet. I det hele tatt er det stor aktivitet ved mange videregående skoler over det ganske land.

Det er svært gledelig at det er økende interesse for realfagene, for vi har stort behov for nettopp denne kompetansen for å kunne løse mange av de utfordringene vi har, både med hensyn til klima og miljøspørsmål, og ikke minst i forhold til medisinske utfordringer.

Komiteen understreker viktigheten av et nært samarbeid med næringslivet ved etablering av realfag og teknologiske fag i den videregående skolen. Næringslivet uttrykker da også tilfredshet med at realfagstrategien nå gir seg positive utslag når det gjelder søkning til de teknologiske fagene ved våre universiteter og høyskoler. Norsk Industri uttrykker nå bekymring for at det ikke skal være nok studieplasser til alle som har realfagfordypning fra den videregående skolen, og som ønsker å studere teknologiske fag. Det betyr at vi er i ferd med å lykkes med å få våre ungdommer interessert i realfag og teknologiske fag. Det er derfor viktig at vi fortsatt stimulerer til satsing på realfag, slik vi har sett at kunnskapsministeren har bidratt til også i det siste.

Komiteen uttrykker bekymring for at jenter ofte velger bort realfagene, og det er satt i gang en rekke tiltak for at jenter nettopp skal velge realfag i den videregående skolen, og for at de skal velge teknologiske fag med tanke på framtidig yrke. Vitensentrene som er etablert i flere regioner og lokale varianter av disse bidrar positivt i den sammenhengen. Vi satser også på bedre rådgivning i ungdomsskolen for alle elevene, noe som gir nye muligheter også for å synliggjøre realfagenes muligheter nettopp overfor jentene. Det er stor kjønnsmessig ubalanse innenfor disse fagene i dag, både når det gjelder antall studenter og antall lærere. Komiteen uttrykker forventninger om at de ulike tiltakene som er satt i gang for å rekruttere jenter til teknologifagene, skal gi resultater.

Vi ser at økt oppmerksomhet og egne strategier hjelper om vi ønsker å stimulere til økt interesse og økte ferdigheter innenfor et fagområde. Når det gjelder realfagene har dette vært og er helt nødvendig, og strategien må, som tidligere sagt, fortsette også framover.

Flertallet i komiteen mener det er rom innenfor dagens rammer for den videregående skolen for fortsatt etablering

av tilbud av denne typen utdanninger, det viser alle etableringene av tilbud som nå finnes over hele landet. Fler-tallet mener det er vesentlig at disse tilbudene etableres i nært samarbeid med næringslivet. Dette er for å sikre gode veiledere og også stimulere flere ansatte i næringslivet til å kvalifisere seg for å undervise i realfag og teknologifag i den videregående skolen.

Komiteen er enig om det meste i denne saken, men partiene konkluderer noe forskjellig på bakgrunn av de utfordringene vi har innenfor de aktuelle fagene. Mindretallet vil redegjøre for sitt forslag om å opprette egne teknologigymnas for å sikre real- og teknologikompetansen i Norge.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [13:46:39]: Vi har lenge vært klar over at vi har hatt store utfordringer knyttet til realfag i norsk utdanningssystem. Vi har sviktende rekruttering til studier i realfag og yrker som krever realfagkompetanse. Det er særlig grunn til bekymring over at dette problemet ser ut til å være alvorligere i Norge enn i de fleste andre land. Norge som nasjon er avhengig av høy kompetanse i realfag om vi fortsatt skal ha fremgang i det internasjonale samfunn og sikre vår fremtidige velstandsutvikling. På denne bakgrunn er det også utformet en nasjonal strategi for å gi realfagene et løft. Strategiplanen er fulgt av tiltaksplaner som skal omsette strategi til målrettet handling.

Tiltaksplan 2007/2008 setter rekruttering i sentrum, og understreker at høy kvalitet på opplæringen i alle ledd er nødvendig for å skape interesse og holde motivasjonen for arbeid med realfag oppe. Statsråd Djupedal uttalte:

«Det aller viktigste i strategien er at vi får dyktige lærere som kan inspirere og motivere elevene til realfag.»

Jeg ser at Regjeringen i den forbindelse har sagt at de vil vurdere økonomiske virkemidler for å rekruttere lærere eller lærestudenter til å ta masterstudier i realfag og for å rekruttere realister til læreryrket. Samtidig har Regjeringen lyttet til norsk industri, og de ser potensialet som ligger i å kunne få gode realfaglærere blant ingeniører og andre kandidater fra næringslivet som har realfagbakgrunn. Disse tiltakene er vel og bra, men de løser ikke hovedutfordringen om å skaffe stabil tilgang på personer med realfagkompetanse både til næringslivet og til forsknings- og utdanningssektoren.

Det har i den senere tiden vært økt oppmerksomhet i media i forhold til de utfordringer landet står overfor når det gjelder manglende realfagkompetanse. Enkelte grupper ingeniører er svært etterspurt, og vi ser allerede tendenser til at industrien får en hemmet vekst som følge av mangel på arbeidskraft som har denne type kompetanse.

Realfagkompetanse er også svært viktig innenfor en del områder av offentlig og privat tjenesteyting og selvsagt i forhold til utdannings- og forskningssystemet. Vi ser her de velkjente markedsmekanismene, når etterspørselen er større enn tilbudet. Det blir stor konkurranse om å trekke til seg de samme personene. Utfordringen vi står overfor er å få flere til å velge realfagstudier, samtidig som kvaliteten på undervisningen i realfag forbedres gjennom hele

utdanningsløpet. Fra 2006 til 2007 ser vi en svak økning i forhold til antallet som velger realfagstudier ved høyskoler og universitet. Det er fortsatt påfallende få kvinnelige søkere til slike studier, og vi ser tilnærmet ingen vekst i antallet mannlige søkere, så rekrutteringsutfordringene er store.

Vi ser en klar sammenheng mellom grunnskoleresultater og oppnådd realfagkompetanse. Utfordringen er å ta vare på og videreutvikle disse talentene i det videre utdanningsløpet.

De internasjonale komparative undersøkelsene har vist at norske elever sakker akterut ikke bare i forhold til våre nordiske naboer, men også i forhold til de fremste asiatiske land. Det er disse landene Norge i fremtiden skal konkurrere med i en stadig mer globalisert verden. Utviklingen er bekymringsfull, og situasjonen krever at alle gode forslag til forbedringer blir sett på med positivitet og et åpent sinn.

Forslaget vi behandler her i dag går ut på å legge til rette for et spesialisert opplæringstilbud i videregående skole. Det er hevet over enhver tvil at vi trenger denne typen kompetanse, derfor er det trist at ikke regjeringspartiene vil se på dette forslaget på en mer positiv måte.

Vi vet at slik type utdanning er utstyrskrevene både på grunnskolenivå og i videregående skole. Tekna gjennomførte for en tid siden en undersøkelse som viste at halvparten av norske skoler mangler laboratorieutstyr som er nødvendig for å kunne oppfylle flere av kompetansemålene i Kunnskapsløftet. Derfor er det etter Fremskrittspartiets oppfatning viktig å trekke inn ulike andre aktører i forhold til denne typen utdanning. Samarbeid mellom grunnskole, videregående skole, høyere utdanning, næringsliv og regionale vitensentra må det legges til rette for og stimuleres til.

En velfungerende rådgivningstjeneste er noe komiteen tidligere har trukket fram som særdeles viktig i forhold til å gi elevene mulighet til å kunne ta fornuftige og riktige valg basert på god rådgivning og informasjon. Like viktig er det å viske ut noen av grensene mellom utdanningsnivåene, slik en kan gjøre gjennom hospitering og faglig samarbeid.

I juni 2006 la daværende kunnskapsminister Djupedal frem strategidokumentet som bærer navnet «Et felles løft for realfagene», og han uttalte i den forbindelse følgende:

«Utfordringen for alle i tiden som kommer, er i fellesskap å sette strategien ut i livet med solide og velfungerende tiltak som til sammen skaper den realfagkompetansen Norge trenger. (...) – Sammen kan vi virkelig gjøre visjonen om at Norge skal være en ledende kunnskapsnasjon der behovet for kompetanse i realfag er dekket.»

Sett i lys av denne uttalelsen er det beklagelig og underlig at regjeringspartiene ikke går inn for å støtte det forslaget vi nå behandler.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [13:51:25] (komiteens leder): Jeg tar opp det forslaget som fremmes i dokumentet.

Norge har en stor utfordring. Vi har behov for at flere

elever og studenter velger realfag. Samtidig som realfag har tapt terreng som en attraktiv utdanningsvei, øker samfunnets behov for arbeidstakere med realfagkompetanse. Etter en spørreundersøkelse blant sine medlemsbedrifter slår Abelia fast at det bare i løpet av fjoråret ville vært behov for 10 000 nyansatte med realfagkompetanse, og det gjelder bare i kunnskapsbedriftene. I tillegg kommer behovet for ansatte med realfagkompetanse i offentlig sektor, i industrien og i petroleumssektoren. Dette står i skarp kontrast til de vel tusen kandidater som årlig utdannes innen dette fagfeltet.

I tillegg til at det utdannes for få realister har vi utfordringen med det faglige nivået. De tre siste PISA-undersøkelsene har vist at norske elever ligger til dels langt etter elever i andre land, og tendensen peker i feil retning. PISA 2006, som ble offentliggjort mot slutten av fjoråret, viser at norske elever for første gang skårer under OECD-snittet i realfag. Norske elever ligger så mye som to og et halvt år etter jevngamle finske elever, målt etter nivå.

Realfagene er også et av de fagområdene der skillet mellom jenter og gutter er størst når det gjelder rekruttering. Gjennom ROSE-prosjektet, «The Relevance Of Science Education», drevet av Camilla Schreiner og Svein Sjøberg ved Universitetet i Oslo, kommer det fram at gutter og jenter har veldig ulike holdninger til realfag. For å øke antallet jenter som velger realfag, må måten fagene presenteres på, endres, slik at også jenter vil interessere seg for å velge fagene. Noen av Schreiners og Sjøbergs viktigste funn er at selv faglig dyktige elever velger bort realfag og teknologi. Dette gjelder spesielt jenter.

Det er nødvendig med et bredt spekter av tiltak for å styrke rekrutteringa til og nivået i realfag. Forslaget om å opprette teknologigymnas er ett slikt tiltak. Det er veldig viktig å stimulere interessen for og ta vare på ferdighetene i realfag hos de elevene som interesserer seg spesielt for disse fagene. Dette er ikke alltid de elevene som gjør det best, men det er de som kanskje har en voldsom entusiasme for realfagene. Den interessen må vi ta vare på og stimulere.

Norge har en lang og god tradisjon for å tilby spesialisert videregående opplæring innenfor idrett. Et eksempel er håndballinja ved Ullern videregående skole. Vi mener at det bør finnes tilsvarende tilbud innenfor andre viktige fagområder. Spesialisert videregående opplæring gjennom etablering av teknologigymnas vil være et supplement til realfaglig fordypning innenfor det ordinære videregående programmet for studiespesialisering.

Mange fylkeskommuner har satset bra. De har satset på realfagene ved å opprette teknologi- og forskerlinjer og allmenne tekniske fag. Fylkeskommunene bør etter vår oppfatning også bli i stand til å tilby rene spesialiserte løp innenfor videregående opplæring, altså flere temaskoler. I en slik modell må det samlede timetallet innenfor realfag økes, slik at den teknologiske og realfaglige profilen styrkes. Teknologi- og forskningslære må inngå som programfag. Det må gis et stort rom for faglig fordypning. Det er nettopp derfor timetallet må økes utover det som er normen for annen videregående opplæring. Denne type teknologigymnas vil dessuten kunne

knyttet opp mot eksisterende fagmiljøer innenfor høyere utdanning.

Det vil være en forutsetning at staten bidrar til drift av disse skolene, for de vil være relativt kostnadskreven- de både når det gjelder utstyr, og når det gjelder høyere timetall. Til tross for at dette er et mer kostnadskreven- de tilbud enn vanlig, mener vi at det er et viktig tiltak for å ivareta interessen for realfag. Det er også et viktig tiltak for å bidra til at Norge fortsetter å hevde seg i en globalisert verden, der teknologiske nyvinninger og en befolkning med høy teknologisk kompetanse vil spille en stadig viktigere rolle – for bl.a. å sikre velferden vår for framtida. Det krever at vi satser både på grunnutdanninga og på høyere utdanning og forskning.

En god realfaglig utdanning på et høyere utdanningsnivå forutsetter at grunnutdanninga framskaffer studenter med gode nok grunnleggende forkunnskaper. Som vi alle vet, er det en nær sammenheng i utdanningssystemet. Hva vi gjør for seksåringene, har betydning for frafallet i videregående skole og for hva slags forskere vi får i den andre enden av utdanningssystemet. Det er veldig viktig for framtidens velferd å rekruttere tilstrekkelig mange som kan drive norsk og internasjonal teknologisk utvikling videre, bl.a. innenfor områder som miljø, petroleum, helse, infrastruktur og marine fag.

G u n n O l s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Ine Marie Eriksen Søreide har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Johanne Skjølberg (SV) [13:56:27]: Det er vel ingen tvil om at satsing på realfag er viktig for å kunne møte næringslivets behov for godt kvalifisert arbeidskraft også i framtida. Dette vil jeg tro at det er enighet om i alle partier. Det man kanskje ikke i så stor grad kan enes om, er hvilke strategier som på en best mulig måte vil kunne realisere disse målene.

Forslagsstillerne peker på opprettelsen av egne spesialiserte teknologigymnas som løsningen. La meg med en gang si at jeg ikke mener at dette er veien å gå. Opprettelsen av egne teknologigymnas utenfor dagens rammeverk kan tvert imot flytte fokus og bli en sovepute i arbeidet med å heve realfagene i den norske skolen. På alle trinn i vårt utdanningssystem er det behov for både å gjenreise realfagenes status samt å styrke elevenes faglige utbytte i disse fagene. Det er behov for en helhetlig satsing fra barnetrinn til videregående skole.

Regjeringens satsing har begynt å gi resultater. «Realfag, naturligvis!» og planen «Et felles løft for realfagene» er viktige strategier. Kunnskapsløftet gir grunnskolen handlingsrom til å tenke nytt. I tillegg kan man i saksframlegget vise til en rekke realfagsatsinger knyttet opp mot videregående skole, som f.eks. miljø- og teknologitilbudet i Buskerud. Alle disse tiltakene viser at det innenfor dagens rammer er rom for spesialisering innenfor realfagene.

Jeg vil også peke på Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen, som har som hovedoppgave å lede og koordinere utviklingen av nye og bedre arbeidsmåter og

læringsstrategier i matematikkopplæringen, strategier der man fokuserer på læringsarbeidet i klasserommet og på ny metodikk, som vil gi lærerne et løft, og som igjen vil styrke elevenes kunnskaper.

Å vise elevene sammenhengen mellom det som nok kan føles som tunge teorifag i skolen, og hva fagene gir av spennende jobbmuligheter også innenfor forskning og utvikling, er spesielt viktig. Det er gledelig at næringslivet her har kjent sin besøkelsestid, og at man mange steder rundt om i landet har gode lokale eksempler på det gode samspillet mellom næringsliv og videregående skole først og fremst, men også mellom næringsliv og grunnskole.

Jeg vil her trekke fram Andøya Rakettskytefelt og NAROM. NAROM er et nasjonalt skolelaboratorium for romrelaterte fag, og samlokaliseringen med Andøya Rakettskytefelt gjør det mulig for elever, studenter og lærere fra hele landet aktivt å ta i bruk unike ressurser i form av spennende romlaboratorier og instrumenter. I 2007 gav NAROM ca. 2 200 deltakere et særdeles motiverende og spennende tilbud innenfor temaer som atmosfære, klima og miljø.

Det eksisterer altså innenfor dagens rammer en rekke tiltak i grunnskole og i videregående skole for å øke både kompetansen og motivasjonen i realfagene. Det er nettopp summen av dette mangfoldet som vil gi resultater.

Etablering av egne teknologigymnas utenfor dagens rammer er ikke svaret. Svaret er en langsiktig, kontinuerlig satsing på realfagene, og her er Regjeringens strategi den riktige veien å gå.

Björg Torresdal (KrF) [14:00:14]: Vi er enige om at Norge har flere store realfagsutfordringer, noe som bekreftes i en av de siste PISA-undersøkelsene fra 2006. Her scorer norske elever for første gang under gjennomsnittet i OECD-landene, og de ligger to og et halvt år bak jevnaldrende finske elever i naturfag. Dette er ikke noe forsøk på svartmaling, men reelle utfordringer som vi som øverste skolemyndighet må gripe fatt i.

Jeg oppfatter dette forslaget som et konstruktivt innspill for å vise at det går an å ta i bruk ulike virkemidler for å gjøre noe med de utfordringene vi har knyttet til realfagene i skolen.

Regjeringen Bondevik II utarbeidet strategiplanen «Realfag, naturligvis» og ikke minst reformen Kunnskapsløftet. Vi vet ennå ikke hvilke resultater vi vil kunne se av Kunnskapsløftet, men vi ser at strategiplanen har begynt å gi resultater ved at flere videregående skoler nå melder om økt søkning til realfaglig fordypning. Det hjelper imidlertid ikke med god søkning alene om ikke den kunnskapen en får, er god nok. Det er avgjørende at grunnutdanningen gir elever som ønsker å gå videre på høyere studier, de grunnleggende forkunnskapene som er nødvendige.

Vi har merket oss at forslagsstillerne som et argument for opprettelse av teknologigymnas anfører:

«Mye tyder på at realfaglig fordypning i videregående skole ikke gir et tilstrekkelig godt grunnlag for å lykkes med videre realfagsstudier.»

Det er en beskrivelse som vi kan slutte oss til, men hvis svaret på denne utfordringen bare skulle være å opp-

rette teknologigymnas, er vi uenig. Vi mener det viktigste svaret må være å se nærmere på hvordan den realfaglige fordypningen i skolen kan bli bedre, slik at de som velger dette, enda bedre kan lykkes med videre realfagsstudier. Det er derfor behov for en mer helhetlig tilnærming med et bredt spekter av tiltak for å styrke realfagene.

Måten teknologilinjen ved Sotra videregående skole, som er omtalt i forslaget, drives på, viser hvordan denne typen linjer kan være et godt enkelttiltak for å øke realfagskompetansen. Her ser vi konkret hvordan skolene på en god måte kan knytte kontakt med lokalt næringsliv, til glede og nytte for elev og skole og for lokalsamfunn og bedrift. Jeg tror at et samarbeid med høyskoler og universitet i nærområdet også vil kunne være viktig bl.a. for å trekke veksler på fagkunnskap fra et høyere nivå. Muligheten elevene kan få til å starte med fag på høyskole og universitet, vil for noen kunne være utfordrende og interessant.

Andre eksempler i tillegg til Sotra – fra Kongsberg, Levanger og Raufoss – viser at denne typen tiltak allerede er mulig innenfor dagens regelverk. Vi mener at disse gode eksemplene med fordel bør nå enda bedre ut, og vi mener at også departementet kan bidra til at det skjer. På denne bakgrunn støtter vi forslaget om å be Regjeringen legge til rette for etablering av teknologigymnas som et spesialisert videregående opplæringstilbud innenfor realfag – som ett av mange tiltak.

Odd Einar Dørum (V) [14:04:01]: SVs talsperson gav her på talerstolen faktisk en utmerket argumentasjon for hvorfor regjeringspartiene burde stemme for forslaget. Jeg er helt enig i at den landslinjen vi har på Andøya i tilknytning til Andøya rakettskytefelt, for ikke å snakke om ALOMAR, i praksis nærmer seg et teknologigymnas – slik at summen av det som skjer i en videregående skole, og det som skjer tilknyttet oppbygd infrastruktur, faktisk er en måte å rekruttere på. Jeg har vært der, og jeg er begeistret, både for skolen, rakettskytefeltet, det stedet på fjellet som heter ALOMAR, og det hele.

Det er faktisk en del av mine opplevelser, for ikke å snakke om min oppvekst, egen opplevelse. Jeg gikk på en reallinje, men med forsterket pensum i kjemi – det var altså et forsøk. Den gangen het det reallinjen supplert med viktige deler av naturfaglinjens pensum. Jeg gikk altså på en linje som var annerledes enn normalen, for å si det slik.

Jeg oppfatter forslagsstillerne slik – og det gjør at Venstre også støtter forslaget – at vi ikke skal ha dette som ett ensidig tiltak, men det skal være ett av flere tiltak. La oss holde oss til et av de beste Mao-sitatene, nemlig: La hundre blomster blomstre – han mente ikke det i praksis, men vi som sitter her i salen, mener det jo. Dette, pluss de eksemplene som ligger i komiteinnstillingen, viser jo nettopp hvordan man kan gjøre det.

En annen måte å kommentere dette på, med eksempler innenfor andre fag, er å si at dette er temaskoler, altså skoler som har sin tyngde på bestemte områder. Det er ingen tvil om at når disse skolene også får en god tilknytning til f.eks. et lokalmiljø som har gode forutsetninger, blir det spennende. Men det er klart at hvis man først tenker rettlinjede – jeg holdt på å si – utdanningsdirektorattanker

oppe i hodet, blir det ikke mye plass til disse variasjonene, selv om loven gir plass til det. Jeg har ofte sett rundskriv fra Utdanningsdirektoratet som er så snevre at det rett og slett må en gammeldags utdanningspolitiker til for å gi det en slags normal fortolkning bortenfor formaljussen. Jeg tror at både statsråden og andre skal se dette initiativet som et forsøk på ikke bare å bli styrt av formaljussen i hverdagen, for formaljussen kombinert med parodi på bedriftsøkonomisk norsk i rundskriv om skole utgjør et ganske armodslig terreng – jeg vil få lov til å si det så direkte.

Også Venstre tror at det å tenke på andre sider, som vi har skrevet i komiteinnstillingen, er nødvendig. Det er helt nødvendig å se på hva slags ballast en får gjennom en allmennlærerutdanning. Vi har et standpunkt når det gjelder det, og det skal vi komme tilbake til senere. Vi er også helt overbevist om at det er nødvendig å lage en systematisk kompetansegivende videreutdanning. Vi er i særdeleshet opptatt av at det er nødvendig å gjøre det for å beholde realfagslærere som er i ferd med å gå av for aldersgrensen, men som kan tenke seg å stå et lengre løp hvis samfunnet gir dem et håndslag. Noen vil kalle dette for en klok seniorpolitikk – det er det også. Det er flere trekk som må med, og mange av disse forholdene vil vi komme tilbake til i senere debatter. Vi har vært innom dem før, men vi vil komme tilbake til dem.

Jeg tror at når vi nå er opptatt av realfagene på denne måten, er det også på grunn av realfagenes allmenndannende karakter. Jeg skal komme med en anekdotisk informasjon, som det heter, i den forstand at jeg ikke kan se mitt eget liv som en vitenskapelig undersøkelse, men som levd erfaring. Jeg tok i sin tid realartium, vel vitende om at jeg aldri mer senere i livet skulle studere de fagene, men jeg skulle vite nok til å vite hva jeg ikke visste. Og det endte opp med at jeg har en mastergrad i sosialt arbeid. Det er et argument for allmenndannelse.

Dette går veldig inn på det som representanten Ine Marie Eriksen Søreide tok opp, nemlig Camilla Schreiner og Svein Sjøbergs undersøkelser, hvor man f.eks. i dagens skole synes å mangle et slags humanitært rekrutteringsspråk for å si til unge jenter at f.eks. av hensyn til klimatrusselen og deg selv, din familie og mulige barn er det ikke så dumt at du har kunnskap som gjør at vi der det er mulig, kan finne teknologiløsninger med hensyn til klima. Det er ikke så dumt at vi klarer å bygge tunneler som ikke raser i hodet på folk, det er ikke så dumt at vi klarer å lage hus som står. Denne humane beskrivelsen av såkalte harde eller tunge fag vil være helt nødvendig for å lage en rekruttering.

Da avslutter vi med anekdotisk informasjon. Rektor Lillian Bye på Sosialskolen i Trondheim så på meg og sa: Du, Odd Einar, skal bli lektor. Og jeg stilte da det allmenndannende spørsmål: Hvorfor? Damen gav meg et såpass kontant og direkte svar at det var det jeg ble.

Dette var et innlegg for å innføre human argumentasjon, agitasjon, i skolen, slik at jenter med begavelse i realfag faktisk også får lyst til å forfølge dette videre. Norge trenger det, og vi vil ha godt av å få det.

Venstre stemmer med stor glede for dette forslaget.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [14:09:15]: Eg vel å tolke representanten Dørum i beste mening, at han ikkje meiner at vi i dag har ein inhuman rekrutteringspraksis i den norske skulen til realfag, men at vi ytterlegare kan styrkje og nyansere den humane rekrutteringspraksisen vi har.

Realfag kjem til å spele ei enormt stor rolle i det norske samfunnet og internasjonalt i tiåra framover, og vi har store behov når det gjeld rekruttering innanfor realfag.

Lat meg gi to litt ulike grunngevingar for det. For det første: Mange av dei største utfordringane vi står overfor i verda i åra framover, vil berre verte løyste dersom vi har tilstrekkeleg kompetanse basert på realfag. Klimautfordringa er den mest openberre. Her står vi overfor ei utfordring der vi skal stimulere til eit gigantisk teknologisk sprang i Noreg, i andre delar av den vestlege verda og i den tredje verda – ei av dei største utfordringane i vårt århundre. Men òg andre ting: Utfordringar knytte til å skaffe nok vatn og god tilførsel av vatn over heile verda krev faktisk betydeleg realfagleg kompetanse.

Så har vi ei utfordring for oss i Noreg, for vi veit éin ting heilt sikkert: I Noreg kjem vi til å leve av kunnskapen i hendene våre og i hovuda våre i åra framover. Det kjem til å vere grunnlaget for vår velferd. Vi kjem ikkje til å kunne konkurrere med andre land på billig arbeidskraft. Vi må konkurrere på kompetanse, og ein betydeleg del av kompetansen vil vere realfagleg. Sjølv sagt vil vi òg ha andre store kompetansebehov. Dette er grunnlaget.

Det betyr at vi treng ei systematisk satsing frå grunnskulenivå, der vi må ha enda større interesse for og kanskje òg ein betre praktisk pedagogikk knytt til realfaga. Så har vi vidaregåande nivå, der vi må få fleire til å velje realfag og fordjupe seg i det. Sjølv om vi har sett visse framskritt der, har vi store behov for å få fleire søkjarar inn mot høgare utdanning når det gjeld realfag. Og vi har sjølv sagt ei stor rekrutteringsutfordring når det gjeld lærarar. Det er mange med høg kompetanse i vidaregåande, ein god del i ungdomsskulen, men *for* mange på barnetrinnet i dag har ikkje vidare kompetanse i realfag utover lærarutdanninga. Og det er ei stor utfordring.

Så vil eg kommentere det konkrete forslaget om etablering av teknologigymnas.

Eit meir spesialisert tilbod innanfor vidaregåande opplæring kan vere eit godt bidrag til å heve kvaliteten på den realfaglege undervisninga og fange opp og stimulere den interessa mange har for realfag. Lagt opp riktig kan det òg vere ein måte å differensiere tilbodet på, slik at både gutar og jenter kjenner at verdiane og interessene deira blir fanga opp. Slik vil det vere mogleg for begge kjønn å få realisert ei framtid med kompetanse i realfaga. For å få til dette er det viktig at skular og kommunar nyttar seg av det handlingsrommet som ligg i Kunnskapslyftet.

Gjennom å utnytte noverande høgare utdanningsinstitusjonar og næringsliv innanfor teknologiske yrke kan òg utstyrssituasjonen langt på veg avhjelpast. Det vil vere eit godt pedagogisk tiltak.

Det vert peikt på behovet for at departementet skal gi forskrifter om eit spesialisert vidaregåande tilbod innanfor realfag og teknologi som inneber både fleire timar,

fleire og/eller andre fag og ei anna organisering av undervisninga enn det som følgjer av ei ordinær vidaregåande utdanning. Eg meiner at det ikkje er behov for endringar i forskriftene.

Etablering av teknologigymnas som eit spesialisert vidaregåande tilbod innanfor realfag kan i dag skje innanfor dei noverande rammene og i samarbeid med lokalt næringsliv og teknologimiljø ved høgare utdanningsinstitusjonar. Det er fleire vidaregåande skular som har utnytta tilboda på ein kreativ og positiv måte ved bl.a. å tilby god opplæring i realfag.

Tiltak som dette bør gjennomførast innanfor dagens rammer. Deretter bør ein på sikt føreta ei evaluering av erfaringane for å avdekkje korleis desse ordningane fungerer, og om det er behov for fleire tillempingar. Skulen og fylkeskommunen må saman vurdere kva dei kan gjere innanfor dagens struktur i vidaregåande opplæring til beste for elevane som ønskjer å lære meir realfag.

Som forslagsstillarane peikar på, har Sotra vidaregåande skule oppretta eit tilbod innanfor dagens rammer som er etterspurt. Elevane på teknologilinja ved Sotra vidaregåande skule har ein eigen mentor frå næringslivet og har jamleg praksis ute i bedrift. Det er òg mogleg for elevane å starte med fag på høgskule og universitet, og skulen kan trekkje vekslar på fagkunnskap frå høgare utdanning. I Kongsberg er det sett i gang planlegging og utgreiing av eit miljø- og teknologitilbod i vidaregåande opplæring i Buskerud. Det er ein føresetnad at tilbodet vert lagt til Kongsberg, i første omgang for å verte knytt til det teknologimiljøet som allereie finst, og at tilbodet så vert knytt til næringslivet. Andre tilbod har òg vorte nemnde her.

Dagens rammer gir svært stor handlefridom for å ta tak i den veldig viktige utfordringa vi har med å styrkje realfagskompetansen i åra framover.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åse M. Schmidt (FrP) [14:14:28]: Vi ser jo at den økte forskningen på realfag kanskje slår negativt ut for andre områder, for det viser seg at det blir en slags pen-deleffekt for de samme gruppene elever når det gjelder språkutdanning.

Da er mitt spørsmål: Hvordan vil statsråden klare å opprettholde satsingen på realfag uten at realfag blir taperen i forhold til f.eks. språkfag?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [14:15:02]: Det er eit godt og viktig spørsmål. Sett frå norsk næringslivs perspektiv og med omsyn til korleis vi kan bidra til å løyse store globale utfordringar, er både realfag og betydeleg språkkompetanse viktig, t.d. er den betydelege fleirspråklegheita i Noreg ein stor styrke.

Særleg på vidaregåande har vi sett ein veldig negativ tendens når det gjeld søking til språkfaga. Som representanten sikkert er kjend med, har vi gjennomført eit tiltak straks – nemleg å slå saman programområda for språk og samfunnsfag. Vi vil òg i språkmeldinga som vil verte lagd fram for Stortinget no i vår, gå gjennom ytterlegare mog-

lege tiltak på det området. Vi er nøydde til å jobbe vidare for at vi skal klare å trekkje fleire både mot realfag og mot språk, slik at vi legg grunnlaget for fleire innanfor høgare utdanning og for framtidig rekruttering av lærarar – og kompetanse i skulen – på begge felt.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [14:16:11]: I løpet av debatten har det framkommet mye god argumentasjon fra regjeringspartiens representanter som egentlig burde legges til rette for å støtte forslaget fra Høyre og de andre opposisjonspartiene. Som sagt er dette ett av flere forslag og et forsøk på å tenke kreativt for å øke rekrutteringen til realfag og samtidig sikre at kvaliteten på realfaglig utdanning styrkes. Blant annet er det viktig innenfor de feltene jeg nevnte i mitt innlegg, men også i forhold til lærerkompetansen – for dem som skal bli lærere i framtida.

Når det gjelder spesialiserte tilbud innenfor idrett, er det noe vi har lang tradisjon for, og som oppmuntres i Norge. Samtidig oppmuntrer man også de som f.eks. har satt i gang forsker- og teknologilinjer. Sotra vidaregåande er ett eksempel, TAF ved Levanger vidaregåande er et annet.

Mitt spørsmål er da: Hvorfor kan man ikke oppmuntre på samme måte til å opprette teknologigymnas som rene, spesialiserte løp? Grunnen til at man trenger den oppmuntringen, er at det koster ekstra penger som staten må bidra med. Det er ekstra timer, ekstra utstyr – det er altså litt mer enn bare å være kreativ i fylkeskommunen som kreves for å opprette disse tilbudene.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [14:17:22]: I denne debatten har det frå opposisjonen for det første kome fram mange veldig gode argument for den særlege satsinga som Regjeringa no gjennomfører, og som det er brei oppslutning om, og for det andre mange gode eksempel på kvifor ein innan dei eksisterande rammene nettopp kan gjennomføre dei intensjonane som representanten Eriksen Søreide har med sitt forslag.

Av spørsmålet skjønner eg no at djupast sett kokar det ned til meir pengar. Fylkeskommunane har ansvaret for tilbodet innanfor vidaregåande opplæring, og dei har betydeleg handlingsrom, òg økonomisk, til å leggje inn ekstra midlar. Sjølv sagt vil vi òg i alle framtidige budsjett vurdere om det skal vere særlege tilbod og om ein skal bruke økonomiske ressursar på dei. Men handlingsrommet finst, den store nasjonale satsinga på realfag finst, og det er rom, òg økonomisk, for fylkeskommunane til å bruke pengar på dette.

Odd Einar Dørum (V) [14:18:34]: Gang på gang er vi nå vitne til en ganske interessant folkeopplysningsøvelse. I skolesak etter skolesak har vi følgende observasjon: Regjeringspartiene er litt forsiktige og litt «laid back», statsråden er heftig og nesten begeistret. Sett fra representanten Dørum og Venstres side, synes vi dette er spennende. Det nærmer seg nesten et gjennombrudd i den forstand at vi ligger så nær hverandre i retorikk at man gjerne kan si: Tenke det, ville det – men gjøre det? Ikke helt.

Nå skal ikke jeg gjenta spørsmål som er reist av andre.

Jeg skal faktisk ta opp det som vi må ha for å få til en god, offentlig fellesskole – nemlig gode nok lærere. Er nå statsråden på sporet av at vi faktisk kan få den systematiske, kompetansegivende videreutdanningen som gjør at vi beholder de realfagslærerne som er i ferd med å gå ut av skolen, men som fortsatt har glød og begeistring, og som sikkert vil bli der hvis de får et håndslag? Er Regjeringen nå beredt til å gjøre det, slik at vi i senere runder faktisk kan få gjennombrudd for en slik måte å tenke på? Dette er helt avgjørende for å få til den gode realfagssatsingen som vi er enige om.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [14:19:40]: Debattane i dag har vist at dei forslaga som opposisjonen tenkjer på og synest er kreative, dei vert gjennomførte av Regjeringa. Det var tilfellet i førre debatt, der ein ønskte ei kartlegging: Eit tilsyn er alt varsla på det feltet og vil verte lagt fram. Slik er det her òg. Representanten Dørum viste i sitt innlegg nettopp til eit godt eksempel – som det vart vist til frå talarstolen – at ein gjennomfører det som det her i dag vert bedt om. Representanten Dørum sa sjølv at nettopp det skjer. Rommet finst, dette vert gjennomført innanfor dagens rammer.

Eg synest debatten på ein god måte oppsummerer det, eg synest det er mange gode intensjonar. Alle frå regjeringspartia som har teke ordet, og eg sjølv, understrekar nettopp at vi har utgangspunktet i dag. Då treng vi både at fylkeskommunen brukar handlingsrommet og ei rekkje andre tiltak, t.d. auka kompetanse hos lærarane i realfag framover.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [14:20:51]: De regionale vitensentrene er sentrale i forhold til å vekke interesse for real- og teknologifag. Vi mener disse sentrene kan spille en viktig rolle i samspillet mellom grunnskole, videregående skole, høyskole og ikke minst som et bindeledd mot næringslivet.

I forbindelse med budsjettbehandlingen trakk en enstemmig KUF-komite fram Science Center Østfold som nå søker status som regionalt vitensenter. Spørsmålet er om statsråden ser viktigheten av at det utvikles flere regionale vitensentra enn de sju vi allerede har. Vil statsråden i så fall bidra til at det tilføres friske midler, slik at godkjenning av nye regionale vitensentra ikke går ut over rammene til de øvrige? Realfagssatsing koster faktisk penger.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [14:21:31]: Eg vil nytte sjansen til å skryte av dei regionale vitensentra. Eg meiner dei gjer ein viktig jobb, har mange gode tilbod og spelar ei rolle i realfagssatsinga.

Eg veit at det finst søknader med ønske om å utvikle fleire, og eg er kjend med situasjonen i Østfold. Vi vil sjølv sagt ta stilling til dette. Eg kan ikkje varsle noko nytt her, men eg er svært positiv til regionale vitensentra og vil òg vurdere behovet for fleire framover.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 2050)

Sak nr. 6

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag frå stortingsrepresentantane Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse M. Schmidt om å gjere skriftleg undervisning og eksamen i sidemål valfrie (Innst. S. nr. 119 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:29 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker etter innlegg fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Første taler er Bjørg Tørresdal, på vegne av sakens ordfører, som er Dagrun Eriksen.

Bjørg Tørresdal (KrF) [14:23:22]: I denne saken har komiteen delt seg i et flertall bestående av regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre, og et mindretall bestående av Fremskrittspartiet og Høyre. Flertallet går inn for å vedlegge forslaget protokollen.

Den obligatoriske sidemålsundervisningen har lange tradisjoner i norsk skole. Sidemålsundervisningen er en viktig del av skolens formidling av den nasjonale kulturarven, og kjennskap til og bruk av begge skriftformene er en berikelse for vårt norske språk. Kristelig Folkeparti mener sidemålet har en naturlig plass både i grunnskolen og i videregående skole. Endringer i lovverket som fører til at sidemålsundervisningen i skolen blir valgfri, vil innebære en betydelig endring av norsk språkpolitikk.

Vi trenger mekanismer for å verne om minoritetsinteresser – dette gjelder ikke minst på områder som har med språklig og kulturelt mangfold å gjøre. Språk og språkutvikling gjelder alle deler av samfunnslivet. Det handler om demokrati og bevissthet om språkets verdi for kultur og identitet. I en tid da nynorsk står under press, bør en ikke åpne for det som i realiteten er en liberalisering av norsk språkpolitikk. Jeg mener politikerne må tørre å styre for at vi fremdeles skal ha et språklig mangfold i Norge.

I dag er det slik at for en rekke stillinger kreves det at en skal kunne mestre begge målformer, bl.a. innenfor skoleverket og i kommunene og statsadministrasjonen. I forslaget vises det til Norsk språkråd som i en høringsuttalelse påpekte følgende:

«Statsinstitusjonane har vanskeleg for å etterleva mållova, og mange av dei grunnjev dette med at nynorskkompetansen hjå dei tilsette er for dårleg.»

Vi mener i den sammenheng at det er behov for å se nærmere på om sidemålsopplæringen, og da spesielt nynorsk, bør styrkes. Språkløven slår fast at bokmål og nynorsk er likeverdige språkformer og skal være sidestilte skriftspråk i alle offentlige organ. Formelt sett er nynorsk

og bokmål likestilte språkformer, men reelt sett har nynorsk vanskeligere kår. Kristelig Folkeparti mener derfor at det offentlige har et særskilt ansvar for å legge til rette for at nynorsk kan utvikle seg på en god måte.

Jeg vil til slutt be statsråden spesielt merke seg flertallsmerknadene i innstillingen, der flertallet ber Regjeringen sørge for at de språkpolitiske målsettingene om sidestilling av de to målformene våre blir ivaretatt i utdanningssystemet, og jeg ber ham om å bekrefte at dette vil bli fulgt opp.

Med dette vil jeg fremme flertallets forslag i innstillingen.

Presidenten: Representanten Bjørg Tørresdal har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Torfinn Opheim (A) [14:26:24]: I 2003 ble det fremmet forslag fra Fremskrittspartiet som er identisk med det forslaget vi har til behandling i dag. Så her er det nytenking – eller: Her er det fremskritt. Slik sett holder vi i hevd en tradisjon – en diskusjon om et fag som har lang tradisjon. Det vil forundre meg mye om ikke også argumentasjonen i dag blir ganske lik den argumentasjonen som ble ført for ca. fem år siden. Jeg har ikke tenkt å bryte noen tradisjon i dag. Jeg vil føre fram mange av de samme argumentene som våre representanter førte i den forrige debatten, og vil dermed ikke støtte forslaget – nettopp for å føre tradisjonen med sidemålspolitikken videre.

Det står klart i saksframlegget at bakgrunnen for forslaget er at resultatene i sidemål, og da spesielt nynorsk, blir hevdet å være for dårlige. Sidemålsundervisningen blir opplevd som unyttig, og dessuten er de to skriftspråkene så like, blir det sagt. Hvis det ligger implisitt i forslaget at sidemål på en eller annen måte går ut over opplæringen i hovedmålet, stiller jeg spørsmål ved det, ganske enkelt fordi jeg ikke har sett noe som kan underbygge dette.

Vårt utgangspunkt er ganske enkelt. Vi ønsker å ta disse utfordringene når det gjelder resultater som er for dårlige og opplevelsen av faget som unyttig, på alvor. Vi tar med oss argumentene. Vi er altså uenig i at løsningen er å gjøre undervisningen og eksamen i sidemål valgfri.

Vi ønsker at elevene skal lære mest mulig i skolen. Selvsagt ønsker vi at resultatene i basisfagene må bli bedre. Derfor har vi hatt som mål å utvide timetallet i skolen – for å bli nettopp bedre. Vi har for inneværende år vedtatt flere timer, og vi er der vi skal være ifølge målsettingene i Soria Moria-erklæringen.

Og når det gjelder erklæringer, stod det i Sem-erklæringen:

«Samarbeidsregjeringen vil verne og holde i hevd våre to norske skriftspråk, og beholde norsk skriftkultur som en bærebjelke i vårt kulturliv.»

Språkrådet, som også forslagsstillerne siterer, har sagt at de ønsker å styrke opplæringen i denne delen av norskfaget – altså sidemålsopplæringen – for å bedre skriveferdighetene og bedre holdningene til faget. I tilknytning til dette blir det bl.a. foreslått å starte forsøk med systematisk motivasjonsarbeid og alternative undervisningsformer knyttet til det skriftlige sidemålet.

Vi trenger flere forslag som dette for å bedre holdningene til nynorsk. Vi trenger eksempler på faglig, solid undervisningspraksis som engasjerer elevene, fordi det er stort behov for nytenkning når det gjelder undervisningen i nynorsk som sidemål. Jeg tror det er mulig å gjøre nynorskundervisningen spennende, variert og lærerik for elevene. Nå kommer det slike prosjekt, som bl.a. skal inspirere norsklærerne til å gi elevene bedre sidemålsundervisning.

Målet vårt er kanskje svært ambisiøst, men like fullt alvorlig, når vi ønsker at elevene skal mestre bokmål og nynorsk like godt til eksamen. Når elevene har et slikt utgangspunkt, har de et reelt valg når det gjelder skriftspråk.

Det er særdeles viktig at undervisningsmateriellet i nynorsk, som f.eks. bøker, blir tilgjengelig samtidig som de andre bøkene. Vi har altfor lang og dårlig erfaring med at nynorskbøker kommer altfor sent ut til elevene. Her har tålmodigheten til elevene holdt lenge nok.

Åse M. Schmidt (FrP) [14:30:33]: Først en liten visitt til representanten Opheim, som påpekte at tilsvarende forslag ble fremmet for noen år siden, og lurte på om det var fremskritt. Da vil jeg kanskje svare representanten at jeg hadde håpet at Arbeiderpartiet hadde fått den tiden de trengte for å kunne endre standpunkt. Jeg registrerer at så ikke er tilfellet, så da får vi gi dem enda litt mer tid.

Bortimot 20 pst. av norske ungdommer går ut av grunnopplæringen som funksjonelle analfabeter. Det betyr at de leser så dårlig at de har vanskelig for å fungere i samfunnet. Flere nasjonale og internasjonale undersøkelser viser at norske elevers lese- og skriveferdigheter er langt dårligere enn i sammenlignbare land. Dette er alvorlig!

Fremskrittspartiet mener at det er viktig å fokusere på hvordan en kan løse disse utfordringene. De kan ikke løses ved ett enkelt grep alene, men sannsynligvis gjennom flere tiltak. Én premiss for å løse disse utfordringene er imidlertid at en kan enes om målsettingen. Målet må være at alle som går ut av grunnopplæringen, skal kunne lese og skrive. Det målet må ikke forkuldres av en rekke andre mål, som på ulikt vis preger undervisningen i skolen. Derfor er det egnet til bekymring at komiteflertallet, alle unntatt Fremskrittspartiet og Høyre, mener norsk språkpolitikk og språkpolitiske målsettinger skal gå foran målet om at alle elever skal kunne lese og skrive! Ikke bare vil de at det skal gå foran, men de ber Regjeringen sørge for å skjerpe de språkpolitiske kravene og styrke fokuset på sidemålsundervisningen i skolen.

Det er utfordrende når politikere fra alle politiske partier sier de er villige til å strekke seg langt for å sikre at elevene oppnår grunnleggende ferdigheter. Men når det kommer til gjennomføring av tiltak, svinner interessen og erstattes av et ønske om å prioritere sidemål foran lese- og skriveopplæringen i hovedmålet. Det er meningsløst og bidrar til å forsterke problemene i den norske skolen.

Det er klart at elevenes ferdigheter i lesing og skriving svekkes på grunn av kravet om sidemålsopplæring. Det er like klart at særlig nynorsk som språk svekkes fordi elevenes holdning til nynorsk i de områdene der bokmål er hovedmålet, blir preget av tvang og frustrasjon. Fremskrittspartiet mener at en heller bør fokusere på de fan-

tastiske sidene ved nynorsk litteratur og diktning gjennom positive virkemidler, ikke tvang, som alle, unntatt Fremskrittspartiet og Høyre, tar til orde for.

Jeg synes det er sterkt relevant å ta fram sitatet fra språkprofessor Finn-Erik Vinje også i denne debatten, selv om det står i forslaget. Han sier om sidemålstvungen:

«Den har snart eksistert i 100 år og har utspilt sin rolle. Det ligger noe nesten naturstridig i at man skal uttrykke sine tanker, stemninger og meninger på to varianter av norsk skriftspråk, som i tillegg er til forveksling like.»

Det er altså denne naturstridigheten Fremskrittspartiet vil til livs med dette forslaget. Vi vil styrke opplæringen i lesing og skriving av hovedmålet, fokusere på norskspråklig kulturarv på annen måte enn ved å tvinge den ned over hodene på elever som fra før av kanskje sliter med å tilegne seg kunnskap i grunnleggende ferdigheter. Demotivasjon må erstattes med motivasjon, og det er svært bekymringsfullt at alle, unntatt Fremskrittspartiet og Høyre, sitter fast i forhistorisk språkkrig og nekter å lytte, lære og fokusere på mål.

De som frykter at nynorsken vil avgå ved en hurtig død dersom elevene i skolen skal få fokusere på ett av to skriftspråk, tar nok grundig feil. Nynorsken har satt uutslettelig preg på dette landet – på godt og vondt – og dens spor vil aldri forsvinne. Jeg frykter imidlertid at nynorskens rykte kan være taperen gjennom et politisk urealistisk krav om at alle elever skal elske det og ære det. Slikt blir det bråk av, ikke læring.

Jeg tar med dette opp forslaget i innstillingen på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre.

Presidenten: Representanten Åse M. Schmidt har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [14:34:53]: Språkspørsmål vekker følelser – av og til sterke følelser. Det er identitet knyttet til målform. Språk dreier seg om kultur, kulturelt mangfold og respekt for hverandres språkidentitet. Begge våre offisielle språk har sterke særpreg og er bærere av rike kulturtradisjoner. Begge språk er godt representert i vår litteratur. Det er av stor betydning at alle innbyggere i Norge har muligheten til å ta del i de opplevelser vår omfattende nasjonale litteraturarv byr på. Derfor er det viktig at elever over hele landet får god kjennskap til begge målformer.

I en stadig mer globalisert virkelighet er det viktig at vi hele tiden er oss bevisst det norske språkets historie og egenart. En innføring av valgfri skriftlig sidemålsopplæring er sjølsagt ikke synonymt med fritak fra opplæring i sidemålet. For Høyre er det viktig å si at sidemålet i denne sammenheng er forstått som både bokmål og nynorsk. En slik valgfrihet må, etter Høyres mening, kombineres med en styrket opplæring i norsk språkhistorie og litteratur i det som er elevens sidemål, samtidig som det skal frigjøre bedre tid til opplæring i hovedmålet.

Gode språklige ferdigheter er helt avgjørende for å kunne ta aktivt del i samfunnslivet. Høyre har lenge arbeidet for å styrke basisfagene i hele grunnopplæringen. Det

er ikke bra for vår felles kulturarv at omtrent 20 pst. av elevene forlater grunnskolen uten grunnleggende lese- og skriveferdigheter. Språkprofessor Finn-Erik Vinje har bedt oss tenke nytt om sidemålsfaget. Han mener det er noe grunnleggende galt med den skriftlige dobbeltopplæringen vi har i dag, og sier:

«Dersom språkerferdighetene i norsk skriftlig må styrkes – og det må de – er det en betingelse at elevenes hovedmål tillegges større vekt.»

I 1986 sammenfattet daværende undervisningsminister fra Arbeiderpartiet, Kirsti Kolle Grøndahl, sine erfaringer slik:

«Selv er jeg kommet til at dersom ikke metodikk, fagmål og motivasjon for sidemål blir svært forandret, bør man vurdere å sløyfe krav om skriftlig sidemål i grunnskolen.»

Hva har skjedd siden da? – Ingenting annet enn spredte forsøksordninger, som har gitt noen gode resultater. I Oslo har man nylig gjennomført et treårig prosjekt, hvor den skriftlige sidemålsundervisningen ble gjort valgfri for en gruppe elever. NIFU STEP har evaluert forsøket, og de konkluderer med at elevene som har deltatt i forsøket, har fått bedre skriftlige ferdigheter i hovedmålet. Forsøket viser også at forsøkelevne har fått en mer positiv holdning til nynorsk, som er sidemålet i dette tilfellet. Men som rapporten understreker, vil det å skape varige holdningsendringer ta tid.

For å styrke de skriftlige ferdighetene i norskfaget mener Høyre at elevene må få mer tid til å arbeide med hovedmålet. Det er blitt sagt at man ikke blir bedre i matte av å kutte ut fransk, men man blir helt sikkert bedre i fransk av å skrive mer fransk. Forsøket fra Oslo viser at slik kan det være med den målformen man bruker også.

Jeg er overbevist om at skriftlig sidemål er en del av årsaken til den betydelige motviljen mot nynorsk, som igjen fører til en språklig arroganse som gjør at elever i deler av landet vil ha nynorsken bort. Jeg tror at man med en slik praksis oppnår akkurat det motsatte av hva man egentlig tror man oppnår.

Svært mange elever har fritak fra opplæring i sidemål. I grunnopplæringen i Oslo er det eksempelvis 37 pst. minoritetsspråklige elever, altså mer enn hver tredje elev som blir fritatt fra undervisningen. Nynorskens framtid avhenger av at det er et levedyktig hovedmål, ikke at det er et sidemål for alle.

Høyre ser det ikke som noe problem at man mottar et brev skrevet på bokmål på et offentlig kontor, og at man så får svar på nynorsk – eller omvendt. Trolig er det like mye reglene for språkbruk i offentlig forvaltning som kan være en trussel mot nynorsk, og som gjør at mange bytter til bokmål.

Høyre vil avslutningsvis understreke at det språkpoltiske slaget i framtida uansett ikke vil stå mellom bokmål og nynorsk, men mellom norsk og en relativt massiv engelskspråklig påvirkning. Det er denne utfordringen vi bør ha hovedfokus på. Når vi vet at hver fjerde 7. klassing i Norge leser så dårlig at de ligger under OECDs bekymringsgrense, og at over 20 pst. av elevene forlater den obligatoriske tiårige grunnskolen uten grunnleggende lese- og

skriveferdigheter, da er tiden overmoden for å konsentrere tid og krefter på at alle skal bli bedre i hovedmålet. Derfor ønsker vi at den skriftlige delen av sidemålet og eksamen skal gjøres valgfrie.

Johanne Skjølberg (SV) [14:39:42]: Å skaffe seg kunnskap om våre to sidestilte norske språk, nynorsk og bokmål, er allmenndannelse. Språket er en del av vår kulturarv. Språket er røtter, og det er viktig for vår identitet. Å gjøre skriftlig sidemål valgfritt kan nok for noen virke som en harmløs idé, men det vil på sikt gjøre oss fattigere på kunnskap og når det gjelder forståelsen av det norske språk som helhet.

I innstillingen viser forslagsstillerne til et forsøk med valgfritt skriftlig sidemål som ble gjennomført i ni videregående skoler i Oslo i 2004. De bygger faktisk en stor del av sin argumentasjon for hvorfor de ønsker valgfritt skriftlig sidemål rundt dette forsøket.

Evalueringsrapporten fra NIFU STEP er interessant lesing. Den slår fast at initiativet til forsøket ikke kom fra skolene eller utdanningsmyndighetene, men var et resultat av en langvarig politisk prosess. Det må også understrekes at forskningsmiljøene innenfor norskfaget ved universiteter og høyskoler oppfatter forsøket som politisk begrunnet, og ikke tilstrekkelig faglig eller pedagogisk begrunnet. Miljøene vil derfor ikke involveres i dette forsøket. Rapporten ligger for øvrig lett tilgjengelig på nettet, og den konkluderer med følgende:

- «Forsøket hadde ingen effekt på elevenes leseferdigheter.»
- «Forsøket hadde ingen effekt på elevenes muntlige framstillingsevne.»
- «Forsøket hadde lite å si for elevenes holdning til norskfaget.»
- «Forsøket hadde en svak positiv effekt på elevenes holdning til nynorsk.»

Her må det bemerkes at NIFU STEP mener det er grunn til å peke på virkemidlene i forsøket, ikke bare på fritaket for skriftlig opplæring i sidemålet. Virkemidlene har bl.a. bestått i forfatterbesøk og lesing av spesielt utvalgt litteratur, noe som uten tvil har gjort undervisningen mer interessant for elevene. Det er positivt. Det har også bidratt til at elevene har fått en større kulturell forståelse for nynorsk, og det er også positivt.

Men mitt spørsmål er: Kunne man oppnådd denne effekten også uten å frita elevene for den skriftlige delen av sidemålet? Jeg mener ja. Måten elevene motiveres på, og måten undervisningen tilrettelegges på, er alfa og omega for hvordan elevene skal oppfatte faget.

Videre viste forsøket en svak bedring i elevenes skriftlige ferdigheter i hovedmålet, men igjen må man ta det forbehold at virkemidlene i forsøket, og da særlig den prosessorienterte skriveopplæringen, med en mappe som vurderingsform, kan gi en egen positiv effekt på karakteren i skriftlig hovedmål – uansett.

Etter å ha lest evalueringsrapporten fra NIFU STEP kan jeg ikke se at rapporten gir de svar som høyresiden ønsker med hensyn til å gjøre skriftlig sidemål valgfritt. Deres argumentasjon om at elevens prestasjoner i hoved-

målet vil bli bedre, har liten rot i fakta. Det er derimot forunderlig, og ikke så rent lite opprørende, å se hvordan høyresiden – som liker å framstille seg selv som talspersoner for kunnskap i skolen – ikke bare bidrar, men tar initiativ til et forslag som i realiteten går ut på å svekke kunnskapsnivået i den norske skolen.

Fremskrittspartiets representanter argumenterer i sine merknader med følgende:

«Desse medlemene viser til at norske elever har låg fagleg kompetanse i lesing og meiner det kan vere ein samanheng mellom kravet til undervisning og eksamen i to nesten like skriftspråk som er ein del av årsaka.»

Fremskrittspartiets svar på kunnskapsmangel er altså å senke kunnskapskravene, i stedet for å jobbe for at alle skal lære mer. De får dessverre Høyre med på lasset. Riktignok kommer argumentene i en litt annen innpakning, men det endrer ikke på det urovekkende faktum at høyresidens svar på dårlige resultater er å senke målsettingen.

Jeg må få si at det eneste eksemplet jeg kjenner til der man kommer nærmere målet ved å senke listen, er når man danser limbo. Jeg hadde håpet at Høyre holdt seg for god til å kaste skolen ut i en limbodans.

Det er ikke ved å gjøre skriftlig sidemål valgfritt vi får økt våre elevers lese- og skrivekompetanse, det er gjennom tidlig innsats. Jeg er svært glad for at kunnskapsministeren har varslet en intensivering, en satsing på systematisk lese- og skriveopplæring i de fire første skoleår samt en satsing på språkstimulering i barnehagen. Det er det som vil gi resultater, og det er medisin for å bedre norskkunnskaper i skolen.

La oss gå ut av sidesporet og slå fast at undervisning i sidemål er en viktig del av skolens formidling av den norske kulturarven. Kjennskap til, samt bruk av, begge skriftformene er en vinning for det norske språket. Hvis jeg skal tillate meg å si det, tilfører det elevene kunnskap, og kunnskap er det enkleste å bære videre i livet.

Odd Einar Dørum (V) [14:45:23]: Akkurat som forrige taler var inne på, har vi i Venstre hatt kollokviegruppe om hele rapporten fra NIFU STEP og ikke bare deler av den. På et møte som jeg var på sammen med Oslo Venstre, var vår konklusjon at vi ikke synes rapporten gav noe som helst overbevisende argumentasjon for å gå videre med det som er kalt for et forsøk. Som en saksopplysning fra Stortingets talerstol vil jeg gjøre oppmerksom på at Venstre i Oslo bystyre vil stemme imot at dette forsøket blir videreført.

Så til selve saken her i dag. Jeg skal ikke kaste meg tilbake til sprengingen av regjeringen Wollert Kohnow og Bratlies tilgang som statsminister i Norge før Gunnar Knudsen tok over, jeg skal holde meg der vi er nå. Mitt, og Venstres, resonnement er følgende: Min allmennkunnskap er at et språklig mangfold som er godt, både skriftlig og muntlig, i seg selv er en styrke for å sikre et alminnelig språks overlevelsessevne. Det er nemlig slik i denne verden at det forsvinner språk rundt oss i et forferdelig tempo, og alle språk er under press. Språk som har en bredere base i form av dialekter, men også skriftlig, vil stå seg dersom dette er en er-

kjent fordel, og dersom dette er noe som man vil ta vare på.

Som det framgår av min måte å uttrykke meg på, er jeg bokmålsbruker, men jeg er gjennom mitt bokmålsnivå tillært det verdifulle ved den norske språkkampen. Jeg er veldig klar over at det i sin tid stod en strid mellom Ivar Aasen og Knud Knudsen – Knud Knudsen er jo kalt for «bokmålets far». Den ene mente at man skulle lage et skriftspråk etter de normaler som senere er moderert og utviklet. Den andre mente at man skulle lage et skriftspråk av den talte dagligtale for å komme unna det hele. Det var en stor glede sist høst å kunne, sammen med Oslo katedralskole og daværende ordfører Svenn Kristiansen, hedre Knud Knudsens minneste på Vår Frelsers gravlund. Jeg sier det på den måten fordi det er ulike linjer i den norske språkstriden. Jeg tror linjene kan virke berikende hvis de brukes på denne måten. Derfor er jeg enig med de tidligere talerne som har sagt at det er en saklig utfordring at både pedagogikk og arbeidsformer i tilknytning til de språkformene vi har, kan utvikles.

I Oslo hadde man i sin tid en variant, før vi var i nærheten av dette forsøket, som het Fagerborg-modellen. Da tok man altså den ene skriftlige eksamenen før den andre, slik at man kunne konsentrere seg om og fordype seg i den skriftlige delen. Det finnes forskjellige varianter av det. De variantene har ikke som formål å fjerne den skriftlige delen, men å sørge for at den inngår, gjerne på en annen måte, i en helhet.

Med de skillelinjene og den språkløvgivningen vi har nasjonalt, er det helt logisk og naturlig for Venstre å stå sammen med flertallet i denne saken. Jeg skal ikke gjøre det til polemikk mot noen, fordi jeg synes det er en viss saklig forskjell, i hvert fall en stilforskjell, mellom Høyres og Fremskrittspartiets argumentasjon i saken. Jeg tror heller ikke at denne debatten nødvendigvis blir bedre av å spisse den til for spissingens egen skyld, selv om jeg av og til er stridsglad og polemisk av meg. Men i denne saken skal jeg ta det litt roligere, og si at det flertallet gir uttrykk for, som er anført i komiteinnstillingen, står Venstre bak. Vi vil stemme for flertallsinnstillingen.

Jeg vil fra denne talerstolen slutte meg til det tidligere talere har sagt om at statsråden bør se på de pedagogiske utfordringene han har, for vi vil aldri kunne vinne noen hvis vi ikke klarer å utvikle det pedagogiske bedre, det er helt åpenbart. Det er også slik at kvalitet på dette området er noe vi trenger. Denne taleren ser ikke noe motstrid mellom at jeg på vegne av Venstre er for to obligatoriske fremmedspråk i ungdomsskolen, og det at jeg er for å dra fullt ut nytte av den språklige basen vi har. Således er Venstre i en tofrontsstrid: Vi er mot regjeringspartiene når det gjelder synet på å ha to obligatoriske fremmedspråk i ungdomsskolen, og så er vi uenig med Høyre og Fremskrittspartiet når det gjelder synet på nynorskens plass i den norske alminnelige skolen. Men det er jo en sentrumsposisjon, så det passer oss i grunnen godt.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [14:49:59]: Utfordringene når det gjeld lesing, er store, og dei er etter kvart

kjende. Vi er difor nøyde til å ta alvorleg både dei resultatene vi har fått no, og opplæringa i lesing og skriving i åra framover. Vi aukar timetalet i norsk, vi gjer eit betydeleg kompetanselyft, og fleire tiltak vil kome. Dette vil verte omtala i ei språkmelding og i fleire stortingsmeldingar som kjem.

Så til representantforslaget om sidemål. I Soria Moria-erklæringa står det:

«Skriftkulturen er bærebjelken i norsk samfunns- og kulturliv. Regjeringen vil peke på det verdifulle mangfoldet som ligger i det å ha to norske skriftkulturer. Nynorsk og bokmål er formelt likestilt, men reelt har nynorsk likevel vanskeligere vilkår. Det er derfor særlig viktig å sikre nynorsken gode utviklingsmuligheter.»

Den noverande regjeringa byggjer sin politikk på prinsipp som det har vore brei politisk einigheit om. Eg oppfattar forslaget slik at det både omfattar grunnskulen og den vidaregåande opplæringa. I samband med Kunnskapslyftet vart det gjort endringar i eksamensordningane, som vi vil kome tilbake til seinare.

Når det gjeld opplæringa i skriftleg sidemål, meiner eg at så lenge vi har to likestilte skriftlege målformer i norsk, må det speglast av i opplæringa. Eg vil ikkje gå inn for å amputere norskopplæringa ved å fjerne opplæringa i den eine skriftlege målforma i skulen. Det er gjennom å lese og skrive begge målformene at elevene får utvikle ein allsidig språkkompetanse i norsk, som òg kjem dei til gode når dei lærer andre språk. Det vil vise seg at ei slik allsidig opplæring som norske elevar møter, skaper ei språkleg forståing som gjer det enklare å gi seg i kast med nye språk. Eg vil i samband med det vise til ei ekspertgruppe i Europarådet som har sett på språksituasjonen i Noreg. Dei peiker på at Noreg har mange store fordelar: Vi har to skriftspråk som alle lærer, vi har mange minoritetsspråklege som òg snakkar og skriv godt norsk, mange har svært gode engelskkunnskapar – vi begynner tidleg med det – og vi har mange som kan andre fremmedspråk. Dette er store fordelar som vi bør utnytte, juble over og framheve snarare enn å snakke ned.

Så viser ein til erfaringane frå forsøka med valfritt sidemål i vidaregåande skule i Oslo som argument for å fjerne både opplæringa i skriftleg sidemål og eksamen. Andre har gått inn på desse problema, så eg vil berre seie at det å fjerne opplæringa i skriftleg norsk sidemål i norsk skule er ei djuptgripande avgjerd med store konsekvensar. Eg meiner det ville vere heilt uforvarsleg berre å basere seg på eit avgrensa forsøk på nokre skular i Oslo.

Så trur eg at vi har nokre utfordringar i denne debatten. På dei fleste område er det iallfall rimeleg einigheit om at auka kunnskap på eit felt gir betre grunnlag for haldningar og verdiar på det feltet. Men Høgre og Framstegspartiet har funne på ein sær eigen variant akkurat her, nemleg at mindre kunnskap i skriftleg sidemål skal gi betre verdiar og haldningar på dette området. Eg må seie at eg har til gode å høyre gode argument for at det på akkurat dette området skal vere eit motsett forhold mellom kunnskap og haldningar enn det vi stort sett er einige om at det er på alle andre felt.

Derimot trur eg kanskje at det av og til vert vist fram haldningar som kan problematisere dette og spele ei rolle her, f.eks. legg eg merke til at representanten Erikssen Søreide seier at nynorsk vert sidemålet for alle. Nei, nynorsk er faktisk ikkje sidemålet for alle, f.eks. har eg nynorsk som hovudmål. Eg har hatt stor glede av den obligatoriske opplæringa i skriftleg bokmål, som har bidrege til at eg ser på bokmålet som eit vakkert skriftspråk som har bringa fram mykje flott litteratur, og som eg må seie er eit språk eg har vorte glad i og dessutan har hatt stor praktisk nytte av i livet ved sida av mitt hovudmål, nynorsk. Eg trur det same i stor grad gjeld for dei som har bokmål som hovudmål og nynorsk som sidemål.

Så legg eg òg merke til at representanten Schmidt seier at nynorsk har sett preg på landet «på godt og vondt». Eg skulle gjerne vite: Korleis har det «på vondt» sett preg på landet? Eg oppfattar det slik at både bokmål og nynorsk «på godt» har sett preg på landet, og at vi i kombinasjonen av dei to skriftspråka har funne fram til ein politikk som har bidrege til mykje av det positive vi i dag kan seie om norsk språk.

Så har vi store utfordringar i begge hovudmåla i norskopplæringa. Eg er einig med representanten Dørum, som trekkjer fram det. Det skal vi jobbe med framover, og vi vil i vår kome med bl.a. ei stortingsmelding om språk.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [14:55:16]: Jeg er glad for at statsråden bruker begrepene «nynorsk» og «bokmål», og ikke gjør som sin forgjenger, som snakket om «norsk» og «nynorsk». En av grunnene til at vi har fremmet dette forslaget, er jo at ordforrådet i nynorsk nå er så likt bokmål at det snart er bare formverket som skiller de to målformene.

Men jeg har et spørsmål til statsråden relatert til det representanten Opheim sa. Han sa at det var et mål for regjeringspartiene at alle skulle mestre bokmål og nynorsk like godt til eksamen. Da er mitt spørsmål: Hva med de som har samisk som hovedmål, eller som sidemål, og hva med alle de minoritetsspråklige som fritas for sidemålsopplæring for å få morsmålsundervisning – er de glemt i denne sammenhengen?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [14:55:55]: Nei, akkurat i denne sammenhengen diskuterer vi hovudmål og sidemål, som då er nynorsk og bokmål for dei fleste. Men det er heilt riktig at dei som snakkar kvensk og samisk, ikkje må verte gløymde i dette biletet, heller ikkje dei mange minoritetsspråklege som har fritak. Derfor er det ei stor utfordring å finne ei ordning som passar for alle.

Men for det store fleirtalet har vi eit system med at ein får skriftleg opplæring, og har eksamen, både i bokmål og i nynorsk. Det fungerer godt, og legg eit godt grunnlag for god kunnskap og god språkopplæring i Noreg.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [14:56:44]: Jeg er enig med alle dem som både her i salen og ellers sier

at det er viktig å bevare og utvikle to målformer i Norge. For alle oss som er glad i nynorsken som sidemål – jeg har også nynorsk som sidemål – ser vi jo at nynorsken er under et veldig sterkt press fra mange kanter.

I motsetning til regjeringspartiene ønsker jeg da å se på hvordan vi skal klare å styrke nynorsken som et sidemål, samtidig som man klarer å styrke hovedmålet til elevene der det er bokmål. På samme måte ønsker vi å styrke nynorsk som hovedmål der det er det, og bokmål som sidemål der det er det.

Da er det litt forunderlig for meg at regjeringspartiene her i salen kan avfeie så sterkt som de gjør, den forskningen vi faktisk har på området. NIFU STEP-rapporten sier at skriftlige ferdigheter i hovedmålet er signifikant forbedret. Det betyr at det er mer enn at man så vidt kan se det. Det er altså signifikant, og det er betydelig. Da forstår ikke jeg hvordan man bare kan avfeie den type forskning, istedenfor kanskje å gå inn i den og se på hva man kan gjøre for å klare å styrke både hovedmålet og sidemålet.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [14:57:51]: Eg har sett meg inn i akkurat den forskinga og sett nærmare på ho. Der er det nokre interessante funn. Det er òg riktig at det er eit hovudbilete av at mange av dei måla som ein skulle ha forska på, ikkje er nådde, og at det i tillegg er andre ting enn fritaket som har hatt betydning for resultatata. Men først og fremst meiner eg at det i denne sammenhengen er eit for smalt grunnlag for ei så stor avgjerd.

Så er eg einig i at vi treng å gå vidare med å styrkje norskopplæringa generelt i Noreg, og at vi har særlege utfordringar når det gjeld å styrkje opplæringa både i hovudmålet nynorsk og i sidemålet nynorsk, fordi nynorsk er mest pressa av dei to skriftspråka.

Men det eg ikkje forstår, er kvifor mindre kunnskap i skriftleg sidemål, i dette tilfellet nynorsk, etter Høgres meining skulle føre til meir positive haldningar, når det på nesten ingen andre felt er slik. Det saknar eg eit svar på.

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk. Fleire har ikkje bedt om ordet i sak nr. 6. (Votering, sjå side 2050)

Sak nr. 7

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 142/2007 av 26. oktober 2007 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2005/36/EF om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner (Innst. S. nr. 120 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 29 (2007-2008))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, sjå side 2050)

Sak nr. 8

Interpellasjon fra representanten Ivar Kristiansen til olje- og energiministeren:

«Vil Regjeringen innfri sitt valgløfte fra valgkampen 2005 om å tilby industrien elkraft til under markedspris?»

Ivar Kristiansen (H) [15:00:33]: Et av de groveste løftebruddene vi var vitne til i forbindelse med siste valgkamp, hadde vi på området industrikraft, hvor norsk kraftkrevende industri ble lovet av de daværende opposisjonspartiene, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, at dersom disse bare vant valget, kunne norsk prosessindustri, og norske industrisamfunn i særdeleshet, se fremtiden trygge i møte. Fra industristed til industristed sanket de rød-grønne partiene haugevis av stemmer på løftet om å opprette et såkalt industrikraftregime som skulle gi billig kraft til hjørnesteinsbedriften i lokalsamfunnet.

En ny sosialistisk regjering vil tilby industrien elkraft til under markedspris. En toprisordning på kraft med en spesialpris til industrien og en markedspris til vanlige husholdninger er mulig å etablere i Norge med godkjenning fra de europeiske kontrollorganene ESA og EØS, sa daværende opposisjonsleder Jens Stoltenberg i august 2005.

Dagens olje- og energiminister Åslaug Haga var ikke så mye snauere. På vegne av sitt eget parti tok hun til orde for et nytt industrikraftregime. På spørsmål om dette innebar billigere strøm til kraftkrevende industri enn til forbrukere flest, var svaret: Ja, nettopp!

Dermed slutter ikke historien, for i oppkjøret til dette ble selvfølgelig de daværende posisjonspartiene, den daværende posisjonen, beskrevet som kraftløse og handlingslammede, og overstyrt av EUs konkurranseregulering. Dette ble så sterkt betont at de daværende opposisjonspartiene hevdet at her må Stortinget gripe inn. Sånn kunne det ha gått, men det som ble situasjonen, var at vi fikk et regjeringsskifte. To og et halvt år etter regjeringsskiftet fikk vi på mange måter se resultatet av det vi advarte så kraftig imot, nemlig å forlede norsk industri, å forlede norske industriarbeidere slik man gjorde. Jeg synes den nåværende regjeringen beskriver dette nokså klart i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2007, hvor man slår fast:

«Regjeringen erkjenner at det innenfor rammen av EØS-avtalen i dag er svært vanskelig å innføre særordninger som gir den kraftintensive industrien fordel av betydning.»

Da må det naturlige spørsmål være, når vi ser hvordan dagens regjeringspartier opptrådte i opposisjon foran stortingsvalget i 2005: Visste de ikke bedre? Jo, dessverre visste de bedre. Det kan begrunnes relativt enkelt. Både Bondevik I-regjeringen og den forrige Stoltenberg-regjeringen sendte proposisjoner til Stortinget hvor de klart konkluderer og gir råd til Stortinget om at det ikke er mulig innenfor EØS-avtalen å tilby industrien kraft til under markedspris. Og det var på bakgrunn av denne erkjennelsen at Stoltenberg I-regjeringen i juni 2000 fremmet en stortingsproposisjon og fikk Stortinget med på å fase ut tiden med myndighetsbestemte kraftpriser. Da har vi hav-

net i den situasjon at man har klart å innbille norsk industri og norske industrisamfunn at de, istedenfor å inngå nye kommersielle kraftkontrakter etter regjeringsskiftet, bare skulle vente på at den nye rød-grønne regjeringen skulle levere på dette området. Og den norske industrien har sannelig ventet. Vi er nå inne i regjeringsår nr. tre av fire, og man venter ennå på resultat.

Ingen har grunn til å være spesielt overrasket over at det ikke er mulig å levere mer på dette området enn det som er levert – og det er ikke det min kritikk går på heller, at man ikke gjør nok overfor Europas konkurransemyndigheter. Faktum er at den politiske manøver som fant sted, har bidratt til at det er norsk industri som er blitt taperen. De som skulle bli vinneren, de som feiret valgseieren sist, er altså de som nå på mange måter fremstår som taperen, for det inngås ikke lenger industrielle kommersielle kontrakter i Norge. Norsk industri har kommet i en situasjon hvor de kan lene seg tilbake og vente og se, fordi de fikk valggarantier om at her skal Jens og Åslaug fikse opp i situasjonen. Jeg minner om at under den forrige regjeringen, med klar beskjed om hvor komplisert EUs konkurranseregulering var, ble det inngått industrikraftavtaler på et nivå som tilsvarer rundt 15 TWh, altså nær under det maksimale nivået for de såkalte myndighetsbestemte kraftkontraktene. Det fant sted i forrige regjeringperiode, fordi norsk industri hadde en politikk å forholde seg til som innebar realisme, som ikke gikk ut på hule valgløfter som det dessverre i ettertid har vist seg at det ikke var mulig å gjennomføre.

Hvorfor inngås det ikke kommersielle industrikraftavtaler i dag? Det spørsmålet forventer jeg svar på i dag. Jeg registrerer at det inngås kommersielle avtaler utenfor landets grenser. Jeg ser at statens eget store, viktige instrument, som mer eller mindre er gitt monopolsituasjon på hjemmebane, opererer kraftig på bortebane – les: utlandet – og jeg registrerer at man er i stand til å inngå kommersielle avtaler i utlandet, herunder Sverige, mens hjemme er vi sannsynligvis satt i en situasjon hvor man har fått beskjed om bare å avvente nærmere beskjed. Dette er dessverre en situasjon hvor jeg er redd for at vi taper investeringer i Norge. Norsk industri blir med denne typen politikk på lang sikt taperen. Det er etter min oppfatning veldig, veldig synd.

En tilleggs effekt av dette er at vi faktisk i miljø- og klimasammenheng når det gjelder prosessindustrien, sannsynligvis har de mest miljøvennlige og beste selskapene innenfor landets grenser. I Rogaland ser vi eksempelvis at Hydro Karmøy er i en situasjon hvor de i 2009 må fase ut ca. halvparten av sin produksjon rundt den gamle Søderberg-teknologien, og de er i en situasjon hvor de er nødt til å fatte beslutning ganske snart om de skal investere på nytt eller ikke.

Jeg håper at statsråden kan gi et svar på om statens eget instrument, Statkraft, er i en slags dialog med Hydro for å se om det er en mulighet for å få på plass en kommersiell avtale. Man har attpåtil sørget for at det for tiden nesten ikke finnes aktører innenfor det norske markedet på landjorda som deltar og kan tilby industrien langsiktige avtaler.

Til slutt: I denne sammenhengen er det også et paradoks at det som skulle bli den store slageren, vinnermelodien i oppfølgingen av denne periodes industripolitikk, får en ny fasett når vi ser hvordan hjemfallsinstituttet også risikerer å bli en del av denne debatten, og hvor de to store blant flere store industrilokomotiv i Norge, Hydro og Elkem, som nå har hånd om egen kraft til industriell produksjon, på lang sikt, på 2020-tallet, risikerer å miste hånden om dette. Dette er kraft som i dag går til norsk industri, men man har ingen garanti for hvor den går hvis denne type kraft konfiskeres – eller les heller: hvis dette kommer under såkalt politisk kontroll. Derfor har norsk industri nå behov for en opprydding og et klarere språk. Nå har jeg sett at statsråden i dag har levert åtte nye punkter. Det oppfatter jeg ikke som noe annet enn åtte punkter med selvfølgeligheter, som jeg tror alle hadde forventet at Regjeringen jobbet fortløpende med overfor Europa og andre.

Statsråd Åslaug Haga [15:11:04]: Regjeringa er svært opptatt av vilkårene for kraftforedlende industri i Norge. Kraftforedlende bedrifter er hjørnesteinsbedrifter i mange lokalsamfunn og står for viktige arbeidsplasser i distriktene. Regjeringa har stor oppmerksomhet på at denne industrien skal ha rammevilkår i Norge som er minst på høyde med de vilkår industrien har på kontinentet.

Vi har derfor utført et grundig utredningsarbeid om kraftforedlende industri de siste to åra. Deler av dette arbeidet ble omtalt i revidert nasjonalbudsjett 2007. Gjennomgangen viser at det står forholdsvis bra til med store deler av kraftforedlende industri. Imidlertid er det enkelte deler av industrien som har en vanskeligere konkurranse-situasjon.

Konkurransedyktig tilgang til kraft er et svært viktig konkurranseparameter i denne industrien. Store deler av industrien har sikret seg forutsigbar og langsiktig tilgang på kraft gjennom kommersielle avtaler og egenproduksjon. Dette betyr at sjøl om de myndighetsbestemte kraftavtalene i hovedsak løper ut i perioden fram til 2011, vil det meste av industrien ha god langsiktig kraftdekning. Bedriftene innen primæraluminium, ferrolegeringer og treforedling har dekket omtrent 80 pst. av det totale forbruket gjennom slik tilgang til 2020. Imidlertid er det enkelte kraftforedlende bedrifter som ikke har tilstrekkelig langsiktige avtaler. Eventuelle nyinvesteringer mangler naturlig nok også kraftdekning gjennom langsiktige avtaler.

Også på andre områder har kraftforedlende industri gode vilkår i dag. Kraftforedlende bedrifter tilknyttet sentralnettet betaler i gjennomsnitt om lag 1 øre/kWh i nettleie, til sammenlikning med alminnelig forbruk som betaler rundt 24 øre/kWh i gjennomsnitt. Industrien er også i stor grad fritatt for elavgift som er på over 10 øre/kWh. Videre har industrien god mulighet til å få betalt for sin fleksibilitet. Generelt kan fleksible forbrukere tjene på å bruke mer strøm når strømprisen er lav. De kan også delta i spesielle ordninger Statnett har for å sikre forsyningssikkerheten, energiopsjonsordninger og effektopsjonsordninger.

Regjeringa følger utviklingen rundt kraftforedlende industri i aktuelle EU-land og i EU sentralt. Blant annet

har spørsmålene vært tatt opp med EUs energikommisær Piebalgs. EØS-avtalens statsstøtteregler setter strenge begrensninger for tiltak overfor den kraftforedlende industrien. Fra flere hold har det vært påstått at EU har gitt medlemsstatene et utvidet handlingsrom til å utforme ordninger som innebærer nye subsidier. Videre har det vært hevdet at det på EU-nivå er satt i verk egne tiltak for denne industrien. Regjeringa har imidlertid ikke funnet holdepunkter for dette.

Jeg og min forgjenger har hatt en aktiv prosess med ESA for å avklare muligheten for egne norske ordninger for krafttilgang til denne industrien. Disse møtene har bekræftet at EØS-avtalen ikke gir rom for myndighetsbestemte kraftkontrakter.

Sjøl om tida har gått ut for myndighetsbestemte kraftkontrakter med priser under markedsnivå, har Regjeringa stor oppmerksomhet på vilkårene for den kraftforedlende industrien. Vi er opptatt av at vi fortsatt skal ha en betydelig kraftforedlende industri i Norge. Regjeringa ønsker å legge til rette for at de kraftforedlende bedriftene har gode vilkår i Norge også i framtida.

For å nå målet om fortsatt å ha en sterk kraftforedlende industri i Norge er det tre forhold som er viktige: kraftpriser, gode, generelle rammevilkår og langsiktige rammevilkår.

Det er avgjørende at den totale kraftbalansen og leveringssikkerheten er så god som mulig. Vårt mål er at Norge skal bedre kraftbalansen betydelig, og dette er absolutt viktigst for å sikre levedyktig kraftindustri i Norge. Den varslede satsinga på mer og gjerne fornybar energi-produksjon er det viktigste grepet for å sikre industrien i Norge.

Regjeringa ser svært positivt på at det er inngått et stort omfang av kommersielle kraftavtaler. De fleste avtalene er inngått med Statkraft SF, men det er også inngått avtaler med andre selskaper, som f.eks. svenske Vattenfall. Regjeringa gir klart uttrykk for en ambisjon om at denne utviklinga fortsetter, noe bl.a. eierskapsmeldinga, St.meld. nr. 13 for 2006–2007, sier:

«Statkraft skal innenfor EØS-regelverket arbeide for å møte industriens behov for stabil og langsiktig kraftforsyning. Nærings- og handelsdepartementet forutsetter at Statkraft blant annet utviser en høy grad av fleksibilitet ved å sette sammen bilaterale avtaler bestående av flere elementer som produktpris, valuta, indekser, fleksibilitet med hensyn til uttak og energipris» (...) «Slike markedsmessige sammensatte kontrakter kan gi en risikoavlastning både for industribedriftene og Statkraft.»

Kommersielle avtaler gir gode muligheter for individuelle tilpasninger. Et eksempel på slike tilpasninger er kontrakter der prisen svinger avhengig av produktpriser. Industribedriftene har i dag store muligheter til å skaffe seg kraft til gunstige vilkår i form av langsiktige, kommersielle avtaler med individuelle tilpasninger. Jeg understreker at det inngås mange kontrakter i disse dager. Det er stor aktivitet på dette området. Representanten Kristiansen gir derfor et feilaktig inntrykk når han antyder at dette ikke finner sted.

Sjøl om det i dag ikke ser ut som EU vil åpne for egne

kraftordninger for denne industrien, vil vi følge utviklinga nøye. Vi vil også søke å påvirke eventuelle prosesser i EU, slik at det kan skapes handlingsrom for nye tiltak for kraftkrevende industri generelt i EU. Det blir fra næringspolitisk hold i EU framsatt krav om bedre vilkår for kraftkrevende industri, men det syns som om disse i dag må vike for konkurranse- og miljølovgivning.

Jeg kan ikke forskuttere Regjeringas forslag til statsbudsjett for 2009. Regjeringa vil i budsjettarbeidet vurdere flere elementer som kan inngå i en industrikraftløsning. I en slik løsning kan det inngå å videreutvikle de eksisterende energieffektiviseringsprogrammene rettet inn mot kraftforedlende industri. Målet med dette er å stimulere til miljøinvesteringer, som går lenger enn de krav som i dag stilles etter miljølovgivningen. Støtteordningene skal bidra til å realisere prosjekter som ellers ikke ville blitt utløst, og som gir mest mulig utbytte i produsert eller spart energi pr. investert støttekrone – m.a.o. Enova-modellen.

Det kan i dag gis støtte til bedrifter på 200 000 euro over tre år uten at det kommer i strid med EØS-regelverket. Regjeringa vil derfor se på mulighetene for en ordning med målrettet støtte til små og mellomstore bedrifter innenfor kraftintensiv industri innenfor disse rammene.

Særlig for nyinvesteringer er avskrivningssatser viktig. Prinsippet for fastsettelse av avskrivningssatsene er at avskrivningene skal gjenspeile det reelle verdifallet på kapitalen. Dette prinsippet er viktig for å bidra til økonomisk fornuftige investeringer og unngå skatteplanlegging. Innenfor dette prinsippet vil Regjeringa vurdere om ny informasjon tilsier at avskrivningssatsene og inndelinga av saldogrupper bør gås gjennom.

Kraftforedlende industri har lav nettleie fordi den ofte tar ut kraft fra sentralnettet eller regionalnettet, og ofte er gunstig lokalisert i nærheten av kraftproduksjonen. Med bakgrunn i dette er det mye som tilsier at nettleien for den kraftkrevende industrien bør kunne reduseres ytterligere.

Til sist vil jeg komme med en oppfordring til industrien. Industrien i Finland og Frankrike samarbeider om industrielle løsninger på kraftsida. Olje- og energidepartementet vil med det første reise med en delegasjon fra bl.a. LO og NHO for å se nærmere på de samarbeidsløsningene finsk, fransk og også belgisk industri har valgt. Industrien i Norge kan dra lærdom av industrien i disse landene og samarbeide om å bygge ut eller kjøpe inn kraft dersom de mener at dette er hensiktsmessig. Hvis industrien kommer opp med konkrete forslag, vil sjølsagt Regjeringa vurdere om staten skal gå inn som partner, forutsatt at industrien sjøl mener at dette er ønskelig.

Ivar Kristiansen (H) [15:20:50]: Jeg takker statsråden for svaret, som jeg velger å oppfatte som en erkjennelse av at man gikk altfor langt i sine løfter i valgkampen i år 2005. Det var også fra statsrådets side en beskrivelse av at man ikke har vært i stand til å levere på dette området. Man slår fast at norsk industri går bra – ja heldigvis for det. Det gjør man på konkurranseutsatt sektor på dette området i de fleste land – enn så lenge i alle fall i Europa.

Det som er viktig, er nemlig at også den norske industrien skal ha langsiktighet over seg. Det er selskaper som

i dag sitter og vurderer om man skal investere milliardbeløp her hjemme, eller om man skal prøve å finne en annen arena for å investere for fremtiden. Jeg er selvfølgelig helt enig i at mer energi, mer kraft i markedet vil være til stor hjelp også for norsk industri.

Derimot kan man ikke slå fast at å anvende lav nettleie eller redusert elavgift er en spesiell, norsk særstøtte. Det er ikke det vi snakker om i denne forbindelse. Jeg velger å oppfatte dagens svar som en avliving av løftet om at dagens rød-grønne regjering er i stand til å skaffe norsk, kraftkrevende industri såkalt billig kraft, til under markedspris.

Så slår statsråden fast at det inngås mange kontrakter i dag, og at jeg gir et feilaktig bilde. Da synes jeg statsråden må referere til hvem som nå inngår kommersielle industrikraftavtaler, for det er ikke jeg kjent med. Jeg er bare kjent med at det har vært en total mangel på inngåelse av denne type kontrakter i landet de siste to og et halvt årene. Under henvisning til situasjonen for Hydros aluminiumsproduksjon i Rogaland med utfasing av Søderbergdelen av anlegget på Karmøy kunne det være interessant om statsråden kunne si noe om det er en dialog på gang mellom selskapet og statens eget instrument.

Helt til slutt tilbake til dagens åtte punkter: Vil statsråden kunne gå god for at disse åtte punktene skal resultere i at det blir slik som det står i overskriften: «Slik skal Haga skaffe industrien billig strøm»?

Statsråd Åslaug Haga [15:24:13]: I valgkampen i 2005 understreket de rød-grønne partiene hvor opptatt de var – og det er de fortsatt – av å ivareta kraftkrevende industri. Regjeringa jobber systematisk med å legge til rette for at vi kan ha en sterk og solid kraftkrevende industri i Norge også i åra framover.

Det er et faktum at Høyre og andre partier som har samarbeidet med Høyre i de seinere åra, ikke har hatt de samme ambisjonene. Det er klart uttrykt i dokumenter i Stortinget, hvor man kun viser til de generelle rammevilkårene for industrien.

Den rød-grønne regjeringa legger opp til et system med en serie tiltak som til sammen vil gi gode vilkår for industrien. Alle tiltak vil ligge innenfor rammen av EØS-avtalen, sjølsagt. Man kunne jo beskyldte meg for å legge til rette for tiltak utenfor EØS-avtalen, men så vil ikke skje. Alle tiltak som antydes fra vår side, ligger innenfor EØS-avtalen.

Et viktig fundament for denne totalløsningen er de langsiktige, kommersielle kraftavtalene med individuell tilpassing som bedriftene vil måtte inngå med Statkraft. Statkraft bekrefter overfor oss at de nå har samtaler med en rekke bedrifter, og uten at jeg går utover mitt mandat, tror jeg at jeg kan bekrefte at det inkluderer også en dialog med Hydro. I tillegg til disse kommersielle, langsiktige, gode kraftkontraktene som er individuelt tilpasset, vil vi bruke alt det handlingsrommet som finnes innenfor rammen av EØS-avtalen, for å gi denne industrien gode vilkår. Da må vi se på hvilke handlingsrom som ligger innenfor miljøregelverket. Da må vi se hvordan vi kan bruke såkalt bagatellmessig støtte til de små og mellomstore bedriftene.

Da må vi se på om det er noe mer som kan gjøres i forhold til nettleie. Da må vi se på om det er noe som bør gjøres med avskrivningssatsene. Regjeringa har ambisjoner om å bidra til at den kraftkrevende industrien får gode vilkår i Norge. Det jobber vi systematisk med. Vår offensive tilnærming er en helt annen enn den vi har sett fra Høyre, som stort sett har brukt tida til å si at ingen ting er mulig.

Tore Nordtun (A) [15:27:52]: Ivar Kristiansen fra Høyre som i dag har interpellasjonen, nærmest insinuerer i sin interpellasjon at Regjeringen har gitt opp arbeidet med å prøve å få til langsiktige og gode avtaler med industrien – konkurransedyktige kraftløsninger. Det er ikke riktig.

Noen av oss har vært noen perioder i Stortinget, og vi husker veldig godt de forutgående regjeringene og spesielt den siste statsråden, som til og med kom fra Høyre, og som stod her oppe og sa helt klart fra at her akter man ikke å gjøre noe som helst – her er boken nærmest lukket.

Vi fra de rød-grønne regjeringspartiene syntes ikke det var godt nok. Det er ingen grunn til å gi opp. Vi skylder å legge forholdene til rette for den industrien som har vært med på å bygge Norge fra det forrige århundrets begynnelse, slik at den vil ha levevilkår i tiden framover. Jeg må også spørre: Hva var alternativet til interpellanten i dagens interpellasjon? Det var liksom å hovere over at man ikke gjør noe som helst. Det gjør man! Han sier at man ikke har inngått avtaler i det hele tatt, men etter de opplysninger jeg har, er 80 pst. av kraftforbruket til primæraluminiums, ferrolegerings- og treforedlingsindustrien i dag dekket av kommersielle kraftavtaler eller egen kraftproduksjon. For de resterende 20 pst. blir det svært viktig å få på plass langsiktige, stabile og gode kraftavtaler, som sikrer industriens levevilkår i Norge. Med andre ord: Over 80 pst. er dekket opp, men det er 20 pst. som det nå er svært viktig å ha blikket på. Det jobber vi med. Vi har fått på plass kraftløsninger. Det er viktig. Men det er like viktig for oss nå å få opp produksjonen, slik at det blir nok tilgang på energi i Norge. Det skal vi holde.

Jeg er også glad for det klimaforliket som Ivar Kristiansen har vært med på, som skal gi ytterligere ny fornybar energi til å forsyne norsk industri, og vi skal få til løsninger innenfor EØS-regelverket.

I eierskapsmeldingen har man gått langt. Der sier man at Statkraft skal møte industriens behov for kraft. Det er et meget sterkt signal fra staten som hovedeier om å bruke Statkraft til å gi langsiktige kontrakter og priser som industrien kan leve med, og mer fleksibilitet med hensyn til uttak og energipris, men selvfølgelig innenfor kommersielle avtaler som gir gode muligheter for alle parter.

Når jeg nå var inne på Statkraft, har jeg lyst til å minne Ivar Kristiansen og Høyre om – de foreslo det riktignok ikke i Stortinget – at da vi drøftet eierskapsmeldingen og Statkrafts videre skjebne, gikk det lenge forlydender om at man så for seg et utsalg og nærmest en delprivatisering av Statkraft. Heldigvis kom ikke det opp i denne salen. Jeg går ut fra at det var Kristelig Folkeparti som den gangen holdt dem i ørene – og takk for det! Jeg kan også nevne andre eksempler som det har vært diskusjon om, men da Høyre så utviklingen her, var de selvfølgelig enige.

Det er tatt solide grep om utbyggingen av gasskraft i Norge, jf. det som skjer på Kårstø og Mongstad. Det har ikke kommet av seg selv. Staten er solid inne både i denne energiproduksjonen og for å få på plass en utvikling som tar hånd om CO₂. Hvor var Høyre f.eks. under drøftelsene av gassrør til Grenland, som det var viktig å få på plass? Det betød en massiv utvikling av industrien og fornybar energi. Det var også viktige grep.

Regjeringen og de rød-grønne sitter ikke med nevene i fanget. Statsråden var i sitt innlegg i dag inne på både avskrivningssatser og målrettede støttetiltak osv. for industrien. Punkt etter punkt skal vi levere. Det gjenstår en del, men vi har ikke gitt opp, slik den forrige regjeringen gjorde.

Torbjørn Andersen (FrP) [15:33:11]: Vi husker alle meget godt valgkampen i 2005 da rød-grønne politikere valfartet land og strand rundt og lovet at bare man stemte på de rød-grønne, skulle de sikre fortsatt billige kraftkontrakter til kraftkrevende industri i Norge.

Nåværende statsminister, Jens Stoltenberg, uttalte til og med den gangen at en ny sosialistregjering vil tilby industrien elkraft til under markedspris. En toprisordning på kraft med en spesialpris til industrien og en markedspris til vanlige husholdninger var mulig å etablere i Norge med godkjenning fra de europeiske kontrollorganene i EØS og ESA.

Flere andre rød-grønne politikere gikk nærmest helt av sitt industripolitiske skaff og proklamerte at det var fullt mulig å etablere et industrikraftregime i Norge som ville bli godtatt av ESA-domstolen. Med fagre løfter om å gi norsk industri subsidiert strøm fra staten skaffet de rød-grønne seg de nødvendige ekstrastemmene de trengte for å oppnå flertall på Stortinget, og dermed la man grunnlaget for å ta over regjeringsmakten høsten 2005.

Rett etter valget ble det plutselig sørgelig stille fra Regjeringens side. Det kraftregimet Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV så til de grader entydig hadde lovet, viste seg å være en gedigen bløff og råttent valgflesk, for bare ett år etter valget hadde statsminister Stoltenberg allerede bråsnudd. Han uttalte at han ikke lenger kunne love den kraftkrevende industrien i Norge den billige kraften han selv med stor bravur hadde lovet industrien i valgkampen året før. Både daværende olje- og energiminister Odd Roger Enoksen fra Senterpartiet og daværende næringsminister Odd Eriksen fra Arbeiderpartiet fortsatte sitt spill for galleriet til siste krampetrekning og lovet gjentatte ganger at man snart skulle få på plass et nytt kraftregime, og at industriarbeiderne f.eks. i Årdal kunne føle seg trygge i framtiden. Men de mislyktes til slutt fullstendig, og begge statsrådene valgte da etter hvert å ta sine statsrådshatter og gå.

De rød-grønnes løfter kunne i realiteten aldri innfris. Dette burde de rød-grønne selv ha forstått på et langt tidligere tidspunkt. En statssubsidiering av billigere kraft til norsk kraftkrevende industri er verken forenlig med eller i samsvar med EØS-avtalens bestemmelser på dette felt. Nå må Regjeringen nærmest krype ydmyket til korset og famler over stokk og stein. Ifølge Dagsavisen i dag ram-

ser de opp åtte ulike tiltak som Regjeringen mener skal være en god erstatning for det trylleformularet av et kraftregime som de lovet i valgkampen. De fleste av disse åtte punktene som vi ser i dag, ligner til forveksling mer eller mindre på de flyktige løftene vi tidligere har hørt fra den kanten. Konkurransedyktige kraftpriser til markedsvilkår må i betydelig grad ses i lys av det kraftunderskudd vi har hatt i Norge, selv i et normalår.

Fremskrittspartiet har i en årrekke tatt sterkt til orde for å bygge ut betydelig mer ny kraftproduksjon i Norge, både mer vannkraft og mer gasskraft og annen alternativ kraft. Hadde andre partier opp igjennom årene støttet Fremskrittspartiets forslag om å bygge ut betydelig mer kraftproduksjon i Norge, ville vi hatt en mye bedre nasjonal og nordisk kraftbalanse i dag – noe som ville gitt billigere kraftpriser og et bedre markedsgrunnlag for norsk kraftkrevende industri til å skaffe seg gunstige kommersielle kraftavtaler.

Fremskrittspartiet ønsker å beholde norsk konkurranseutsatt kraftkrevende industri i Norge. Men det får vi altså ikke til dersom alle partier, unntatt Fremskrittspartiet, går imot ethvert nytt vannkraftprosjekt og gasskraftprosjekt – eller noe annet – i Norge. Det viktigste er å erkjenne at vi trenger mer kraftproduksjon i Norge så fort som mulig. Bare gjennom å øke kraftproduksjonen i Norge og Norden vesentlig kan vi best bidra til å sikre norsk industri gode energipolitiske rammevilkår i fremtiden.

Peter Skovholt Gitmark (H) [15:38:28]: Det er ikke mange år siden vi så nærmest samtlige av Regjeringens kraftsosialister ute blant folk hvor man prediket frelse til nærmest hvilken som helst kraftarbeider eller industriarbeider som ønsket å høre. Det var et vemmelig kor av bedrevitende politikere som visste at dette ikke under noen omstendigheter ville bli godtatt av EU og gjennom EØS-avtalen. Det var et gigantisk løftebrudd man raskt var vitne til ved dagens statsråd, og ikke minst hennes forgjengere. Når også landets statsminister, mens han ennå var opposisjonsleder, gikk ut så tydelig og lofte nettopp industrien kraft til under markedspris, var det i beste fall mot bedre vitende.

Det vi nå er vitne til, er løftebruddets endelige avsløring: Ifølge den som i dag er regjeringsrepresentant, stod det mens de ennå var i opposisjon, kun på politisk vilje for å få gjennomslag for et nytt kraftindustriregime. Det viser seg også å være en noe fordekt sannhet. Som statsråden tar opp i sitt innlegg, må ambisjonene være at det vi nå får på plass, er langsiktig og innenfor EØS-avtalen – og ikke slik som man prediket i forkant, da man lurte velgerne og fikk dem til å tro at det var enkle løsninger som skulle til.

At statsråden i det minste slår fast at tiden har gått ut for myndighetsbestemte kraftkontrakter, vitner om at denne statsråden i hvert fall nå har innsett at toget har gått. Jeg er faktisk helt enig med statsråden i hennes tre punkter, nemlig at det som må ligge til grunn, er langsiktighet, kraftpriser og generelle rammevilkår for å beholde den resterende industrien i Norge. Men da er det et paradoks at dagens regjering går i stikk motsatt retning på alle tre punktene.

Innenfor langsiktighet ser vi enda mer usikkerhet.

Innenfor kraftpriser er det kun dagens særdeles regntunge vær, og da tenker jeg i et litt lengre perspektiv enn kun i dag, som skal til – for forbruket går opp, og kraftproduksjonen er stabil.

Når det gjelder generelle rammevilkår, er skattene på vei opp. Man kan ikke løpe fra at det er ikke å bidra til bedre generelle rammevilkår – tvert imot. Renten har gått opp 13 ganger for Norges Bank etter regjeringsskiftet, og valutakursen har styrket seg betydelig gjennom perioden. Vi reddes kun av internasjonale høye råvarekurser og, frem til nylig, en internasjonal høykonjunktur.

Jeg er fristet til å ta en kort gjennomgang av statsrådens åtte punkter i Dagsavisen. Dette skulle være de åtte saliggjørende punktene, slik at norsk kraftkrevende industri skulle gå en lysende fremtid i møte.

Man skal samarbeide tett med EU. At en nei-statsråd samarbeider tett med EU, er vel og bra, det, men det er intet nytt.

At Statkraft kan tilby fleksible løsninger med stabile og langsiktige kraftleveranser, er jo heller intet nytt. Problemet er jo bare at det svenske Vattenfall er en langt mer attraktiv leverandør av strøm og langsiktige kontrakter i Norge enn Statkraft har vært så langt. Så et politisk signal hadde kanskje vært i orden.

At man skal få bedre støtteordninger og holde på med energisparing, er også aldeles strålende, men det er opposisjonen, gjennom Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti, som har framprovosert dette nok en gang gjennom klimaforliket, for Regjeringen skroter jo som kjent energisamarbeidet med svenskene gjennom grønne sertifikater.

At Regjeringen vil vurdere å redusere nettleien, er intet mindre enn politisk tomprat.

Det samme gjelder at man igjen skal vurdere andre tiltak. Ønsker man å gjøre noe, får man utrede det og gjøre det. Ønsker man å vurdere det, så er det bare nok et løfte.

At man i tillegg ønsker økt kraftproduksjon, er nettopp det som skal til for å holde kraftprisen stabil – i hvert fall at vi ikke vil se en økning fra dagens nivå. Men vi er himmelvidt langt unna det å få ny kraft inn i markedet. De seneste årene har vi vært på stedet hvil.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [15:43:46]: Denne saken angår 25 000–30 000 arbeidsplasser og en rekke lokalsamfunn, i stor grad i distriktene: fra Lista i sør til Finnsnes i Nord, fra Bremanger på Nordvestlandet til Halden i øst. Dette er viktige arbeidsplasser for Norge. Derfor jobber Regjeringa for å få til langsiktige kraftløsninger. Og derfor er SV opptatt av å få til framtidsetta ordninger. Samtidig vil jeg understreke at for oss handler dette også om miljø og klima og om å posisjonere seg i kampen om de framtidsetta arbeidsplassene. En framtidsetta industripolitikk er nødt til å ta opp i seg klima- og miljøperspektivet. Klimatrusselen er vår tids største utfordring, og det er innenfor dette perspektivet at EØS-landet Norge etter vår mening har mulighet til å få stabile og langsiktige løsninger til det beste for både industri og miljø.

SV er opptatt av å utvikle grønn prosessindustri – med bedrifter som ligger i tet i verden når det gjelder ny mil-

jøteknologi og løsninger som reduserer klimautslipp, og som satser på enøk og gjenvinning av energi.

Prosessindustrien er en viktig eksportnæring for landet. Den er også en viktig kompetansenæring. Den har stått for viktige gjennombrudd for nye miljøteknologier. Aluminiumsindustrien har f.eks. redusert klimautslippene med 40 pst., samtidig som produksjonen har økt. Det norske solcelleeventyret med REC, Elkem Solar og Norsun hadde ikke vært mulig uten en norsk – kraftkrevende – silisiumindustri. Flere steder har bedriftene også satsa mye på enøktiltak og energigjenvinning. I byer som Kristiansand og Mo i Rana fyrer de med varme fra spillvarme. Her fins det et stort potensial.

Regjeringa driver ikke med «tomprat» om industrikraft, slik representanten Ivar Kristiansen hevder i avisene. Faktum er at Regjeringa vil få til en løsning. Den forrige regjeringa, Ivar Kristiansens egen, ville ikke ha en løsning. Den sa rett ut at EØS-avtalen stod i veien for alt. Og det høyrestyrte Olje- og energidepartementet skrev dessuten så seint som i 2005, i Innst. S. nr. 213 for 2004–2005:

«I tillegg til EØS-avtalens bestemmelser, legger Regjeringen vekt på at ordninger basert på langsiktige kraftkontrakter er lite fleksible og lite målrettede.»

At det er Høyre som har reist denne interpellasjonen, er derfor på grensa til en fornærmelse.

Bedrifter som skal investere milliarder i ny teknologi, behøver en langsiktig horisont. De behøver langsiktige kontrakter som holder mål internasjonalt. Det er ikke slik at situasjonen er akutt for de fleste bransjene. Det er svært gode priser på de internasjonale markedene, spesielt for metaller. I tillegg har spotprisen for kraft vært på et forholdsvis lavt nivå i 2007, men er på vei opp nå. 2008 må derfor bli et gjennombruddsår, og det tror jeg det blir. Løsningene må bygge på en nær dialog mellom Regjeringa, fagbevegelsen og norsk industri. Jeg vil i tillegg framheve miljøbevegelsen som viktig i dette arbeidet.

Statsråden har i dag presentert et sett med virkemidler. Jeg vil også derfor framheve vår regjerings syn på et aktivt eierskap, som står i klar motsetning til Fremskrittspartiets og den forrige regjeringas syn på dette. Vi er også opp-tatt av at Norge må la seg inspirere av de løsningene som utvikles i Finland, Belgia og Frankrike knytta til et partnerskap mellom industribedrifter og et partnerskap med myndighetene. Spania er også i ferd med å utvikle et nytt regime for å finne fram til langsiktige kontrakter for sin industri. Dette må vi lære av.

SV vil også trekke fram finansiering/investeringsstøtte til grønn kraft basert på store mengder spillvarme og enøkt-potensial i industrien. Et slikt opplegg vil spesielt treffe ferrolegeringsindustri og treforedling som har store mengder høytemperatur spillvarme som kan utnyttes. I 2003 ble potensialet kartlagt til 5–6 TWh. Det er trolig en del høyere i dag. Gjennom spillvarmekraftverk kan opptil 20–30 pst. av energien i et smelteverk gjenvinnes og omdannes til kraft for nettet. Støtte til grønn energiutvinning vil være en balansert gjenytelse, der samfunnet får tilgang til store volum gjenvunnet energi og industrien sikres en langsiktig investeringshorisont.

Det er viktig å få godkjent spillvarmeutnyttelse som grønn kraft for å gå klar av statsstøtteregulverket. En grønn kraftordning for industrien kan muligens kombineres med bidrag til forsyningsikkerhet, etablering av kraft-konsortium og langsiktige avtaler som følger prisene i industrivaremarkedene.

SV har aldri sagt at dette er en enkel jobb. SV skrev følgende i et vedtak før valget i 2005:

«Et nytt industrikraftregime handler ikke om å videreføre politisk bestemte kraftpriser, men om å etablere rammevilkår som gjør at Norge kan utvikle den mest miljøvennlige og framtidretta prosessindustrien i verden. Da må bedriftene ha tilgang til langsiktige kraftavtaler som holder mål internasjonalt. EØS-avtalen gjør et nytt industrikraftregime til en krevende, men ikke umulig utfordring.»

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [15:48:50]: Dei fleste politikarar opplever før eller seinare å møta seg sjølv i døra i saker der dei tidlegare har markert seg sterkt og gått høgt på banen.

Det er lite hyggjeleg å vera vitne til at krystallklåre val-løfte smuldrar bort til ingenting når den som har gjeve løf-tet, kjem i ansvarleg posisjon. Dei raud-grøne sine mange og sterke løfte om å etablere ein eigen industrikraftmark-nad er eit trist eksempel på dette.

I mai 2005 behandla Stortinget ei sak om kraftkon-traktar for kraftkrevjande industri. Regjeringa Bondevik II var opne på at dette var vanskeleg. Dette er for øvrig den same konklusjonen som to tidlegare regjerin-gar inklusiv Stoltenberg I hadde kome fram til. Samti-dig vart det jobba intenst med ulike modellar som kunne gjennomførast innanfor EØS-regulverket. Ulike model-lar vart vurderte og testa ut, og ikkje alle vart forkas-ta.

Men under komitebehandlinga av saka i Stortinget meinte Arbeidarpartiet, Framstegspartiet, SV og Senter-partiet at

«Regjeringen ikke har utredet mulighetene som ligger innenfor de gjeldende internasjonale rammebetingel-ser, som for eksempel EØS-regulverket eller muligheter som ligger ved siden av EØS-avtalens virkeområde,» og at

«ved å etablere ordninger som ikke er ulovlig statsstøt-te, eller benytte unntakene til statsstøttereglene, finnes det et stort juridisk og politisk handlingsrom».

I valkampen før stortingsvalet i 2005 var industrikraft eit ynda debatttema, og raud-grøne løfte om eit nytt indu-strikraftregime var mange og svært sterke. Åslaug Haga uttalte følgjande i eit intervju med Dagbladet 27. august 2005:

«Vi skal bygge ut Europas ræeste infrastruktur.»

Og ho held fram litt lenger ute i intervjuet:

«Vi må ha på plass et industrikraft-regime som sikrer konkurransedyktige vilkår for industrien.»

Lenger ute i intervjuet sa ho:

«Får vi ikke tilstrekkelig gjennomslag for våre vik-tigste saker, ja, så er det ikke aktuelt for oss å sitte i regjering.»

Det er klårt at slike sterke utsegner skapar forventningar hos industrien.

Det var merkeleg å lesa Dagsavisen i dag. Her kunne me lesa at statsråd Haga skulle løysa kraftkrisa og sikra eit nytt industrikraftregime gjennom åtte tiltak. Problemet var berre at opplegget såg meir ut som ein studieplan enn som ein handlingsplan. På viktige punkt som avskrivingsreglar for kraftkrevjande industri og nettleige seier Regjeringa berre at ho vil vurdere å gjera noko. Det at Regjeringa vil samarbeida med EU for å betra vilkåra for kraftintensiv industri og auka kraftproduksjonen for å sikra nok kraft, skulle berre mangla. Og å oppmoda industrien til å samarbeida om felles kraftproduksjon kan vel knapt kallast eit nytt og revolusjonerande tiltak.

Regjeringa kjem med andre ord med fleire ord og ingen konkrete nye tiltak som kan gje industrien rimelegare straum, slik regjeringspartia og statsråden lovde i 2005.

Folk reagerer. Leiaren i LO-forbundet Industri Energi seier i dag rett ut:

«Dette er ikke godt nok i forhold til det regjeringen har lovet. Her gjenstår det mye.»

Dette gjeld rammevilkåra for viktige hjørnesteinsbedrifter og for titusentals arbeidsplassar i landet vårt. Dei har no venta lenge, og dei har vore tolmodige – dei har vore veldig tolmodige. Industrien fortener faktisk å verta teken på alvor på ein heilt annan måte enn det me ser no. For å seia det slik: «Sannhetens øyeblikk» er inne.

Så får statsråden seg til å seia at andre parti ikkje har hatt same ambisjonar for kraftkrevjande industri som det den raud-grøne regjeringa har. Eg vert mållaus, og det er ikkje nødvendig å kommentera dette utover at det fell på si eiga urimelegheit.

Det alvorlege er at dessverre ser det ut til at interpellanten sitt spørsmål vert ståande utan svar: Kva tid vil Regjeringa innfri sitt valløfte om å gje industrien kraft til under markedspris?

Erling Sande (Sp) [15:53:50]: Senterpartiet har som ein viktig stolpe i vår politikk at folk skal ha ein reell valfridom med tanke på kvar i landet dei ynskjer å busetje seg. Eit godt velferdstilbod og arbeidsplassar er grunnleggjande føresetnader for busetnad. Difor har det alltid vore viktig for Senterpartiet å støtte opp om næringsutvikling i alle delar av landet.

Ein aktiv næringspolitikk er ein næringspolitikk som, i motsetnad til næringsnøytralitet, byggjer opp under dei næringane der landet vårt har naturlege fordelar. Næringsnøytralitet var elles den medisinen som interpellanten sitt parti, Høgre, svor til i dei åra dei styrte landet.

Den rike tilgangen på vasskraft har mange stader i landet gjeve høve til å byggje opp kraftkrevjande industriproduksjon. Dette har skapt viktig sysselsetjing i mange lokalsamfunn og i mange distrikt. Samtidig har ein nytta

lokalprodusert kraft til lokal produksjon. Det har vore ein bevisst og ynskt politikk frå norske styresmakter si side, og ein fornuftig politikk, som trass eit høgare lønsnivå har gjort at Noreg er konkurransedyktig innan produksjon av m.a. aluminium og silisiummetall.

Det har vist seg klart at regelverket som Noreg er pålagt gjennom EØS-avtalen, hindrar oss i å sikre kraftforedlende industri billig kraft gjennom styresmaktsstyrte kraftavtalar. Nasjonale målsetnader for verdiskaping, busetnad og sysselsetjing blir difor vanskeleggjorde på grunn av eit konkurranseregulering som fremjar nettopp næringsnøytralitet der denne typen lokale fordelar ikkje skal kunne nyttast til å skape næring, sjølv om det er med og byggjer opp under noko av den reinaste produksjon av denne typen som vi har i verda, og med minimale tap av energi i nettet.

Senterpartiet sin motstand mot EØS-avtalen tør vere kjend. Eg synest likevel det er rett å nemne det når vi drøftar ei slik sak som industrikraft, fordi ulempene ved avtalen kjem så tydeleg til syne når det er tydeleg at Noreg blir pålagt å velje andre politiske løysingar enn dei vi hadde valt dersom vi ikkje hadde vore pålagde EU sitt konkurranseregulering gjennom EØS.

Senterpartiet tek til etterretning at eit fleirtal i denne sal støttar norsk tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen, og er difor oppteke av å sjå kva som kan gjerast for best mogleg å leggje til rette for norsk kraftkrevjande industri innanfor rammene av EØS-avtalen. Arbeidet kan skje langsmed fleire linjer. For Senterpartiet blir det viktig at Regjeringa si linje med ein aktiv europapolitikk blir følgd opp, slik at eit langsiktig arbeid med å betre rammevilkåra for denne industrien held fram. Det er viktig å understreke at EØS-avtalen sjølv sagt ikkje hindrar norsk industri i å inngå langsiktige kommersielle avtalar med energiproducentane.

Statsråden skisserer fleire moglege vegar å gå innanfor EØS-regimet som kan vere aktuelle å sjå nærare på, eksempelvis samarbeid om energieffektivisering ved hjelp av Enova-systemet, målretta støtte innanfor EØS-regelverket, vurdering av nettleige og verkemiddel i skatte- og avgiftspolitikken som t.d. avskrivingsreglar. Senterpartiet er glad for at Regjeringa vurderer eit spekter av tiltak for å sikre ein industri som er viktig for landet, og som er hjørnesteinen i mange lokalsamfunn.

Til slutt: I likskap med fleire andre må eg få etterlyse dei løysingane som interpellanten kjem med i forhold til kraftkrevjande industri. Eg følgde godt med under representanten Kristiansen sitt innlegg, men fekk ikkje med meg eitt ord om kva løysingar Høgre har for å sikre den kraftforedlende industrien, som er så viktig for landet vårt.

Presidenten: Den reglementsmeisige tida for formiddagens møte er straks omme, og presidenten vil foreslå at Stortinget no tar ein pause fram til kl. 18.00. – Det blir sett på som vedteke.

Møte tysdag den 12. februar 2008 kl. 18

President: Sigvald Oppebøen Hansen

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 49)

Ein heldt fram med handsaminga av

sak nr. 8

*Interpellasjon fra representanten Ivar Kristiansen til olje- og energiministeren:**«Vil Regjeringen innfri sitt valgløfte fra valgkampen 2005 om å tilby industrien elkraft til under markedspris?»*

Gunnar Kvasheim (V) [18:00:56]: Det var flere som under formiddagens møte fryktet at vi skulle avslutte dagens debatt uten å få besvart spørsmålet i interpellasjonen, altså at vi ikke skulle få svar på om Regjeringen vil innfri løftet om å tilby industrien elkraft til under markedspris. Den frykten er helt ubegrunnet. Den debatten vi har hatt i dag, har gitt et entydig, helt klart svar, og det svaret er: Dette valgløftet er annullert, det kommer ingen ny runde med elkraft til industrien under markedspris. Så slik sett har denne interpellasjonsdebatten gitt en entydig avklaring.

Det spørsmålet som er temaet for interpellasjonsdebatten, var også et svært sentralt tema under valgkampen før sist stortingsvalg. Vi er mange som mener at nettopp denne saken og de konfliktlinjene som ble dratt opp, kan ha hatt betydning for mandatfordelingen i flere fylker og således også hatt betydning for hva slags regjeringsalternativ som vant fram. Vi kan slå fast at de rød-grønne partiene og deres representanter brukte denne saken rått, og at budskapet ikke var til å misforstå. Jeg hadde gleden av å debattere industrikraft bl.a. i Folkets Hus i Sauda. Det var ikke én som var i salen som kunne være i tvil om at de rød-grønne partiene garanterte et nytt kraftregime raskt og effektivt om det ble regjeringsskifte. Og spør alle som har sin virksomhet knyttet til Hydros fabrikk på Karmøy om de var det minste i tvil om hva som kom til å skje dersom de rød-grønne partiene kom til regjeringsmakt. Budskapet var entydig. Det skulle bli gunstige industrikontrakter, det fantes juridisk og politisk handlingsrom som gjorde dette mulig – det var et spørsmål om vilje, og det skulle handles meget raskt. Nå vet vi at dette ikke var bare politisk lureri. Vi vet at mange som framførte dette entydige budskapet, visste bedre.

I dag er vi like langt fra å få en løsning på det som skulle gå kjapt og effektivt om det ble regjeringsskifte, som vi var for to og et halvt år siden. Og det er faktisk slik at for mange som har ventet i god tro, er situasjonen vanskeligere når en skal gå i markedet og forsøke å få en løsning med kontrakt, enn om en hadde handlet for et par-tre år siden og ikke trodd på løftene fra de rød-grønne politikerne.

Forhistorien til denne saken er jo at vi for nesten ti år siden i denne sal tilnærmet enstemmig slo fast at tiden for de samfunnsbestemte kraftkontraktene var over. Det var

en entydig beskjed, ikke minst var Arbeiderpartiets folk klare, om at bedriftene måtte gå i markedet og finne en langsiktig løsning. Så kom det signaler fra noen partier om at det allikevel ville være en åpning. Det har vært en svært lite lykkelig inngang i denne saken, som har gjort vondt verre for mange bedrifter.

Så registrerer jeg i dag at det har kommet en ny pakke, som skal være et alternativ til billigere kontrakter. For det første er det ingenting nytt i det som legges fram i dag i denne pakken, bortsett fra at statsråden sammen med representanter fra LO og NHO skal på studietur. Men alle de andre elementene er velkjente og er overhodet ikke det en lovte da en sa at en skulle skaffe myndighetsbestemte kraftkontrakter.

Jeg håper nå at flest mulig bedrifter finner en løsning i markedet. Men jeg slår fast at fordi de rød-grønne partiene valgte å bruke denne saken i valgkampen som de gjorde, har den kostet industrien dyrt, og den har satt politikken i vanry.

Torny Pedersen (A) [18:06:07]: Det har vært flere oppslag i media de siste to årene der spesielt de borgerlige partiene har uttalt seg om et «rød-grønt industrikraftsvik». Dette er ikke i nærheten av sannheten, så derfor er jeg glad for at representanten Kristiansen reiser denne interpellasjonen i dag, slik at vi får ryddet bort disse stadig tilbakevendende usannhetene en gang for alle.

Den rød-grønne regjeringen har hele tiden jobbet for å finne løsninger for den kraftkrevende industrien i Norge, noe den forrige regjeringen hadde gitt opp, fordi den mente det var umulig i forhold til ESA og regelverket der. En ting er å bruke tid på en sak, en annen ting er å gi opp.

Vi har visst i mange år at politisk bestemte kraftpriser ikke lar seg forene med ESAs regelverk, fordi dette er subsidier fra statens side, men da er det viktig å finne andre mekanismer som kan bidra til at den norske industrien fortsatt kan være konkurransedyktig i markedet.

Nærheten og tilgangen til kraft på langsiktige konkurransedyktige vilkår har vært avgjørende for etableringer, ikke minst ute i distriktene. I dag er denne industrien ledende i verden når det gjelder effektiv energiutnyttelse og miljøeffektiv produksjon, og miljøeffektiviteten skal fortsette. Denne industrien har skapt regional utvikling, økonomisk vekst og betydelige skatteinntekter til vertskommunene.

Fortsatt er det viktig at denne type industri har gode konkurransevilkår sammenlignet med konkurrerende industri i utlandet for at den fortsatt skal bli i Norge. Forutsigbare og ikke minst langsiktige rammebetingelser er nøkkelord i denne sammenhengen. I 2011 går de siste politisk bestemte kontraktene ut, og innen da må vi ha framskaffet andre løsninger, spesielt for de 20 pst. som ikke har avtaler i dag, men også for de 80 pst. som har avtaler som går ut i 2020.

Jeg er glad for at vi rød-grønne nå har samlet noen tråder og ser noen løsninger for denne type industri, der over 25 000 mennesker har sitt daglige virke, og der vi vet at det ligger en verdi på opp til 25 milliarder kr i investeringer dersom man får forutsigbare og langsiktige avtaler.

De forslag til løsninger som statsråd Haga nå har skisert, er meget viktige kriterier for til slutt å få til en endelig løsning som industrien selv, organisasjonene, staten og ikke minst ESA kan slutte seg til. At Statkraft nå er koblet inn i en diskusjon om kontrakter på kommersielle vilkår, sier veldig mye om viljen til å finne løsninger gjennom statens eget eierskap.

De vurderinger som skal gjøres i forhold til avskrivninger, vil være viktige for nyinvesteringer, og reduksjoner i nettleien vil være tiltak som virker langsiktig. Det viktigste av alt er langsiktighet, er beskjeden fra folk i industrien.

Den rød-grønne regjeringen har hele tiden sagt at den vil ha et godt og nært samarbeid med næringslivet, og dette er viktig nå i innspurten med å finne løsninger for industrien.

Som jeg sa innledningsvis, er denne industrien dyktig på energiutnyttelse og miljøeffektiv produksjon, men selvfølgelig kan den bli enda bedre på miljøtiltak og energisparing. Det forutsetter imidlertid gode støtteordninger.

Jeg ønsker statsråden, LO og NHO god tur ut i Europa for å se på andres industrikraftløsninger, og jeg er sikker på at en felles forståelse av hvordan andre land løser problemene, vil gi oss resultater. Men det haster.

Bente Thorsen (FrP) [18:11:12]: Jeg skal ikke legge skjul på at jeg er skuffet over innholdet i statsrådets innlegg når jeg vet at nåværende regjering gikk til valg på og med store bokstaver lovet at industrikraftregimet skulle ordnes på ganske kort tid – hvis de bare kom til makta. Jeg var selv i møte med olje- og energiministeren i august 2006, der Regjeringen ikke bare lovet, men faktisk var garantist og klokkeklar på at en god løsning for industrikraftregimet skulle være på plass på nyåret 2007.

Nå – ett år senere og etter fjorten spørsmål fra Fremskrittspartiets representanter – kommer olje- og energiministeren med en plan for hvordan Regjeringen skal skaffe industrien strøm til gunstige priser. Planen, som står på trykk i Dagsavisen i dag, inneholder etter mitt syn ingen løsninger. Den inneholder ikke annet enn nye utredninger og vurderinger – altså ingen verdens ting nytt. Dette er for meg helt utrolig med tanke på valgloftene som ble gitt, og med tanke på konsekvensene for bl.a. flere hundre arbeidsplasser på Hydro Karmøys fabrikker, og tilknyttede bedrifters arbeidsplasser, som står i fare for å bli nedlagt. Hva denne usikkerheten betyr for arbeidstakerne og deres familier, kan hver og en gjøre seg tanker om – jeg kunne sikkert utbrodert det i flere timer.

I denne planen er det heller ingenting som tilsier at investeringer på opptil 7 milliarder kr av et nytt K6, som skal erstatte Søderberg-ovnene, blir gjennomført ved Hydro Karmøy. Det eneste nye jeg ser, er at olje- og energiministeren inviterer representantene fra LO og NHO med på studietur for å finne løsninger på billig strøm til industrien. Jeg synes den studieturen kommer vel sent. Regjeringen har tross alt sittet i to og et halvt år, og en løsning på industrikraftregimet var en vesentlig grunn til at det ble en rød-grønn regjering. Industrien – arbeiderne og deres familier – trenger avklaringer nå, ikke videre utredninger. Men la nå dette også være sagt: Dette gjelder ikke

bare nedlegging og utflagging av arbeidsplasser ved Hydro Karmøy, men også øvrig norsk industri. Dette synes jeg ikke Regjeringen har tatt inn over seg.

Et spørsmål til slutt: Hva mener olje- og energiministeren med at industrien oppfordres til å samarbeide om felles kraftproduksjon? Betyr det at Regjeringen går inn for at private fremdeles kan få bli eiere av vannkraftverk, som Radio 102 – lokalradioen på Haugalandet – skriver om i dag på sine nettsider, der de går god for at olje- og energiministeren svarer at det fremdeles skal være lovlig med privat eierskap i Norge? Jeg er voldsomt spent på svaret.

Terje Aasland (A) [18:14:22]: Jeg har stor forståelse for at opposisjonen gjennom denne interpellasjonsdebatten prøver å framstå som offensive, litt på egne vegne, og kanskje litt på industriens vegne. Jeg synes likevel det som kjennetegner opposisjonen aller mest nå, er at de forsvarer varmt de konklusjonene de var med på i forrige periode – nok en gang gjennom denne interpellasjonsdebatten. Da forsvarer de i utgangspunktet passiviteten framfor noe annet. Den passiviteten de viste i forrige periode, var de jo stolte over, og den var de tilfreds med, og derfor kan jeg skjønne at de nå prøver å framstå som offensive. At Høyre og Ivar Kristiansen også ønsker å framstille vår lovnad om langsiktige og forutsigbare kraftavtaler som et løftebrudd, forstår jeg jo godt, men jeg tror nok Høyre denne gang er for tidlig ute med sine profetier. Men en kan jo stille spørsmål ved noe av Høyres motivasjon for å dra opp denne interpellasjonsdebatten, og også ved det engasjementet de har hatt i to og et halvt år nå, ved å prøve alt de kan, å hindre at en får et system som sikrer langsiktighet rundt industrien vår.

Den 18. januar sa Høyres Ivar Kristiansen til Norsk Industri at vi har «tapt milliarder på fåfengt venting». Ja, da må en lure på hva de hadde tapt dersom den forrige regjeringen hadde fått lov til å videreføre sitt arbeid. For da var jo konklusjonene entydige om at en ikke ønsket noe industrikraftsystem, en ønsket ikke langsiktige og forutsigbare rammebetingelser innenfor kraftavtaler når det gjelder industrien. Det hadde de konkludert med, og det var de på en måte tilfreds med. Da kan en stille spørsmål, dersom den regjeringen hadde fått lov til å fortsette, om hva som er muligheter knyttet opp mot tap, og hva som er begrensninger i framtiden.

Så sies det at ingenting er gjort. Jo, mye er gjort med hensyn til rammebetingelsene for industrien. Det hadde vært et tankeeksperiment å tenke seg forrige regjering videreført inn i denne perioden, og hvordan klimavotesystemet da hadde sett ut. Vi har blitt kritisert massivt for at vi er for snille med industrien, de slipper for billig unna. Ja, det hadde jo vært et betydelig kostnadspress på den industrien vi nå snakker om, og som vi prøver å lage gode rammebetingelser for.

Det jeg føler at Høyre og opposisjonen gjør, er å underbygge sin egen passivitet gjennom den forrige perioden. I tillegg prøver Skovholt Gitmark å framstille det som om en har snakket om et ønske om å fastsette myndighetsbaserte priser. Ja, den debatten sluttet på 1990-tallet, den. Den har ikke vært der etterpå. At ikke Skovholt Gitmark

har fått med seg det, må en jo nesten beklage, men det vitner i hvert fall om at han ikke har vært veldig involvert i den debatten som pågår rundt industrikraft og systemene knyttet til det.

Så framsetter også Høyres Ivar Kristiansen den feilaktige påstanden at ingenting er gjort. Jo, det er gjort ganske mye. Ikke minst har næringsministeren og Regjeringen gjennom eierskapsmeldingen faktisk på en måte beredt grunnen for at Statkraft skal ta et ansvar når det gjelder denne type virksomheter og denne type kraftavtaler, som er store i omfang, og som krever langsiktighet. Det var jo ikke til stede i forrige periode. Tvert om, det var en total passivitet når det gjaldt bruken av de statlige verktøyene, inkludert Statkraft. Da var det en tilbakelemt holdning, hvor en i utgangspunktet ikke skulle ha noen formening om hvordan en skulle drive de statlige selskapene. Er det noe høyresiden har brukt tid og krefter på i to og et halvt år nå, er det jo å kritisere dagens regjering for at den velger å bruke de statlige selskapene og de statlige verktøyene for å utvikle noe i dette landet. Og så kritiserer de nå at den ikke kommer helt i mål. Men det er altså skjedd en betydelig endring med det som nå foreligger.

Så fremmer nå statsråden åtte områder av betydning for at den kraftkrevende industrien fortsatt skal ha forutsigbare og langsiktige rammebetingelser i Norge. Ja, så sier Ivar Kristiansen at det tar han jo som en selvfølge. Det er da jeg stiller spørsmålet: Hvorfor var ikke det en selvfølge i forrige periode? For det var det faktisk ikke. Det er nye tiltaksområder som Regjeringen kommer med og synliggjør, og som er mulighetsperspektiver. Istedenfor å kritisere nå, burde jo Høyre egentlig applaudere og på en måte være med på det. Vi ønsker å verne om denne industrien fordi den står for betydelig verdiskaping, fordi den handler om kompetanse- og teknologifremmende bedrifter. Og ikke minst i forhold til klimaspørsmålet er det av vesentlig betydning at denne industrien forblir i Norge. Derfor er det en vesentlig forskjell: Vi gjør noe. Vi skulle vært lenger. Vi er ennå ikke helt i mål, men vi har ennå noe tid på oss i forhold til den passiviteten som rådde i forrige periode.

Kenneth Svendsen (FrP) [18:19:45]: Det er et ordtak som sier at høyt henger de, og langt faller de, og det ordtaket passer utrolig godt på de rød-grønne partienes håndtering av denne saken. Løftet om priser til kraftkrevende industri under markedspris er faktisk et av de groveste løftebrudd jeg har vært ute for i politikken verden. Arbeiderpartitopper gikk i fakkeltog i Mo i Rana og lovet Rana-samfunnet kraftpriser under markedspris. I Sørfold var stortingsrepresentant Torny Pedersen særdeles aktiv og lovet det samme: Bare dere stemmer på Arbeiderpartiet, vil myndighetsbestemte kraftpriser komme på plass i løpet av kort tid. Så overbevisende var hun at verksdirektør Hilde Rolandsen ved Elkem Salten i Sørfold meldte seg inn i Arbeiderpartiet og skrøt uhemmet av hva Arbeiderpartiet skulle levere. Den pipen har fått en annen lyd. Det var et lureri.

Hør på hva Arbeiderpartiets Tor Arne Strøm sa til Rana

Blad 14. september: I Nordland – og da spesielt i Rana kanskje – var det nok kraftprisregimet som bidrog til at de gjorde så godt valg.

Vi hørte svaret fra statsråden. Hva sier hun? Jo, hun sier: Vi er svært opptatt av det, vi følger med, og vi har viet det stor oppmerksomhet. Men det var ikke det Arbeiderpartiet og Senterpartiet lovet – det var priser som lå under markedspris. Det er sagt av representantene fra det rød-grønne flertallet til interpellanten Ivar Kristiansen at Høyre ikke så noen muligheter. Det er mulig at de ikke gjorde det. Men det er de rød-grønne partiene som har gjennomført og levert ingenting.

Det er mildt sagt litt irriterende å oppleve at det fremdeles er stortingsrepresentanter fra Arbeiderpartiet som reiser omkring med høy sigarføring og gir inntrykk av at de ikke har gitt opp, at de fortsatt jobber med saken om myndighetsbestemte kraftpriser. Det er uttrykkelig slått fast her av statsråden at så ikke er tilfellet, og jeg håper stortingsrepresentantene fra Arbeiderpartiet fikk det med seg. Valgløftet er annullert.

Så hevder flere av de rød-grønne at dette bare er kritikk fra opposisjonen, og at vi ikke kommer med noen løsnings. Men det er jo helt feil. Det er direkte usant, og det er et forsøk på å dekke over egen udugelighet.

For det er vel rimelig klart at jo mer kraft en sender inn i markedet, jo lavere blir prisen. Fremskrittspartiet har gang på gang foreslått utbygging av kraftverk. Jeg nevner bare Vefsna, Beiarn og Melfjord – og det er bare noen steder i Nordland der utbyggingen står klar, det er bare å sette i gang. Mer utbygging og bedre utnyttelse av vannkraften ville ha ført til lavere kraftpris, en lavere pris som også ville gitt fordeler til kraftkrevende industri og til innbyggerne av dette landet.

Dette er en sak som til de grader har vist at de rød-grønne partiene har møtt seg selv i døra og vist en handlingslammelse uten sidestykke. Løsningen til en lavere kraftpris ligger i dagen, eller rettere sagt i elvene. Det er bare å bruke dem, men til det trengs det vilje og handlekraft. Dagens regjering har i denne saken ingen av delene.

Ivar Kristiansen (H) [18:23:35]: Jeg tror dagens deltakere fra de rød-grønne partiene i debatten må ha stilt seg selv spørsmålet når de tidvis har skrudd opp volumet relativt kraftig: Hvorfor fremmet de senest i 2000 forslaget om å fase ut tiden med myndighetsbestemte kraftpriser? Hvorfor gjorde de det? Hvorfor fikk de det vedtatt?

Dagens interpellasjonsdebatt har vist én ting. Det er at de valgløftene som de rød-grønne presenterte i valgkampen i 2005, på mange måter har bidratt til å blokkere for nye avtaler. Man kan ikke komme og vifte med Statkraft i denne debatten og si at dette er vår viktigste institusjon og vårt viktigste instrument for å få løst utfordringene, når Statkraft tilnærmet ikke har underskrevet en eneste industrikraftavtale etter at de rød-grønne overtok. Da farer man rundt og sier at Statkraft er i gode samtaler. Ja, det har vært sagt siden 2005. I forrige stortingsperiode ble det inngått industrikraftavtaler, kommersielle sådanne, tilsvarende 15 TWh. Det er mye. Så kan de rød-grønne summe-

re opp hva som har skjedd etter at de overtok. Det er det som er bekymringen for norsk kraftkrevende industri for tiden, at man har lent seg tilbake og ventet på at Regjeringen skulle levere. Jeg skal ikke bruke tid på å kommentere påstander om at Inga Marte Thorkildsen eller andre sitter og er fornærmet etter dagens debatt, eller at jeg farer med usannheter. De påstandene får jeg lov å overlate til ansatte i norsk industri, som har sittet og ventet på et nytt kraftregime. De kan vurdere om det er usannheter vi farer med, eller noe annet.

Når man i tillegg nå presenterer overfor norsk industri at man skal innføre et hjemfallsinstitutt som kommer til å frata to av lokomotivene, Elkem og Hydro, den hånd de har rundt en betydelig del av kraften som går til kraftkrevende industri, tror jeg ikke ansatte, eiere og lokalsamfunn har noen grunn til å føle seg noe særlig beroliget i dag, heller ikke over de åtte punktene som tilfeldigvis er fremmet i dag. Og så lar man debatten handle om hvem som har størst vilje – akkurat som om det var det man skrev om i august 2005. Nei, dette er ikke et kretsmesterskap i størst vilje! Så etterlyser man hva slags løsninger vi har. Vi har spilt med åpne kort. Det kunne kanskje være en løsning framover å unngå denne typen valgbløff og heller spille med åpne kort overfor dem som blir berørt av disse spørsmålene.

Statsråd Åslaug Haga [18:27:02]: Dette har på mange måter vært en relativt underlig interpellasjonsdebatt i den forstand at interpellanten har brukt denne runden til å understreke hva Høyre ikke vil. Man har tydelig dokumentert at Høyre ikke har noen ambisjoner på vegne av kraftkrevende industri. Det hadde heller ikke Kristelig Folkeparti og Venstre da de satt i regjering. Jeg kan bare vise til Innst. S. nr. 213 for 2004-2005.

Det er spesielt å høre interpellanten etterlyse signaler om langsiktige kraftkontrakter. Det er rett og slett bare å lese eierskapsmeldingen. Jeg har sitert fra den under denne debatten. Der står det å lese at Statkraft har i oppgave å sikre gode, langsiktige, kommersielle kraftavtaler med individuell tilpasning. Dette følger vi opp kontinuerlig. Dag Terje Andersen, næringsministeren, har hatt samtaler med Statkraft i ettermiddag. Der skulle jeg også ha vært, hvis vi bare hadde vært ferdig med denne interpellasjonen. Så dette går sin gang. Vi skal måles etter resultatene, og det er de kontraktene som gradvis inngås.

Det er interessant å høre Høyres representant snakke om behovet for økt kraftproduksjon. Høyres unnfallenhet med hensyn til kraftproduksjonen i forrige periode var enorm. Det er jo en av hovedgrunnene til at vi sliter med en svær utfordring i Midt-Norge i disse tider. Man valgte å forbruke mer enn man bidrog med av produksjon.

Vi har presentert en rekke tiltak i dag som spenner over et vidt felt. Det er ikke nødvendigvis en endelig liste. Det kan komme ytterligere tiltak på den lista. Men jeg må jo si at det er ganske underlig å høre diverse re-

presentanter fra opposisjonen si om de foreslåtte tiltakene at det skulle bare mangle! Det er ganske spesielt å høre det. Det er faktisk denne regjering som gjør noe. EØS-avtalen har ikke endret seg siden vi tok over. Høyre gjorde intet, hadde ingen ambisjoner, hadde Kristelig Folkeparti og Venstre med på laget. Vi, derimot, handler. Det vi skal måles etter, er at vi har vist gjennom de tiltakene som gradvis kommer på bordet, at vi lever opp til det vi snakket om i valgkampen, nemlig at vi har et stort hjerte for kraftkrevende industri. Vi skal gjøre det som er mulig for å sørge for at landet har denne industrien også i framtida. Jeg føler meg veldig trygg etter denne interpellasjonsdebatten. Det er ingen annen regjering som ville gjøre mer for kraftkrevende industri, enn den rødgrønne.

Presidenten: Debatten i sak nr. 8 er dermed over.

Presidenten vil gjere merksam på at ved ein inkurie har det i teksten til sakene nr. 9–12 snike seg inn eit partinamn som ikkje skal vere med, nemleg Høgre. Forslaga er altså frå Framstegspartiet.

Sak nr. 9

Forslag fra stortingsrepresentant Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 7. februar 2007 (jf. Innst. O. nr. 27):

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å innføre regler slik at bistandsadvokatorordningen også omfatter enkelte saker der norske statsborgere blir utsatt for grove lovbrudd i utlandet.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, sjå side 2050)

Sak nr. 10

Forslag fra stortingsrepresentant Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 7. februar 2007 (jf. Innst. O. nr. 27):

«Stortinget ber Regjeringen fremme en stortingsmelding hvor man utreder og problematiserer en trepartsordning i straffesaker etter modell fra Sverige og Finland.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, sjå side 2051)

Sak nr. 11

Forslag fra stortingsrepresentant Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 7. februar 2007 (jf. Innst. O. nr. 27):

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en ny bestemmelse i straffegjennomføringsloven om at påtalemyndigheten skal underrette fornærmede og etter-

latte i prioritert rekkefølge om at det er truffet vedtak om soningsutsettelse og hvilke endringer som er fattet.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, sjå side 2051)

Sak nr. 12

Forslag fra stortingsrepresentant Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 7. februar 2007 (jf. Innst. O. nr. 27):

«Stortinget ber Regjeringen utrede og fremme forslag til en ordning hvor staten forskutterer de sivile rettskrav i straffesaker, dersom grunnlaget for kravet er en forsettlig straffbar handling.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, sjå side 2051)

Sak nr. 13

Forslag fra stortingsrepresentant Elisabeth Aspaker på vegne av Høyre oversendt fra Odelstingets møte 7. februar 2007 (jf. Innst. O. nr. 27):

«Stortinget ber Regjeringen i Revidert nasjonalbudsjett sørge for at et tilbud om støttesenter for fornærmede blir landsdekkende.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, sjå side 2051)

Sak nr. 14

Forslag fra stortingsrepresentant Elisabeth Aspaker på vegne av Høyre oversendt fra Odelstingets møte 7. februar 2007 (jf. Innst. O. nr. 27):

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med forslag om utvidet varslingsplikt i tråd med fornærmedeutvalgets forslag.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, sjå side 2051)

Etter at det var ringt til votering, sa **presidenten:** Stortinget går da til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det sett fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Ulf Erik Knudsen på vegner av Framstegspartiet
- forslag nr. 2, frå May-Helen Molvær Grimstad på vegner av Kristeleg Folkeparti

Det blir først votert over forslag nr. 2, frå Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjennom forskrift hindre omgåelse av åpningstidsbestemmelsene i lov om helligdager og helligdagsfred.»

Votering:

Forslaget frå Kristeleg Folkeparti vart med 87 mot 10 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.39.57)

Presidenten: Det blir votert over forslag nr. 1, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om oppheving av åpningstidsreglene i lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred mv.»

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet vart med 75 mot 22 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.40.22)

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument nr. 8:43 (2006-2007) - representantforslag fra stortingsrepresentantene May-Helen Molvær Grimstad, Dagrun Eriksen og Ingebrigt S. Sørfonn om tiltak for å unngå omgåelse av åpningstidsbestemmelsene i lov om helligdager og helligdagsfred - vedlegges protokollen.

Presidenten: Framstegspartiet har varsla at dei ønskjer å røyste imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 75 mot 21 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 18.41.10)

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det sett fram ti forslag. Det er

- forslaga nr. 1 og 2, frå Ulf Erik Knudsen på vegner av Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 3, frå Ulf Erik Knudsen på vegner av Framstegspartiet
- forslaga nr. 4–8, frå May-Helen Molvær Grimstad på vegner av Kristeleg Folkeparti og Venstre

- forslag nr. 9, frå May-Helen Molvær Grimstad på vegner av Kristeleg Folkeparti
- forslag nr. 10, frå Trine Skei Grande på vegner av Venstre

Det blir først votert over forslag nr. 10, frå Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at det er barnets beste som er avgjørende når adoptivforeldre vurderes, og ikke adopsjonssøkers legning eller potensiell sykdomsrisiko.»

Votering:

Forslaget frå Venstre vart med 90 mot 7 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.42.15)

Presidenten: Det blir votert over forslag nr. 9, frå Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at barn som adopteres, skal ha rett til en mor og en far.»

Votering:

Forslaget frå Kristeleg Folkeparti vart med 83 mot 14 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.42.39)

Presidenten: Det blir votert over forslaga nr. 4–7, frå Kristeleg Folkeparti og Venstre.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at prosessen rundt adopsjon skal bli mindre byråkratisk og mer forutsigbar, og ber samtidig Regjeringen legge til rette for at Norge skal søke å inngå samarbeidsavtaler med flere land og at staten skal ha en mer aktiv rolle i forberedelse av nye avtaler.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen øke adopsjonsstøtten til 1 G.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for prøveadopsjon før formidlingstillatelse gis.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen øke driftsstøtten for adopsjonsforeningen eller subsidiært ta et større ansvar for utvikling av nye land i forhold til adopsjon.»

Votering:

Forslaga frå Kristeleg Folkeparti og Venstre vart med 83 mot 14 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.43.06)

Presidenten: Det blir votert over forslag nr. 3, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til grunn for sitt

arbeid at homofile ikke skal kunne godkjennes som adoptivforeldre.»

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet vart med 75 mot 22 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.43.31)

Presidenten: Det blir votert over forslag nr. 8, frå Kristeleg Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at døve adopsjonsforeldre gis rett til gratis tolk ved adopsjonsreise.»

Framstegspartiet har varsla at dei ønskjer å støtte forslaget subsidiært.

Votering:

Forslaget frå Kristeleg Folkeparti og Venstre vart med 64 mot 33 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.44.04)

Presidenten: Det blir votert over forslaga nr. 1 og 2, frå Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre. Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for en maksimal behandlingstid på 9 måneder for adopsjonsøkere.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at det blir mulig å søke om adopsjon uavhengig av land som er godkjent.»

Votering:

Forslaga frå Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre vart med 52 mot 44 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.44.34)

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument nr. 8:93 (2006-2007) - representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Gunnar Kvassheim og Gunvald Ludvigsen om tiltak for å gjøre adopsjonsprosessen enklere - vedlegges protokollen.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det sett fram 17 forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Jon Jæger Gåsvatn på vegner av Framstegspartiet og Høgre
- forslaga nr. 2–17, frå Jon Jæger Gåsvatn på vegner av Framstegspartiet

Det blir først votert over forslag nr. 1, frå Framstegspartiet og Høgre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag om obligatorisk evaluering av lærerne ved alle norske skoler.»

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet og Høgre blei med 64 mot 33 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.45.37)

Presidenten: Det vil så bli votert alternativt mellom tilrådinga frå komiteen og forslaga nr. 2–17, frå Framstegspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sette i verk tiltak med sikte på å etablere skoler med forsterket tilbud for elever med spesielle behov og store atferdsproblemer.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at kommuner som gir elever med særskilte behov en tilrettelagt undervisning i eller utenfor den ordinære skolen, får et ekstra økonomisk tilskudd per elev som mottar et slikt tilbud.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sette i gang et helhetlig forskningsprosjekt for å se på innretning og effekter av dagens spesialundervisning.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at personell med sosialfaglig kompetanse i større grad trekkes inn i skolene, og at samarbeidet mellom lærere og yrkesdisipliner med sosialfaglig bakgrunn, eller annen faglig bakgrunn som kan bidra til å skape et bedre læringsmiljø, forsterkes.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen iverksette økonomiske incitamentar for skoler som ved hjelp av samarbeid mellom lærere og sosialfaglig personell legger til rette for et bedre læringsmiljø.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen arbeide for at foreldrene i større grad skal involveres i utformingen av tiltak rettet mot å forbedre læringsmiljøet og bekjempe uro, og at eksempelvis FUG og Aktive Foreldre trekkes inn i dette arbeidet.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag for Stortinget om at plikt til samarbeid mellom foreldre, elev og skole skal bli en del av opplæringsloven.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at opplæring

i samarbeid mellom hjem og skole blir en del av lærerutdanningen.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen arbeide for at det innføres en ordning med gratis skolemåltid for elever i grunnskolen innen skolestart 2008.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en egen handlingsplan for bekjempelse av bråk og uro i norske skole.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at klasseledelse blir en integrert del av lærerutdanningen.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen iverksette etterutdanning innen klasseledelse for alle lærere, og vil øremerke midler til kommunene som skal benyttes til dette formålet.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag om tiltak som kan koordinere innsatsen mellom politi og skoler, og som kan gi skolene et helhetlig virkemiddelapparat for å sanksjonere elever som bryter regelverket.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innføre en egen årlig pris for skoler som viser utmerkede forbedringer av sitt læringsmiljø.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere å etablere en årlig pris som skal gå til en lærer som har utmerket seg på særlig positiv måte, etter forslag fra elever, foreldre, skoler eller andre.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at skoleeier påser håndheving av ordensreglementet ved den enkelte skole.»

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument nr. 8:113 (2006-2007) - representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse M. Schmidt om en nasjonal tiltakspakke for å bekjempe uro og disiplinproblemer i den norske skolen - vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaga frå Framstegspartiet blei tilrådinga vedteken med 76 mot 21 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 18.46.30)

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten har Ine Marie Eriksen

Søreide sett fram eit forslag på vegner av Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringa igangsette en landsomfattende kartlegging av årsakene til og omfanget av tapt undervisningstid i hele grunnopplæringen.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og tilrådinga frå komiteen.

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument nr. 8:5 (2007-2008) - representantforslag fra stortingsrepresentantene Ine Marie Eriksen Søreide og Gunnar Gundersen om en landsomfattende kartlegging av årsakene til og omfanget av tapt undervisningstid i hele grunnopplæringen – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre blei tilrådinga vedteken med 53 mot 44 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 18.47.31)

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Ine Marie Eriksen Søreide sett fram eit forslag på vegner av Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringa legge til rette for etablering av teknologigymnas som et spesialisert videregående opplæringstilbud innen realfag.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og tilrådinga frå komiteen.

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument nr. 8:20 (2007-2008) - representantforslag fra stortingsrepresentantene Ine Marie Eriksen Søreide, Gunnar Gundersen, Elisabeth Aspaker, Kari Lise Holmberg og Øyvind Halleraker om etablering av teknologigymnas - vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre blei tilrådinga vedteken med 52 mot 45 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 18.48.29)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Åse M. Schmidt sett

fram eit forslag på vegner av Framstegspartiet og Høgre. Forslaget lyder:

«Stortinget bed Regjeringa leggje fram naudsyn-te lovendringar for å gjere skriftleg undervisning og eksamen i sidemål valfrie.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og tilrådinga frå komiteen.

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument nr. 8:29 (2007-2008) - representantforslag frå stortingsrepresentantane Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse M. Schmidt om å gjere skriftleg undervisning og eksamen i sidemål valfrie - vert å leggje ved møteboka.

Votering:

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Framstegspartiet og Høgre blei tilrådinga vedteken med 64 mot 33 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 18.49.25)

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde tilrådd:

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS- komiteens beslutning nr. 142/2007 av 26. oktober 2007 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2005/36/EF om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Presidenten: I sak nr. 8 ligg det ikkje føre noko voteringstema.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Det blir votert over forslag frå stortingsrepresentant Solveig Horne på vegner av Framstegspartiet oversendt frå Odelstingets møte 7. februar 2007. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringa fremme forslag om å innføre regler slik at bistandsadvokatordningen også omfatter enkelte saker der norske statsborgere blir utsatt for grove lovbrudd i utlandet.»

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet blei med 75 mot 20 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.50.44)

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Det blir votert over forslag frå stortingsrepresentant Solveig Horne på vegner av Framstegspartiet oversendt frå Odelstingets møte 7. februar 2007. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme en stortingsmelding hvor man utreder og problematiserer en trepartsordning i straffesaker etter modell fra Sverige og Finland.»

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet blei med 76 mot 21 røyster ikkje vedteke.
(Voteringsutskrift kl. 18.51.06)

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Det blir votert over forslag frå stortingsrepresentant Solveig Horne på vegner av Framstegspartiet oversendt frå Odelstingets møte 7. februar 2007. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en ny bestemmelse i straffegjennomføringsloven om at påtalemyndigheten skal underrette fornærmede og etterlatte i prioritert rekkefølge om at det er truffet vedtak om soningsutsettelse og hvilke endringer som er fattet.»

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet blei med 76 mot 21 røyster ikkje vedteke.
(Voteringsutskrift kl. 18.51.33)

Votering i sak nr. 12

Presidenten: Det vil bli votert over forslag frå stortingsrepresentant Solveig Horne på vegner av Framstegspartiet oversendt frå Odelstingets møte 7. februar 2007. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede og fremme forslag til en ordning hvor staten forskutterer de sivile rettskrav i straffesaker, dersom grunnlaget for kravet er en forsettlig straffbar handling.»

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet blei med 76 mot 21 røyster ikkje vedteke.
(Voteringsutskrift kl. 18.51.56)

Votering i sak nr. 13

Presidenten: Det vil bli votert over forslag frå stortingsrepresentant Elisabeth Aspaker på vegner av Høgre oversendt frå Odelstingets møte 7. februar 2007. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i Revidert nasjonalbudsjett sørge for at et tilbud om støttesenter for fornærmede blir landsdekkende.»

Framstegspartiet, Kristeleg Folkeparti og Venstre har varsla at dei ønskjer å støtte forslaget.

Votering:

Forslaget frå Høgre blei med 52 mot 45 røyster ikkje vedteke.
(Voteringsutskrift kl. 18.53.00)

Votering i sak nr. 14

Presidenten: Det vil bli votert over forslag frå stortingsrepresentant Elisabeth Aspaker på vegner av Høgre oversendt frå Odelstingets møte 7. februar 2007. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med forslag om utvidet varslingsplikt i tråd med fornærmedeutvalgets forslag.»

Framstegspartiet, Kristeleg Folkeparti og Venstre har varsla at dei ønskjer å stemme for forslaget.

Votering:

Forslaget frå Høgre blei med 52 mot 45 røyster ikkje vedteke.
(Voteringsutskrift kl. 18.53.32)

*Sak nr. 15**Referat*

- (132) Samtykke til å sette i kraft en overenskomst om utveksling av opplysninger i skattesaker mellom Norge og Isle of Man, undertegnet i Oslo 30. oktober 2007, med tilleggsoverenskomster (St.prp. nr. 38 (2007-2008))
- (133) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Åse Gunhild Woie Duesund og Ingebrigt S. Sørfohn om avvikling av formuesskatt på arbeidende kapital (Dokument nr. 8:49 (2007-2008))
Samr.: Nr. 1 og 2 blir sende finanskomiteen.
- (134) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Høglund og Hans Frode Kielland Asmyhr om å innføre nulltoll på import fra Swaziland (Dokument nr. 8:48 (2007-2008))
Samr.: Blir sendt finanskomiteen, som legg fram sitt

utkast til innstilling for utanrikskomiteen til fråsegn før innstilling blir avgjeven.

4. (135) Endringar i statsbudsjettet for 2008 i samband med etterbetaling av pensjon og renter til statsarbeidarar mv. (St.prp. nr. 39 (2007-2008))

Samr.: Blir send kommunal- og forvaltningskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandla. Ber nokon om ordet i høve til § 37a i Stortingets forretningsorden?

– Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 18.54.
